

รายงานการศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมิน คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2566

เสนอต่อ
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

จัดทำโดย
สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) มีการจัดทำ การประเมิน ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) เพื่อเป็นเครื่องมือบ่งชี้และสะท้อน ภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยการจัดทำดัชนีดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา การทุจริตในทุกรูปแบบ สร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริตในภาคส่วนต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือ ที่กลุ่มนักลงทุนใช้ประเมินความน่าเชื่อถือในการลงทุนของแต่ละประเทศ ประกอบกับคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อ วันที่ 1 กันยายน 2563 รับทราบข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ระยะที่ 3 ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เสนอและให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ ยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565 รับทราบแนวทางการขับเคลื่อนมาตรการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป รวมถึงประสานความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนร่วม กำหนดมาตรการ แนวทาง และพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนเพื่อยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ให้สูงขึ้นและสามารถบรรลุตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในยุทธศาสตร์ด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่กำหนดให้มีการดำเนินงานที่สำคัญทั้งหมด 8 เรื่อง โดยหนึ่งในนั้นคือ “ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริต และประพฤติมิชอบ” และในแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 21 คือการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งยกระดับคะแนนของดัชนี การรับรู้การทุจริต (CPI) ไม่น้อยกว่า 73 คะแนน และจะต้องมีอันดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตอยู่ในอันดับ ไม่เกิน 20 ของโลก

สำนักงาน ป.ป.ท. ได้มีการจัดทำโครงการขับเคลื่อนค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยจัดจ้างสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินคะแนน ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2566 เพื่อวิเคราะห์ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยแยกรายแหล่งข้อมูลจากรายงานการวิเคราะห์ในแหล่งการประเมินที่ประเทศไทยได้รับการ ประเมินที่แหล่งข้อมูลนั้นและทราบถึงแนวโน้มของสภาพปัญหาการทุจริตมาพัฒนาข้อเสนอแนะ และแนวทาง ในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยสู่การปฏิบัติจริง

ในการนี้ คณะที่ปรึกษาขอขอบคุณ สำนักงาน ป.ป.ท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในการสนับสนุนและให้คำแนะนำในการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ผล การประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2566 ให้สามารถบรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

คณะที่ปรึกษา

ตุลาคม 2567

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
สารบัญภาพ	ง
บทสรุปผู้บริหาร	ฉ
1 บทนำ	1
2 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (พ.ศ. 2563 - 2566)	4
2.1 ภาพรวมของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และนัยสำคัญ	5
2.2 การวิเคราะห์แนวโน้มและความผันผวนของคะแนน	7
2.3 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย	10
2.4 ผลกระทบของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ต่อภาพลักษณ์ของประเทศ	19
2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และการพัฒนาเศรษฐกิจ	20
3 การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตในประเทศไทยตามแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)	21
3.1 Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))	21
3.2 Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)	26
3.3 Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)	30
3.4 IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)	33
3.5 Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)	36
3.6 The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)	38
3.7 World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)	40
3.8 World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)	45
3.9 Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)	48
4 การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยของหน่วยงานอื่น	51
4.1 ธนาคารโลก (World Bank)	51
4.2 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)	53
4.3 สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)	55
5 การสังเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	57
5.1 การทุจริตในภาครัฐ	57
5.2 การทุจริตทางการเมือง	57

สารบัญ (ต่อ)

หัวข้อ	หน้า
5.3 การทุจริตในกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย	58
5.4 ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริต	58
5.5 การทุจริตในธุรกิจระหว่างประเทศ	59
5.6 บทสรุปประเด็นที่ได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	59
6 ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย	63
6.1 การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ขาดประสิทธิภาพ	64
6.2 ข้อจำกัดในประสิทธิผลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต	65
6.3 ปัญหาความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจ	66
6.4 ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งสาธารณะ	67
6.5 การขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต	68
7 ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย	69
7.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	69
7.2 ผลกระทบทางสังคม	70
7.3 ผลกระทบทางการเมืองและการปกครอง	71
7.4 ผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือระหว่างประเทศ	72
8 ความพยายามและข้อเสนอแนะ แนวทาง มาตรการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย ในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	74
8.1 การปฏิรูประบบการเมือง การบริหารราชการ และกฎหมาย	74
8.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมาย	75
8.3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต	75
8.4 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ	76
8.5 การส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม	76
8.6 การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริต	77
8.7 การส่งเสริมจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในภาครัฐและภาคเอกชน	78
8.8 การส่งเสริมจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในสังคม	79
8.9 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต	79
9 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้ การทุจริตของประเทศไทย	80
9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะสั้น (1-3 ปี)	81
9.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะกลาง (4-5 ปี)	87
9.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะยาว (6-10 ปี)	92
10 เอกสารอ้างอิง	95

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนภาพแสดงค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 – 2566	6
2	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในภาพรวม และรายละเอียดข้อมูล ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566	7
3	การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนน ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก	10
4	เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	11
5	เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศที่มี อันดับสูงสุด 4 อันดับแรกของโลก	14
6	เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศที่มี ค่าคะแนนใกล้เคียง	15
7	เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศที่มี ค่าคะแนนต่ำสุดในโลก	16
8	เปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เพิ่มขึ้น	17
9	ค่าคะแนนจาก Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BTI) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	22
10	ค่าคะแนนจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	27
11	คะแนนความเสี่ยงจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service	27
12	ค่าคะแนนจาก Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	31
13	ผลการจัดอันดับ IMD Executive Opinion Survey ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 – 2566	34
14	ค่าคะแนนจาก IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD) พ.ศ. 2563 – 2566	35
15	ค่าคะแนนจาก Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	37
16	ค่าคะแนนจาก The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	39
17	ค่าคะแนนจาก World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	42

สารบัญภาพ (ต่อ)

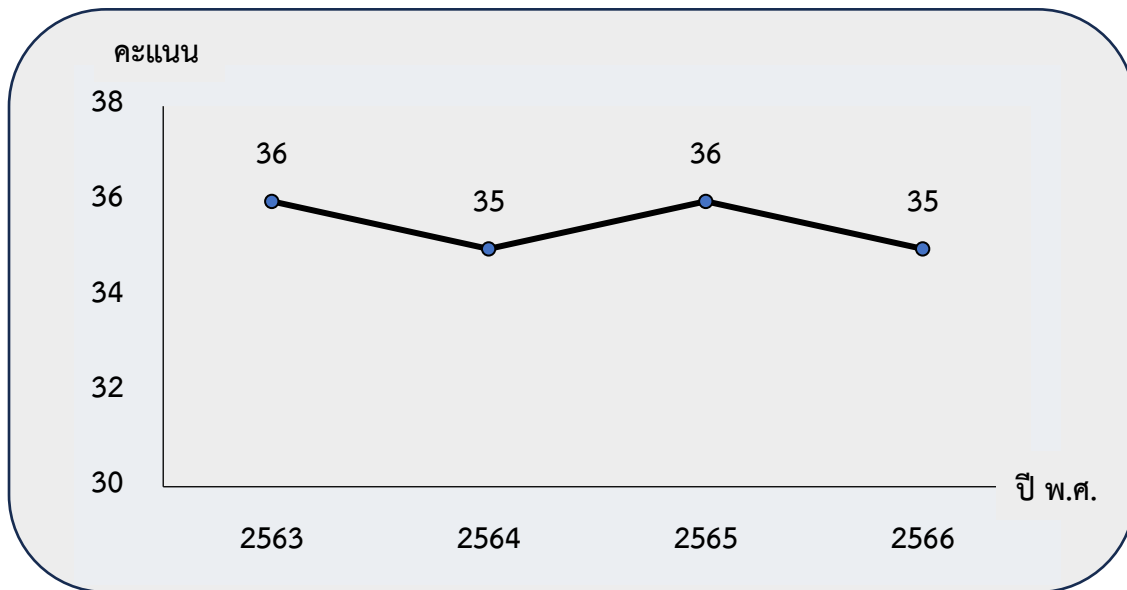
ภาพที่		หน้า
18	ค่าคะแนนการปลอดการทุจริต (Absence of Corruption) ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 – 2566	46
19	ค่าคะแนนจาก World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	47
20	ค่าคะแนนจาก Varieties of Democracy 2023 (V-Dem) ปี พ.ศ. 2563 – 2566	50

บทสรุปผู้บริหาร

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2536 เป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการทุจริตทุกรูปแบบ ด้วยการแสวงหาความร่วมมือของทุกภาคส่วน และการสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริต โดยดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทุจริตจากการจัดอันดับหรือดัชนีชี้วัดที่จัดทำโดยหน่วยงาน 13 แห่ง สำหรับประเทศไทย มีการใช้ข้อมูล 9 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))
- 2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)
- 3) Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)
- 4) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)
- 5) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)
- 6) The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)
- 7) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)
- 8) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)
- 9) Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

จากข้อมูลล่าสุดในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2566 พบว่า คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยแต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ในปี พ.ศ. 2564 คะแนนลดลงเหลือ 35 คะแนน ก่อนที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 36 คะแนนในปี พ.ศ. 2565 และกลับมาลดลงเหลือ 35 คะแนนอีกครั้งในปี พ.ศ. 2566 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย ซึ่งแม้จะมีความพยายามในการดำเนินมาตรการแต่ก็ยังไม่สามารถยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญได้

แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงของค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 ทั้ง 9 แหล่ง สามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนคงที่ กลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น กลุ่มที่มีคะแนนลดลง และกลุ่มที่มีคะแนนเปลี่ยนแปลง

1. กลุ่มที่มีคะแนนคงที่ ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลจำนวน 3 แหล่ง คือ EIU GI และ PRS โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนในอนาคตคาดว่าจะยังคงมีระดับคงที่ หรือมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประเทศไทยกำลังเข้าสู่การมีเสถียรภาพทางการเมืองที่มากขึ้นหลังจากต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางการเมืองมาเกือบ 10 ปี อีกทั้งรัฐบาลยังให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการปัญหาการทุจริตอย่างเด็ดขาด โดยรัฐบาลจะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ เพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความโปร่งใส ขจัดช่องโหว่ในการทุจริต ลดค่าใช้จ่าย และปรับปรุงการทำงานของภาครัฐให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น มีแหล่งข้อมูลจำนวน 1 แหล่ง คือ V-Dem โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนในอนาคตคาดว่าจะลดลง แม้ประเทศไทยจะมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2566 และมีการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลจากรัฐบาลทหารเดิม (ปี พ.ศ. 2562 – 2566) สู่รัฐบาลใหม่ แต่กระบวนการเลือกตั้งยังถูกมองว่าเป็นความก้าวหน้าด้านประชาธิปไตยเพียงชั่วคราว เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังคงมาจากรัฐบาลทหาร อีกทั้งการเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่สามารถอยู่ได้ครบวาระอีกด้วย

3. กลุ่มที่มีคะแนนลดลง ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลจำนวน 2 แหล่ง คือ BF (TI) และ WJP โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนคาดว่าจะลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก BF (TI) และ WJP มองถึงการขาดอิสระในการดำเนินงานของฝ่ายตุลาการ และฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ที่แม้จะมีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพแต่อยู่ภายใต้ระบบเผด็จการทหารที่สืบทอดอำนาจมาอย่างยาวนาน

4. กลุ่มที่มีคะแนนเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลจำนวน 3 แหล่งข้อมูล คือ IMD PERC และ WEF โดยการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 และความพยายามในการต่อต้านการทุจริตที่อาจมีประสิทธิผลในระยะสั้นแต่ไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระยะยาวได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนน

แนวโน้มในระยะยาวของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยยังเผยให้เห็นถึงความท้าทายในการยกระดับคะแนนให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 35-36 คะแนน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงระบบ แม้จะมีความพยายามในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลลัพธ์ที่ได้ยังไม่สามารถยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ได้อย่างชัดเจน ปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความท้าทายนี้รวมถึงความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย การขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินมาตรการต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ การที่คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ไม่สามารถยกระดับขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญยังอาจสะท้อนถึงความจำเป็นในการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์การต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจต้องมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรในภาครัฐอย่างจริงจัง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการคำนวณคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลสำคัญทั้ง 9 แหล่ง และข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จะนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริต ความท้าทายสำคัญในการต่อต้านการทุจริต ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยตามแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

1. Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))

จากการรายงานของ BF (TI) พบว่า การทุจริตยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของประเทศไทย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริต มาจากการลดลงของคุณภาพประชาธิปไตย ที่มีการถดถอยในกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเสรีภาพในการแสดงออก การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเสรีภาพในการรวมกลุ่ม อีกทั้งความอ่อนแอของกลไกการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจในระบบการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ฝ่ายบริหารสามารถใช้อำนาจเพื่อแทรกแซงการดำเนินงานของฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการได้ และทหารยังคงมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในเมืองไทยที่อาจนำไปสู่การแทรกแซงนโยบายสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน และการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ที่อาจนำไปสู่การทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ

ด้านสิทธิการแสดงออกของกลุ่มการเมืองและภาคประชาสังคมมีแนวโน้มที่จะถูกจำกัดสิทธิการแสดงออก หากถูกมองว่าเป็นภัยต่อชนชั้นสูงและรัฐบาลทหารของประเทศ ในด้านหลักนิติธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้อยู่บนพื้นฐานของหลักการแบ่งแยกอำนาจเพื่อให้สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกัน ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ แต่ฝ่ายตุลาการและหน่วยงานอิสระยังถูกมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเมืองและยังมีแนวปฏิบัติที่คำนึงถึงผลประโยชน์แบบดั้งเดิม อีกทั้งแม้ประเทศไทยจะมีความพยายามในการสร้างระบบการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมมากขึ้น แต่ยังคงมีข้อบกพร่อง ทั้งที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตจากการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ไม่เพียงพอ รวมถึงความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาทุจริตในประเทศไทยยังมีจำกัด สิ่งนี้บ่งชี้ว่ากลไกการต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่อาจยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอหรือไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2. Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)

จากการรายงานของ EIU พบว่า ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงจากการยุบพรรคก้าวไกล ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน รวมถึงการที่ทหารเข้ามามีบทบาทแทรกแซงทางการเมือง ด้านเสถียรภาพทางการเมือง ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากสาเหตุความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคก้าวไกลกับกลุ่มทหารและฝ่ายอนุรักษนิยม ด้านประสิทธิผลของรัฐบาลประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงสูงจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มการเมืองภายในพรรค และการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐส่งผลให้การตัดสินใจและการดำเนินนโยบายเกิดความล่าช้า ด้านกฎหมายและข้อบังคับระบบกฎหมายของประเทศไทยถูกมองว่ามีความล่าช้า รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญายังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก อีกทั้งยังพบว่ามีความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจมหภาคจากนโยบายประชานิยมของรัฐบาลที่จะช่วยสนับสนุนการเติบโตด้านการบริโภคของประชาชน แต่การขาดดุลทางการคลังและหนี้สาธารณะก็เพิ่มตามมา ตลอดจนด้านการเกษตรประเทศไทยยังต้องเผชิญกับข้อกล่าวหาด้านคุณภาพของสินค้า รวมถึงด้านการประมงที่ยังเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการทำประมงที่ผิดกฎหมาย และการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย

ทั้งนี้ความเสี่ยงด้านการเงินของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยมีสถานะค่อนข้างแข็งแกร่ง รวมถึงข้อเท็จจริงที่ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้พึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศ และนโยบายภาษีของประเทศไทยค่อนข้างมีความชัดเจน ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับนักลงทุนต่างชาติ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีความเสี่ยงในเรื่องตลาดแรงงานจากการเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวภายในประเทศจำนวนมาก และมีสัดส่วนการจ้างงานที่ค่อนข้างสูงและอัตราค่าจ้างถูกกว่าแรงงานไทย จึงส่งผลให้ในภาพรวมค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยภายในประเทศลดลง นอกจากนี้ความเสี่ยงด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางจากการที่รัฐบาลกำลังพยายามสร้างเส้นทางขนส่งมวลชนแต่ยังประสบปัญหาการจราจรติดขัด และในปัจจุบันมีการดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลากหลายโครงการ ทั้งถนน ไฟฟ้า แต่ยังคงประสบปัญหาการส่งมอบโครงการที่ล่าช้า

3. Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)

จากการรายงานของ GI พบว่า ประเทศไทยยังมีความเสี่ยงด้านการทุจริตในแต่ละภาคเศรษฐกิจ โดยระบุว่าในการดำเนินการทางธุรกิจกระบวนการได้มาซึ่งสัญญาและใบอนุญาตมักขาดความโปร่งใสและอาจมีการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทท้องถิ่นหรือบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ ในด้านการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต หน่วยงานต่อต้านการทุจริตของไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) เป็นต้น มักประสบปัญหาในด้านทรัพยากร ความเป็นอิสระ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งการทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ การทุจริตในกระบวนการประมูลและการดำเนินโครงการอาจนำไปสู่การเลือกผู้รับเหมาที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม การใช้วัสดุที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และการละเลยขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

4. IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)

จากการรายงานของ IMD พบว่า การทุจริตของประเทศไทยเกิดจากการบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากร นำมาสู่การลดแรงจูงใจในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรม และสร้างความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการทุจริตในระบบการศึกษาและการวิจัยส่งผลเสียต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน การทุจริตในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จากการพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยี (Technological Infrastructure) ซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

5. Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)

จากการรายงานของ PERC พบว่า หน่วยงานภาครัฐบางแห่งในประเทศไทยก่อให้เกิดการรับรู้ว่ามีระดับการทุจริตที่สูงกว่าหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งการต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจของบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยการดำเนินจึงต้องคำนึงถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในการวางแผนธุรกิจ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ การจ่ายเงินอำนวยความสะดวกและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่อาจมีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน และปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริต อันเนื่องมาจากความไม่มั่นคงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง

6. The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)

จากการรายงานของ PRS ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทำให้ต้นทุนในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณที่ลดลง และอาจทำให้โครงการสำคัญล่าช้าหรือไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผน อีกทั้งการทุจริตอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตและการค้าของประเทศไทยกับประเทศพันธมิตรสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการฉ้อโกงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับบริษัทหรือผลประโยชน์ของต่างชาติ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง และการขาดเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

7. World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)

จากการรายงานของ WEF ชี้ให้เห็นว่า 1) ประสิทธิภาพของความพยายามในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ 2) ระดับความไว้วางใจที่ต่ำมากในนักการเมืองไทย ความเป็นอิสระของระบบตุลาการที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่งผลกระทบของการทุจริตต่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ไม่มีทรัพยากรหรือเครือข่ายที่จะนำไปสู่การทุจริต อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันระดับโลก โดยประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่ และการทุจริตยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (Research & Development R&D) และการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ความท้าทายในการพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

8. World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)

จากการรายงานของ WJP พบว่า การทุจริตของประเทศไทยเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในภาคธุรกิจและการลงทุน การทุจริตในหน่วยงานกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและความน่าดึงดูดในการลงทุน การทุจริตในระบบยุติธรรม ที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางในสังคม

9. Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

จากการรายงานของ V-Dem พบว่า การทุจริตของประเทศไทย คือ การทุจริตในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งยังคงมีการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง การออกนโยบายหรือกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนบางกลุ่ม และการแทรกแซงการทำงานของหน่วยงานตรวจสอบ การทุจริตในกระบวนการเลือกตั้งของไทยยังคงมีการซื้อสิทธิขายเสียง การใช้อิทธิพลในการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง

การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. ธนาคารโลก (World Bank)

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ย้มาถึงจุดอ่อนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยระบุว่ามีความเสี่ยงที่จำกัด ความโปร่งใสที่ไม่เพียงพอ และการบริหารสัญญาที่ขาดประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เปิดโอกาสให้เกิดการติดสินบน การสมรู้ร่วมคิด และการเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ซึ่งส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐและคุณภาพของสินค้าและบริการที่ภาครัฐจัดหา สำหรับด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ธนาคารโลกชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงต่อการทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการคมนาคมและพลังงาน การทุจริตในโครงการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ต้นทุนโครงการสูงขึ้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่อุบัติเหตุและความสูญเสียในอนาคต

2. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)

OECD กล่าวถึงความกังวลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการให้สินบนของไทยในธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกและการดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนต่างประเทศ คณะทำงานเกี่ยวกับการให้สินบนของ OECD กล่าวว่าแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการต่อต้านการให้สินบนต่างประเทศ แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังคงเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบริษัทขนาดใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ด้านการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งประเทศไทยควรมุ่งเน้นการสร้างระบบบริหารทรัพยากรบุคคลในภาครัฐที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการคัดเลือก การเลื่อนตำแหน่ง และการให้รางวัลบนพื้นฐานของความสามารถและผลงาน มากกว่าการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือการอุปถัมภ์

3. สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) พบว่ากรอบกฎหมายของไทยโดยทั่วไปสอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) อย่างไรก็ตาม UNODC ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างในการกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดบางประการ เช่น การรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและการใช้อิทธิพลเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ นอกจากนี้ UNODC ยังได้ย้มาถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเป็นอิสระ ทรัพยากร และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ UNODC ยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในกลไกการติดตามทรัพย์สินคืบของประเทศไทย โดยระบุว่าความขาดสำนักงานกลางในการติดตามทรัพย์สินคืบ ความร่วมมือระหว่างประเทศที่ยังไม่ครอบคลุม และความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมายเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการติดตามและยึดคืนทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริต

ด้านการป้องกันการทุจริต UNODC ได้ย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริต โดยให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการตรวจสอบภายในและการควบคุมการทุจริตในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตและหน่วยงานด้านความมั่นคงในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาตินอกจากนี้ UNODC ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งมักมีความเชื่อมโยงกับการทุจริตในภาครัฐ

ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายหลายประการในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งส่งผลต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ Economist Intelligence Unit (EIU) และ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) รายงานถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตที่ครอบคลุม แต่การนำไปปฏิบัติจริงยังคงเป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลทางการเมือง Global Insight (GI) และ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดในประสิทธิผลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต แม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านการต่อต้านการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) เป็นต้น แต่หน่วยงานเหล่านี้มักประสบปัญหาในด้านทรัพยากร และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร EIU และ Transparency International ยังได้ย้ำถึงปัญหาความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจ โดยการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะยังคงเป็นความท้าทาย และกระบวนการตัดสินใจในหลายภาคส่วนยังขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน OECD ได้ระบุถึงปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งสาธารณะ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง นอกจากนี้ UNODC ยังชี้ให้เห็นถึงกลไกในการติดตามทรัพย์สินคินยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินคดีทุจริตและการนำทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตกลับคืนสู่รัฐ ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและการเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใสในสังคมไทย เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตและค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 9 แหล่ง และข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปข้อเสนอแนะสำคัญในการแก้ไขสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของ สำนักงาน ป.ป.ท. และภาคีร่วมขับเคลื่อนได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระยะสั้น (1-3 ปี)

1.1 จัดตั้งหน่วยนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลเฉพาะทางภายในสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านไอที นักวิเคราะห์ข้อมูล และนักสืบสวนสอบสวนที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบหลักฐานดิจิทัล นอกจากนี้ ควรมีการลงทุนในเครื่องมือและซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง การกู้คืนข้อมูล และการตรวจสอบความปลอดภัยทางไซเบอร์

1.2 จัดทำโครงการ “โรงเรียนสุจริต” ในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ เพื่อปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริตในเยาวชน โดยมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักสูตรต่อต้านการทุจริตเข้ากับการเรียนการสอนปกติ และส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการต่อต้านการทุจริต

1.3 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้งานง่ายสำหรับการร้องเรียนการทุจริตและการแจ้งเบาะแส พร้อมกลไกการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เข้มแข็ง รวมถึงมีระบบติดตามสถานะเรื่องร้องเรียนแบบเรียลไทม์เพื่อความโปร่งใส การพัฒนาแพลตฟอร์มควรใช้เทคโนโลยีล่าสุด เช่น AI และ Machine Learning เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 จัดทำโครงการ “พันธมิตรต่อต้านการทุจริต” เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในการต่อสู้กับการทุจริต (ขยายผลจากการลงนามความร่วมมือกับ UNGCNT และ IOD และการลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง)

1.5 นำเสนอระบบการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตที่ครอบคลุมสำหรับหน่วยงานภาครัฐ พร้อมแผนบริหารความเสี่ยงประจำปีที่เป็นภาคบังคับ ออกแบบให้สามารถระบุ วิเคราะห์ และจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริตในทุกระดับของหน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ

1.6 เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและการสืบสวนคดีทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน อัยการ และผู้พิพากษา ให้มีความรู้และทักษะในการจัดการกับคดีทุจริตที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

1.7 โครงการนำร่องการใช้เทคโนโลยี Blockchain ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริต ซึ่งระบบนี้ควรครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ตั้งแต่การประกาศเชิญชวน การยื่นข้อเสนอ การพิจารณาคัดเลือก การทำสัญญา ไปจนถึงการตรวจรับงานและการเบิกจ่ายเงิน

1.8. พัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ และการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้รองรับการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับการไม่เปิดเผยข้อมูลหรือการเปิดเผยข้อมูลเท็จ

1.9 สร้างโครงการ “ภาคีสื่อต้านโกง” เพื่อส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนและการรายงานข่าวการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเสริมศักยภาพของสื่อมวลชนในการเฝ้าระวังการทุจริต (Watchdog) ของสังคม

1.10 พัฒนาหลักสูตร “จริยธรรมและธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล” สำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ การเน้นบริบทของยุคดิจิทัลจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมและโปร่งใสในสภาพแวดล้อมที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย

1.11 การสื่อสารเพื่อสร้างและยกระดับความตระหนักรู้เพื่อ “ปลูกจิตสำนึกต้านโกง” ซึ่งการสร้าง ความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสังคมที่โปร่งใสและปราศจากการทุจริต

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะกลาง (4-5 ปี)

2.1 พัฒนาและนำระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการตรวจจับและป้องกันการทุจริตเชิงรุก ที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ระบบการเงินการคลัง และฐานข้อมูลทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อค้นหาความผิดปกติหรือความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การทุจริต

2.2 สร้างระบบการคุ้มครองและให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนากฎหมายและระบบการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต (Whistleblower Protection) ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ให้ความคุ้มครองทั้งทางกฎหมายและความปลอดภัยส่วนบุคคลแก่ผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ

2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต โดยการพัฒนา กลไกและช่องทางที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม

2.4 พัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตแบบองค์รวมสำหรับหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ซึ่งระบบนี้ควรใช้เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต

2.5 จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการทุจริตระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยการริเริ่มการจัดตั้ง “ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการทุจริต” (Corruption Intelligence Sharing Center) ที่เป็นพื้นที่กลางสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่อต้านการทุจริต ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริตใหม่ ๆ แนวทางการป้องกัน และวิธีการตรวจจับการทุจริต

2.6 พัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ครอบคลุมมิติด้านความซื่อสัตย์และความโปร่งใส โดยการพัฒนาประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ให้ความสำคัญกับมิติด้านความซื่อสัตย์และความโปร่งใส นอกเหนือจากการประเมินผลงานตามหน้าที่ปกติ ระบบนี้ควรครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการไปจนถึงผู้บริหารระดับสูง

2.7 พัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านการทุจริต (Corruption Impact Assessment) สำหรับนโยบายและโครงการของรัฐ การพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านการทุจริต (Corruption Impact Assessment: CIA) สำหรับนโยบายและโครงการสำคัญของรัฐ ซึ่งจะช่วยวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการอนุมัติหรือเริ่มดำเนินการ

2.8 สร้างระบบการตรวจสอบและติดตามทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐแบบอัจฉริยะ ซึ่งระบบนี้ควรเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ ข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงิน ข้อมูลการถือครองอสังหาริมทรัพย์ และข้อมูลการจดทะเบียนบริษัท เพื่อสร้างภาพรวมของสถานะทางการเงินและทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละคน

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะยาว (6-10 ปี)

3.1 พัฒนา “ระบบนิเวศแห่งความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริต” ที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนของสังคมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการทุจริต แนวทางนี้มุ่งสร้างระบบองค์รวมที่บูรณาการความพยายามจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อต่อต้านการทุจริต

3.2 จัดตั้ง “ศูนย์นวัตกรรมต่อต้านการทุจริต” เพื่อพัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีและแนวทางใหม่ ๆ ในการต่อสู้กับการทุจริต ศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาและทดสอบเครื่องมือและวิธีการล่าสุดในการต่อต้านการทุจริต โดยรวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา เช่น นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล นักพัฒนาซอฟต์แวร์ นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการทุจริต เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ

3.3 ริเริ่มการปฏิรูปเชิงโครงสร้างในภาครัฐเพื่อลดอำนาจดุลพินิจและเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการของรัฐบาล การปฏิรูปนี้มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างลึกซึ้ง เพื่อลดโอกาสในการใช้อำนาจตามชอบและเพิ่มความโปร่งใสในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน การปฏิรูปนี้ควรครอบคลุมทุกระดับของการบริหารราชการ ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการให้บริการประชาชนโดยตรง

3.4 จัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานต่อต้านการทุจริตอาเซียน” โดยมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทยเพื่อต่อสู้กับการทุจริตข้ามชาติในภูมิภาค ศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศสมาชิกอาเซียน มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่มีลักษณะข้ามพรมแดน เช่น การฟอกเงิน การให้สินบนข้ามชาติ และการทุจริตในห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ

3.5 พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเงินระหว่างประเทศขั้นสูงเพื่อติดตามและป้องกันการฟอกเงินและการโอนเงินที่ได้จากการทุจริตข้ามพรมแดน โดยระบบนี้จะ เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการวิเคราะห์และติดตามการเคลื่อนไหวของเงินที่อาจเกี่ยวข้องกับการทุจริต

3.6 ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระดับชาติระยะยาวในการปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริตและการต่อต้านการทุจริตในระบบการศึกษา สื่อมวลชน และการรณรงค์สาธารณะ ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตและการต่อต้านการทุจริตในสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับเยาวชนไปจนถึงผู้ใหญ่ ผ่านการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา การใช้สื่อมวลชนในการสร้างความตระหนักรู้ และการจัดกิจกรรมรณรงค์ในระดับชุมชนและสังคม

3.7 จัดตั้งโครงการวิจัยและพัฒนาในระดับสูงในด้านการศึกษายุทธศาสตร์เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต โดยร่วมมือกับสถาบันชั้นนำทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริต โดยรวบรวมนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานจากหลากหลายสาขาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อทำการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับรากเหง้าของปัญหาการทุจริต แนวทางการป้องกันและปราบปราม และการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะทั้ง 3 ระยะที่ได้อธิบายไว้มุ่งเน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและยั่งยืนในระยะยาว โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

1. บทนำ

การทุจริตเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ต้องเผชิญกับปัญหาการทุจริตมาอย่างยาวนาน จากการจัดอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ประเทศไทยต้องเผชิญในการแก้ไขปัญหาการทุจริต การศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีการรับรู้การทุจริตในประเทศไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มของปัญหาการทุจริตในประเทศไทย

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2536 เป็นองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการทุจริตทุกรูปแบบ ด้วยการแสวงหาความร่วมมือของทุกภาคส่วน และการสร้างความตระหนักรู้ถึงผลเสียของการทุจริต โดยดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทุจริตจากการจัดอันดับหรือดัชนีชี้วัดที่จัดทำโดยหน่วยงาน 13 แห่ง คือ ¹

- 1) African Development Bank Country Policy and Institutional Assessment 2021 (AFDB)
- 2) Bertelsmann Stiftung Sustainable Governance Indicators 2022 (BF (SGI))
- 3) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))
- 4) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)
- 5) Freedom House Nations in Transit 2023 (FH)
- 6) Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)
- 7) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)
- 8) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)
- 9) The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)
- 10) World Bank Country Policy and Institutional Assessment 2022 (WB)
- 11) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)
- 12) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)
- 13) Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

¹ Transparency International. (2024). *Corruption Perceptions Index 2023*. Transparency International. From <https://images.transparencycdn.org/images/CPI-2023-Report.pdf>.

ในปี พ.ศ. 2566 มีประเทศที่ได้รับการจัดอันดับทั้งสิ้น 180 ประเทศทั่วโลก สำหรับประเทศไทย ได้รับการจัดอันดับตั้งแต่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2538 ล่าสุดในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทย มีการใช้ข้อมูล 9 แหล่ง ประกอบด้วย

- 1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BTI)
- 2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)
- 3) Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)
- 4) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)
- 5) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)
- 6) The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)
- 7) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)
- 8) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)
- 9) Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

จากข้อมูลล่าสุดในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2566 พบว่า คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยแต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ในปี พ.ศ. 2564 คะแนนลดลงเหลือ 35 คะแนน ก่อนที่จะเพิ่มขึ้น เป็น 36 คะแนนในปี พ.ศ. 2565 และกลับมาลดลงเหลือ 35 คะแนนอีกครั้งในปี พ.ศ. 2566 การเปลี่ยนแปลง ของคะแนนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย ซึ่งแม้จะมีความพยายามในการดำเนินมาตรการแต่ก็ยังไม่สามารถยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญได้²

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณา องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการคำนวณคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยจากแหล่งข้อมูล สำคัญทั้ง 9 แหล่ง และข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแต่ละแหล่งข้อมูลให้มุมมองที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย ทั้งในด้านการดัดสินบนในภาครัฐ ความโปร่งใสในกระบวนการ จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประสิทธิภาพของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต ผลกระทบต่อการลงทุนจากต่างประเทศ และความเสี่ยงด้านการทุจริตในภาคธุรกิจ³

การศึกษาขององค์กรระหว่างประเทศในหลายแห่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาการทุจริตในประเทศไทยที่ยังคงมี อยู่ในหลายภาคส่วน โดยธนาคารโลก (World Bank) ได้ระบุถึงความเปราะบางในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐ ซึ่งรวมถึงการแข่งขันที่อ่อนแอ ความโปร่งใสที่จำกัด และการบริหารสัญญาที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ ซึ่งอาจนำไปสู่การบริหารจัดการที่ผิดพลาด

² Ibid

³ Ibid

ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และความเสี่ยงต่อการทุจริต⁴ ในขณะที่ยังคงการเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการให้สินบนของไทยในธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกและการดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนต่างประเทศ⁵

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ได้ระบุถึงจุดอ่อนในกฎระเบียบการเงินทางการเมืองของไทย รวมถึงการขาดความโปร่งใสในการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง อิทธิพลของผลประโยชน์ส่วนตัวในการเมือง และการใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อการทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การติดสินบนในบริการสาธารณะ ระบบราชการที่มีขั้นตอนยุ่งยาก ซับซ้อน และเครือข่ายอุปถัมภ์⁶ ในขณะที่ยังคงการภาคประชาสังคมในท้องถิ่นได้ยกประเด็นเกี่ยวกับการทุจริตในสำนักงานตำรวจที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการรับสินบนในกรณีการจราจร การชู้กรรโชก และการคุ้มครองผู้กระทำความผิด รวมทั้งความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อการทุจริตในระบบยุติธรรม เช่น การติดสินบนเพื่อให้มีอิทธิพลต่อคำตัดสินของศาล ความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม และการขาดความเป็นอิสระ

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) ได้ทำการประเมินและวิเคราะห์เกี่ยวกับการทุจริตในประเทศไทย โดยพบว่ากรอบกฎหมายของไทยโดยทั่วไปสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against Corruption : UNCAC) อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำบางประการ เช่น การรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและการใช้อิทธิพลเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ นอกจากนี้ UNODC ยังได้ย้ำถึงความท้าทายในกลไกการติดตามทรัพย์สินรวมทั้งการขาดสำนักงานกลางในการติดตามทรัพย์สิน ความร่วมมือระหว่างประเทศที่จำกัด และความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมาย⁷

เนื้อหาในรายงานเล่มนี้จะเป็นการวิเคราะห์ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย แยกแยะแหล่งข้อมูลจากรายงานการวิเคราะห์ในแหล่งการประเมินที่ประเทศไทยได้รับการประเมินและวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อมูล บทนำ คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (พ.ศ. 2563 - 2566) ในภาพรวมและรายละเอียด การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับต่างประเทศ การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริต

⁴ World Bank. (2019). *Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital*. World Bank Group. (pp. 41-65)

⁵ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). *OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 23-54)

⁶ Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2022*. Transparency International.

⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Country Review Report of Thailand*. Implementation of the United Nations Convention against Corruption. (pp. 3-10)

ในประเทศไทยตามแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยของหน่วยงานอื่น การสังเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย ความพยายามและข้อเสนอแนะ แนวทาง มาตรการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยในมุมมองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

2. คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (พ.ศ. 2563 - 2566)

ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินสถานการณ์การทุจริตในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ได้จัดทำดัชนีนี้ขึ้นเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เพื่อสะท้อนระดับการรับรู้การทุจริตของแต่ละประเทศ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเปรียบเทียบสถานการณ์การทุจริตระหว่างประเทศและติดตามความก้าวหน้าในการต่อต้านการทุจริตของแต่ละประเทศ โดยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 คะแนน โดย 0 คะแนน หมายถึงมีการทุจริตมากที่สุด และ 100 คะแนน หมายถึงมีการทุจริตน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย การวิเคราะห์คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อย่างละเอียดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยและนำไปสู่การกำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การพิจารณาคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2566 จะช่วยให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีการรับรู้การทุจริตในประเทศไทยต่อไป⁸

การวิเคราะห์คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2566 จำเป็นต้องพิจารณาบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวร่วมด้วย เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสถานการณ์การทุจริตและการรับรู้ของสาธารณชน ในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองจากรัฐบาลทหารสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง การระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความขัดแย้งทางการเมืองและการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมที่เรียกร้องการปฏิรูปทางการเมืองและสังคม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการกำหนดบริบทของการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศ นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย การวิเคราะห์คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในบริบทเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัย

⁸ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 1)

ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคะแนน และนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในอนาคต⁽⁹⁾⁽¹⁰⁾

การพิจารณาคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2566 จำเป็นต้องคำนึงถึงวิธีการคำนวณคะแนนและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน โดยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยมาจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือหลายแหล่ง ซึ่งแต่ละแหล่งมีวิธีการประเมินและมุมมองต่อสถานการณ์การทุจริตที่แตกต่างกัน แหล่งข้อมูลเหล่านี้ ประกอบด้วย

- 1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))
- 2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)
- 3) Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)
- 4) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)
- 5) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)
- 6) The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)
- 7) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)
- 8) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)
- 9) Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

โดยแต่ละแหล่งข้อมูลจะให้คะแนนประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต เช่น ความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ความเสี่ยงต่อการทุจริตในภาคธุรกิจ และความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อสถานการณ์การทุจริตในประเทศ การวิเคราะห์คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบย่อยเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคะแนนในแต่ละปี และนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ⁽¹¹⁾⁽¹²⁾

2.1 ภาพรวมของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และนัยสำคัญ

คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2563-2566 แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยแต่ยังคงอยู่ในระดับที่น่ากังวล โดยในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำและสะท้อนถึงปัญหาการทุจริต ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 คะแนนลดลงเหลือ 35 คะแนน แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่มีการทุจริตรุนแรงมากขึ้น อาจเนื่องมาจาก

⁹ Ibid

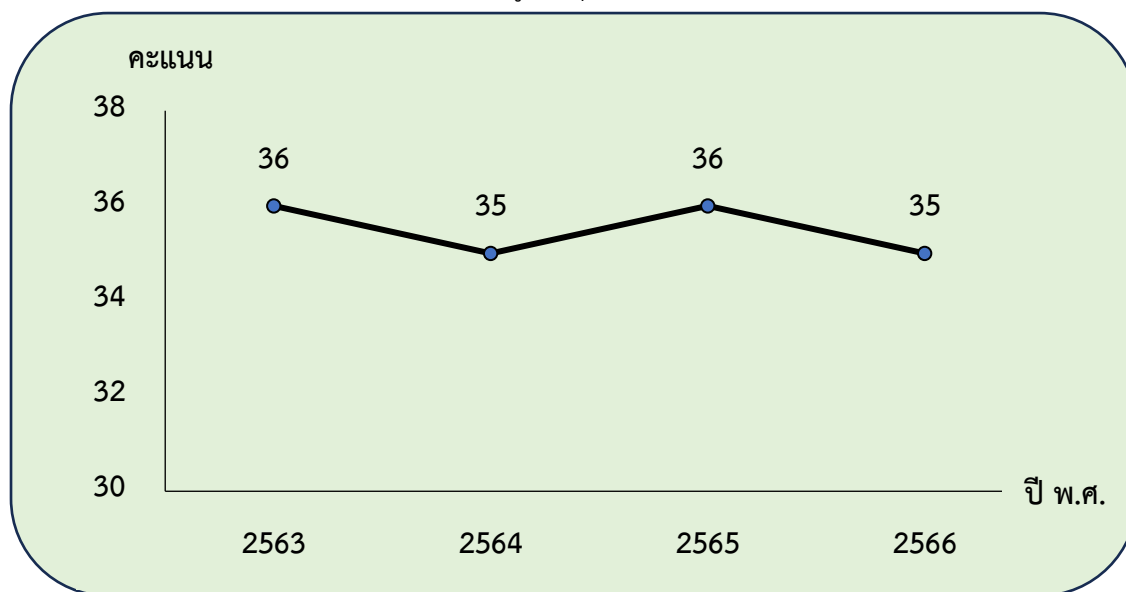
¹⁰ World Bank. (2019). *Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital*. World Bank Group. (pp. 41-65)

¹¹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 1)

¹² Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 7)

ผลกระทบของการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้เกิดความท้าทายในการบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐและเพิ่มโอกาสในการทุจริต อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2565 คะแนนกลับเพิ่มขึ้นเป็น 36 คะแนน ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการต่อต้านการทุจริตที่เริ่มส่งผล แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะยกระดับคะแนนให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และในปี พ.ศ. 2566 คะแนนกลับลดลงเหลือ 35 คะแนนอีกครั้ง แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนและความท้าทายที่ยังคงมีอยู่ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย¹³ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 – 2566

นัยสำคัญที่สะท้อนของค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในช่วงเวลาดังกล่าวมีหลายประการ

ประการแรก การที่คะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่า 50 คะแนนอย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการทุจริตที่รุนแรงและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาครัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐและประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงของคะแนนในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริต รวมถึงอาจสะท้อนถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การทุจริต เช่น วิกฤตเศรษฐกิจจากการระบาดของโรคโควิด-19 และความไม่แน่นอนทางการเมือง

ประการที่สาม การที่คะแนนไม่สามารถยกระดับขึ้นอย่างมีนัยสำคัญแสดงให้เห็นถึงความท้าทายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรในภาครัฐ ซึ่งต้องอาศัยความพยายามและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในระยะยาว⁽¹⁴⁾⁽¹⁵⁾

¹³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 1)

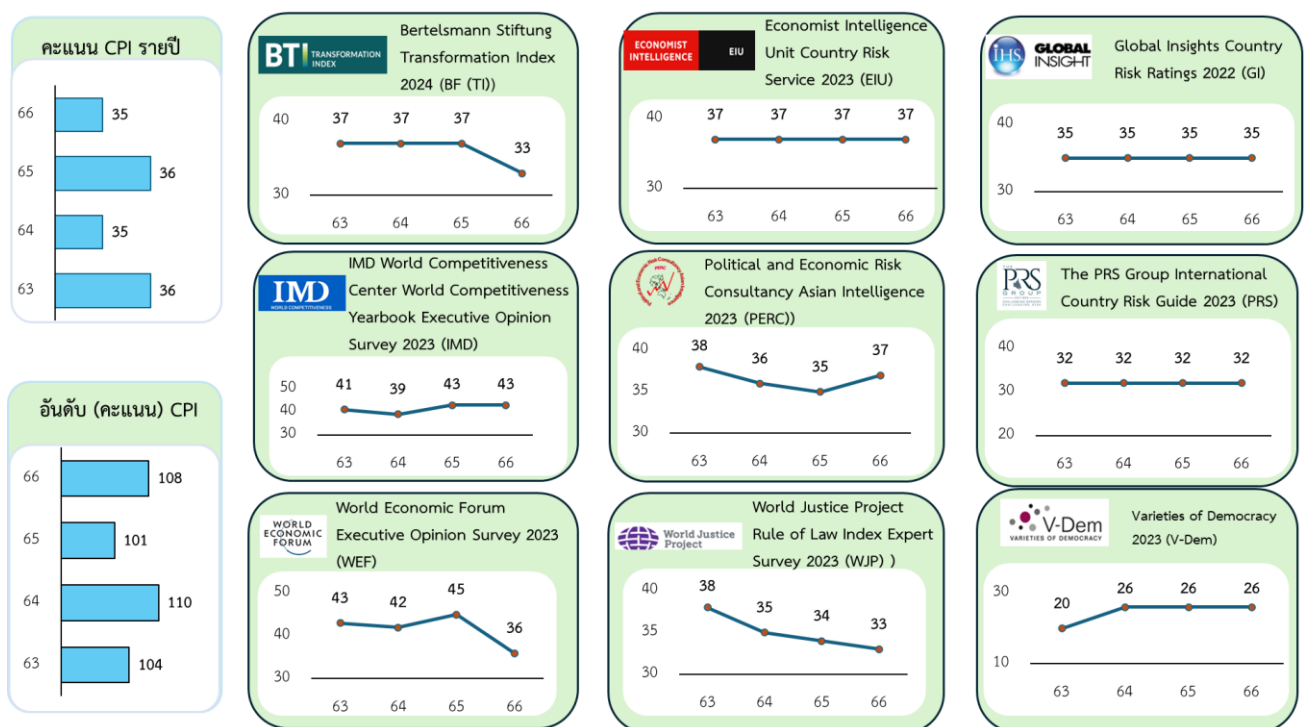
¹⁴ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

¹⁵ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

2.2 การวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของคะแนน

การวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2566 เผยให้เห็นถึงสถานการณ์การทุจริตที่ซับซ้อนและท้าทาย โดยแนวโน้มของคะแนน มีความคงที่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกและยากต่อการแก้ไขในระยะสั้นที่เห็นได้ชัด คือคะแนนลดลงจาก 36 คะแนนในปี พ.ศ. 2563 เป็น 35 คะแนนในปี พ.ศ. 2564 ก่อนที่จะกลับมาเพิ่มขึ้น เป็น 36 คะแนนในปี พ.ศ. 2565 และลดลงอีกครั้งเป็น 35 คะแนนในปี พ.ศ. 2566

ภาพที่ 2 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในภาพรวม และรายละเอียดข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566

จากภาพที่ 2 หากวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 ทั้ง 9 แหล่ง สามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนคงที่ กลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น กลุ่มที่มีคะแนนลดลง และกลุ่มที่มีคะแนนเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่มีคะแนนคงที่ พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 3 แหล่งข้อมูล คือ

- 1) แหล่งข้อมูล EIU มีค่าคะแนนคงที่ 37 คะแนน
- 2) แหล่งข้อมูล GI มีค่าคะแนนคงที่ 35 คะแนน
- 3) แหล่งข้อมูล PRS มีค่าคะแนนคงที่ 32 คะแนน

ปัจจัยที่ส่งผลให้มีค่าคะแนน CPI คงที่อาจเกิดจากสถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ มีความมั่นคง การประเมินจากแหล่งข้อมูลจึงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะไม่พบเหตุการณ์สำคัญที่เปลี่ยนแปลง สภาพการทุจริต ประกอบกับแหล่งข้อมูลใช้เกณฑ์การประเมินที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง อาจทำให้ผล

การประเมินคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งประเทศไทยมีการปรับตัวในการแก้ไขปัญหาการทุจริต เช่น หน่วยงานภาครัฐมีการเปิดเผยข้อมูลของแผนรายจ่าย ที่มาของรายได้ การใช้งบประมาณและทรัพยากรภาครัฐ รวมถึงการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลได้มีการออกมาตรการและข้อกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับการติดสินบนระหว่างภาครัฐและเอกชนแล้วแต่ในการดำเนินธุรกิจยังมีความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการติดสินบนได้ในปัจจุบัน โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนในอนาคตคาดว่าจะยังคงมีระดับคงที่ หรือมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประเทศไทยกำลังเข้าสู่การมีเสถียรภาพทางการเมืองที่มากขึ้นหลังจากต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางการเมืองมาเกือบ 10 ปี อีกทั้งรัฐบาลยังให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการปัญหาการทุจริตอย่างเด็ดขาด โดยรัฐบาลจะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ เพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความโปร่งใส ขจัดช่องโหว่ในการทุจริต ลดค่าใช้จ่าย และปรับปรุงการทำงานของภาครัฐให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น

กลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 1 แหล่งข้อมูล คือ V-Dem ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 20 คะแนน และเพิ่มขึ้นคงที่เป็น 26 คะแนนในปีพ.ศ. 2564 - 2566 เนื่องจากประเทศไทยมีการจัดเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้มีการทำกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงทุกภาคส่วนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองส่งผลให้มีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณและการชดเชยแห่งผลประโยชน์ และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐได้เพิ่มมากขึ้นจึงมีค่าคะแนนสูงขึ้นและคงที่จนถึงในปี พ.ศ. 2566 โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนในอนาคตคาดว่าจะลดลง แม้ประเทศไทยจะมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2566 และมีการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลจากรัฐบาลทหารเดิม (ปี พ.ศ. 2562 – 2566) สู่รัฐบาลใหม่ แต่กระบวนการเลือกตั้งยังถูกมองว่าเป็นความก้าวหน้าด้านประชาธิปไตยเพียงชั่วคราว เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ยังคงมาจากรัฐบาลทหาร อีกทั้งการเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่สามารถอยู่ได้ครบวาระอีกด้วย

กลุ่มที่มีคะแนนลดลง พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 2 แหล่งข้อมูล คือ

1) แหล่งข้อมูล BF (TI) ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2565 มีคะแนนคงที่ 37 คะแนน และลดลงเป็น 33 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566

2) แหล่งข้อมูล WJP ในปี พ.ศ. 2563 – 2566 มีค่าคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 38 คะแนน เป็น 35 คะแนน 34 คะแนน และ 33 คะแนน ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าคะแนน CPI ลดลง ถึงแม้ปัจจุบันเจ้าหน้าที่รัฐมีการปฏิบัติงานตามแนวทางและมาตรการเกี่ยวกับการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมแล้ว แต่ยังคงขาดความชัดเจนในการดำเนินงานและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐยังใช้อำนาจหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงที่ค่าคะแนนคงที่ผู้ประเมินมีการรับรู้ถึงนโยบายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและการลงโทษผู้กระทำความผิดที่จริงจัง และมีค่าคะแนนลดลงเนื่องจากผู้ประเมินขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการตรวจสอบและการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริต รวมถึงยังขาดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต และการประชาสัมพันธ์

ที่ก่อให้เกิดการรับรู้ถึงความจริงจังของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริตยังไม่ชัดเจนต่อสายตานานาชาติ โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนคาดว่าจะลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก BF (TI) และ WJP มองถึงการขาดอิสระในการดำเนินงานของฝ่ายตุลาการ และฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหารที่แม้จะมีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพแต่อยู่ภายใต้ระบบเผด็จการทหารที่สืบทอดอำนาจมาอย่างยาวนาน

กลุ่มที่มีคะแนนเปลี่ยนแปลง พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2566 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 3 แหล่งข้อมูล คือ

1) แหล่งข้อมูล IMD ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 41 คะแนน และลดลงเป็น 39 คะแนนในปี พ.ศ. 2564 และกลับมาเพิ่มขึ้นและคงที่ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 จำนวน 43 คะแนน

2) แหล่งข้อมูล PERC ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 38 คะแนน ในปี พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2563 ลดลงต่อเนื่องเป็น 36 คะแนนและ 35 คะแนน ก่อนที่จะกลับมาเพิ่มขึ้นเป็น 37 คะแนนในปี พ.ศ. 2566

3) แหล่งข้อมูล WEF ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 43 คะแนน และลดลงเป็น 42 คะแนนในปี พ.ศ. 2564 ก่อนกลับมาเพิ่มขึ้น 45 คะแนนในปี พ.ศ. 2565 และลดลงในปี พ.ศ. 2566 เป็น 36 คะแนน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าคะแนน CPI มีการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 และความพยายามในการต่อต้านการทุจริตที่อาจมีประสิทธิภาพในระยะสั้นแต่ไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระยะยาวได้ การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์สำคัญและนโยบายที่เกี่ยวข้องในแต่ละปี เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อย่างลึกซึ้ง⁽¹⁶⁾⁽¹⁷⁾

การวิเคราะห์แนวโน้มในระยะยาวของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยยังเผยให้เห็นถึงความท้าทายในการยกระดับคะแนนให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 35-36 คะแนน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงระบบ แม้จะมีความพยายามในการดำเนินนโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริตมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลลัพธ์ที่ได้ยังไม่สามารถยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ได้อย่างชัดเจน ปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความท้าทายนี้รวมถึงความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย การขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่บ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินมาตรการต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ การที่คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ไม่สามารถยกระดับขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญยังอาจสะท้อนถึงความจำเป็นในการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์การต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจต้องมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรในภาครัฐอย่างจริงจัง⁽¹⁸⁾⁽¹⁹⁾

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

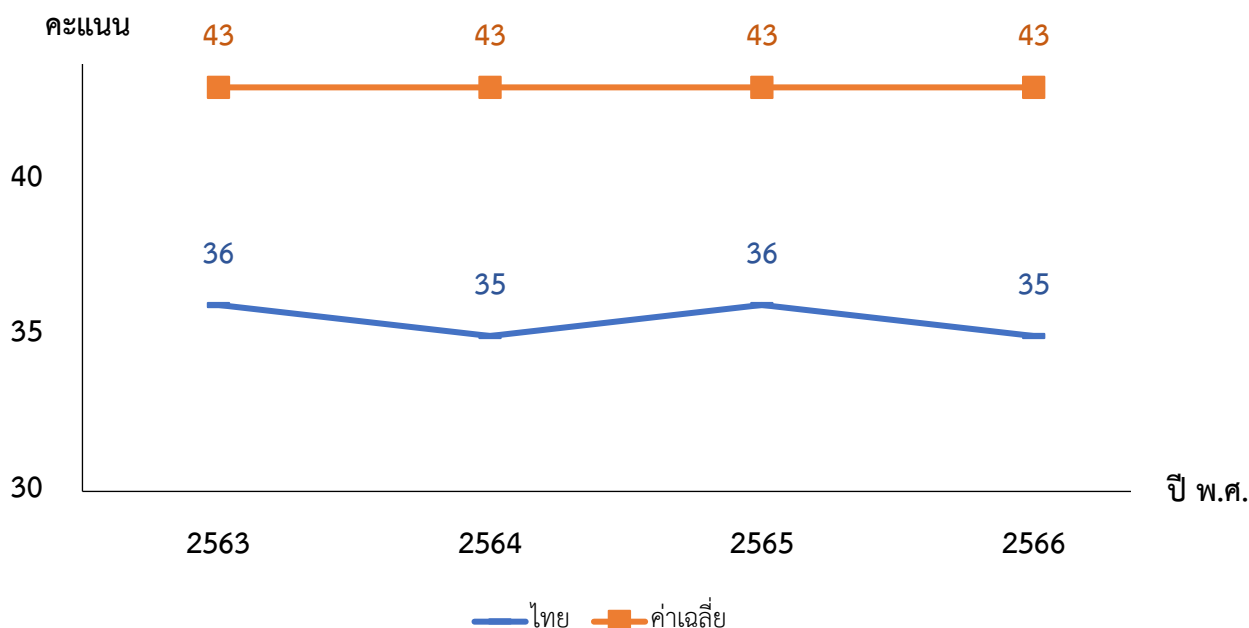
¹⁸ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 15)

¹⁹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 7)

2.3 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย

2.3.1 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก

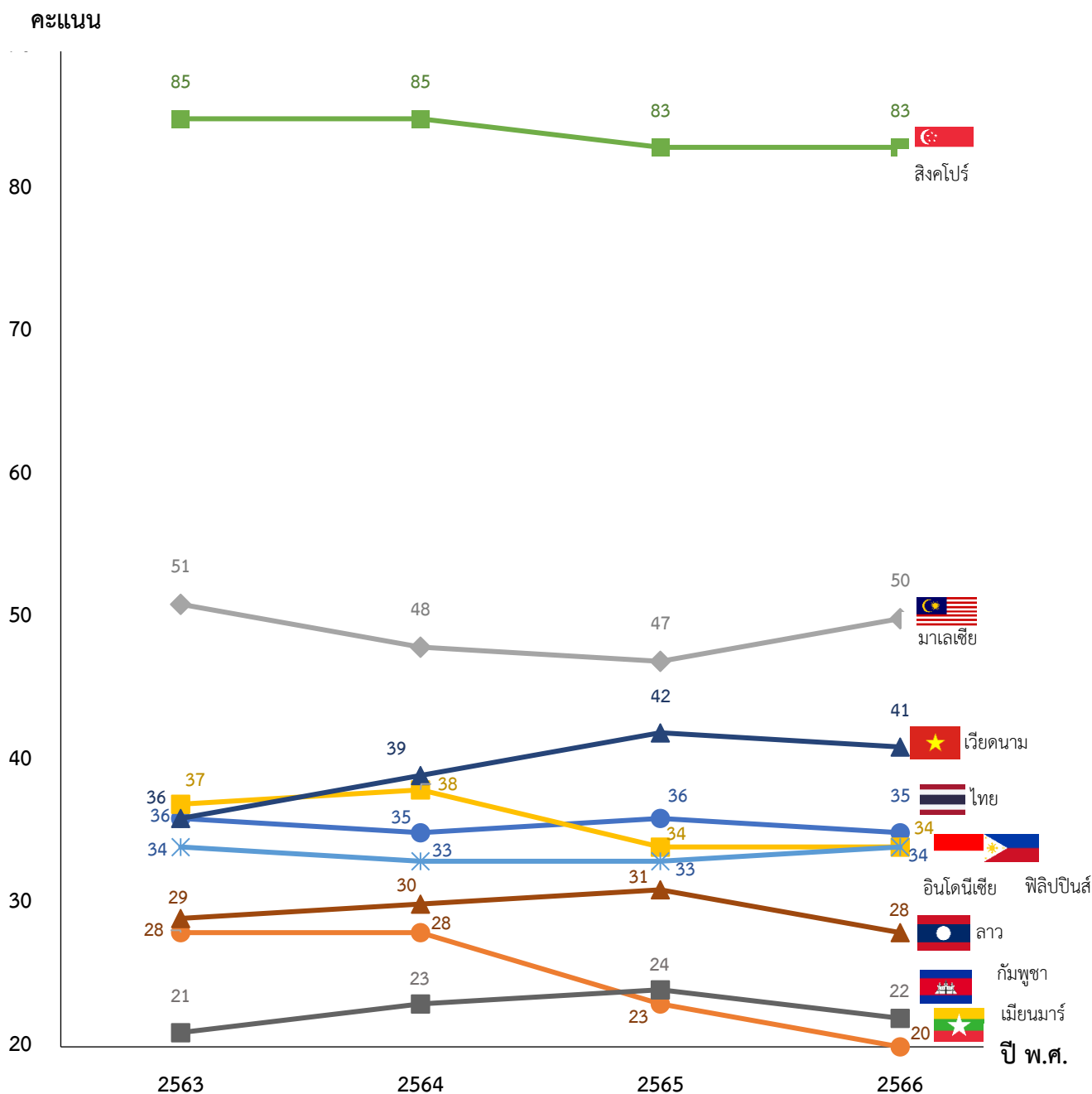
ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก

จากภาพที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก พบว่า ในภูมิภาคและทั่วโลกยังมีข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญ 4 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีระดับค่าคะแนน CPI อยู่ในอันดับที่ 101 - 110 จาก 180 ประเทศที่ได้รับการประเมินและมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 35 - 36 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน CPI ของโลกที่อยู่ในระดับ 43 คะแนน และมีช่องว่างของค่าคะแนนที่อยู่ในระดับเดียวกันตลอด 4 ปี ดังนั้นเห็นได้ว่าสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยและของโลกยังอยู่ในระดับเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความคงที่ของค่าคะแนน คือ มาตรการและการบังคับใช้กฎหมายในการต่อต้านการทุจริตยังไม่เพียงพอ ความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ผลกระทบของปัจจัยภายนอก เช่น การระบาดของโควิด-19 และความล่าช้าในการเห็นผลของการปฏิรูปทางสังคม และผลกระทบของคะแนน CPI ที่คงที่ในระดับต่ำ คือ ผลกระทบต่อการลงทุนอาจทำให้นักลงทุนต่างชาติลังเลในการลงทุน ส่งผลเสียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐและกระบวนการยุติธรรม ทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจในระบบการบริหารราชการ ประสิทธิภาพของการบริหารราชการในการให้บริการสาธารณะและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอาจล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ภาพลักษณ์ของประเทศ รวมทั้งส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ทางการทูตและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศสูญเสียโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือในระดับนานาชาติ

2.3.2 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากภาพที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อยู่ที่ 35 คะแนน ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าประเทศอินโดนีเซีย (34 คะแนน) ฟิลิปปินส์ (34 คะแนน) ลาว (28 คะแนน)

กัมพูชา (22 คะแนน) และเมียนมาร์ (20 คะแนน) แต่ยังคงตามหลังประเทศสิงคโปร์ (83 คะแนน) มาเลเซีย (50 คะแนน) และเวียดนาม (41 คะแนน) ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบคะแนน CPI ชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการต่อต้านการทุจริตกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงความจำเป็นในการเร่งดำเนินการมาตรการต่อต้านการทุจริต เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับภูมิภาคและระดับโลก รวมถึงการเปรียบเทียบนี้แสดงให้เห็นว่าแม้ประเทศไทยจะมีคะแนนที่ดีกว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บางประเทศ แต่ก็ยังมีช่องว่างที่สำคัญเมื่อเทียบกับประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจในระดับใกล้เคียงกัน

กรณีศึกษาประเทศในภูมิภาคที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น เช่น มาเลเซีย เวียดนาม รายละเอียดดังนี้

มาเลเซีย เนื่องจากการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีการขับเคลื่อนให้เปิดเผยข้อมูลการดำเนินงาน การใช้งบประมาณของภาครัฐ การส่งเสริมการรายงานข่าวเชิงสืบสวนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด เพื่อสร้างการรับรู้ สร้างการมีส่วนร่วม และความตระหนักในการต่อต้านการทุจริตของทุกภาคส่วน รวมถึงให้มีการดำเนินการแข่งขันประมูลสัญญาจัดซื้อจัดจ้างที่มีการควบคุมโดยกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น Federal Government Procurement Procedures และ Government Contracts Act ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลกระบวนการประมูลให้มีความโปร่งใส ประกอบกับมีการใช้คณะกรรมการประมูลที่เป็นกลาง และการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานหลังจากการประกาศผล และการทบทวนการดำเนินการโครงการที่มีมูลค่าสูง อีกทั้งบทบาทการทำงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาเลเซียในการตั้งข้อหาอดีตนายกรัฐมนตรีที่กระทำการทุจริต รวมถึงการดำเนินการสืบสวนสอบสวนการกระทำการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับความร้ายแรงผิดปกติดังต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของคะแนนจึงส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภูมิภาค การวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งดำเนินการมาตรการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจังเพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับภูมิภาคและระดับโลก

เวียดนาม การดำเนินงานต่อต้านการทุจริตของเวียดนามที่ผ่านมา อาทิ การทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เวียดนามได้ปลูกฝัง และให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้าง และการกำหนดมาตรการเพื่อให้แน่ใจว่ามีการทบทวนการใช้กฎ ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบในการเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ความรับผิดชอบต้องมากขึ้น และมีการจัดตั้งทีมตรวจสอบขึ้นมาเพื่อจัดการกับคดีทุจริตโดยเฉพาะ ส่งผลให้เกิดการลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจเนื่องจากไม่มีการจ่ายเงินพิเศษเพื่อให้ได้มาซึ่งความสะดวก ความรวดเร็วในการเข้ามาดำเนินธุรกิจภายในประเทศ มีการปรับปรุงกระบวนการการให้บริการของภาครัฐแก่ภาคธุรกิจโดยการลดขั้นตอนเพื่อให้สะดวกยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศที่มีค่าคะแนนใกล้เคียงหรือต่ำกว่าประเทศไทย Transparency International ให้มุมมองเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตพบว่ามีปัจจัยสำคัญดังนี้

1) แม้ว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตโดยตรง แต่การดำเนินงานของหน่วยงานยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยภาพลักษณ์ที่ทั่วโลกรับรู้ ฝ่ายการเมืองยังคงเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงาน อาทิ การใช้อำนาจในการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน การใช้อำนาจในการบิดเบือนข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดี เป็นต้น

2) ด้านการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับสินบนในแต่ละประเทศในมุมมองของนักลงทุน ถูกมองว่ายังคงต้องจ่ายเงินพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ระดับสูง จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับล่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งความสะดวก ความรวดเร็วในการเข้ามาดำเนินธุรกิจภายในประเทศ

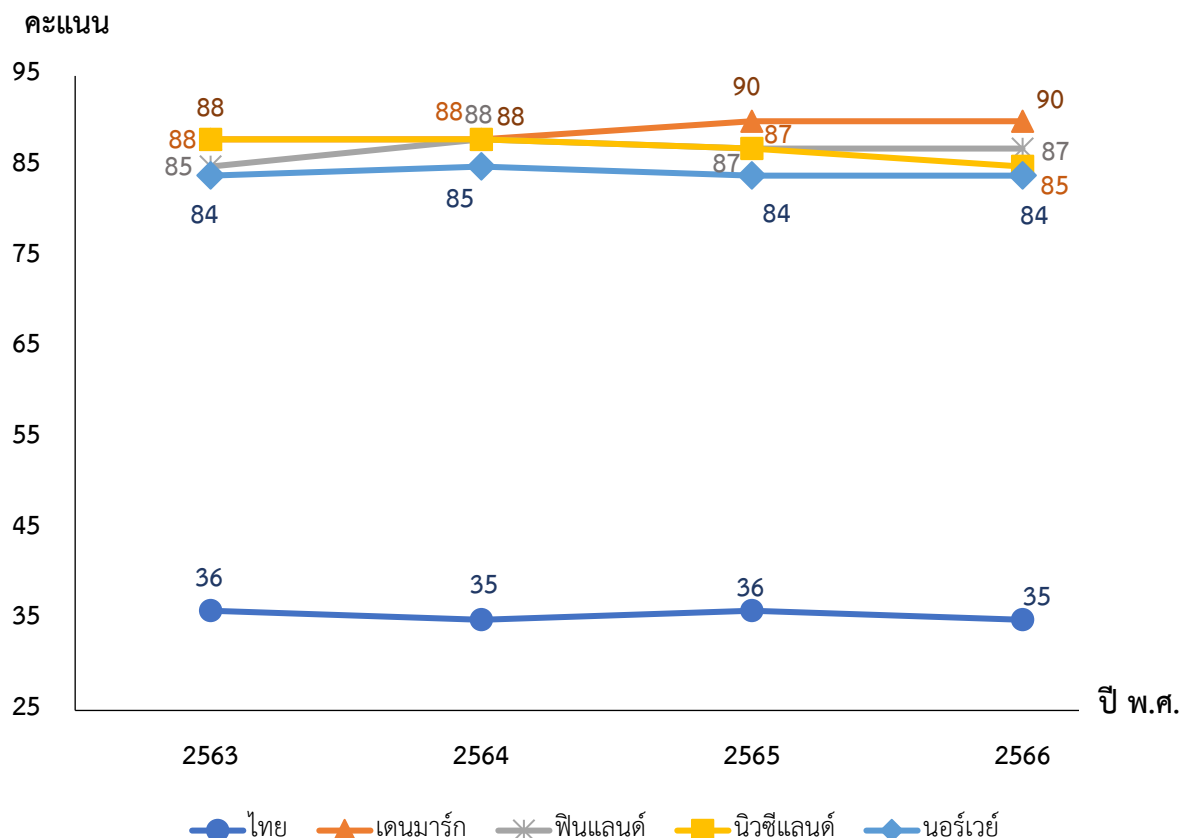
3) ประชาชนในประเทศยังมีการให้สินบนกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ศาล สถาบันการศึกษา สถานพยาบาล เพื่อให้ได้มาซึ่งความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการหรือการลดขั้นตอนการให้บริการที่ยุ่งยาก

4) การทุจริตทางการเมืองจะปรากฏชัดเจนในระหว่างการเลือกตั้ง โดยการซื้อสิทธิขายเสียงถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติ เมื่อมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น นอกจากนั้น การเลือกตั้งมักถูกครอบงำโดยผู้ที่ดำรงตำแหน่งก่อนหน้าและมีการสืบทอดอำนาจอย่างต่อเนื่อง และยังเกิดการข่มขู่ คุกคาม การดำเนินคดีกับผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม หรือการทุจริตโดยการแทรกแซงผลการเลือกตั้ง เช่น การหายไปของกล่องลงคะแนนเลือกตั้ง เพื่อบิดเบือนผลการเลือกตั้งหรือเอื้อประโยชน์ผลการเลือกตั้งให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

5) ในแต่ละประเทศยังคงถูกจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของสื่อมวลชน ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ในการแสดงออก การวิพากษ์การปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเมื่อมีการแสดงออกฝ่ายตรงข้ามมักโดนคุกคาม จับกุม ดำเนินคดี และดำเนินการลงโทษโดยไม่มีการสืบสวนสอบสวน หรือดำเนินการภายใต้ความสงสัยของคนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.3.3 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศอื่นทั่วโลก

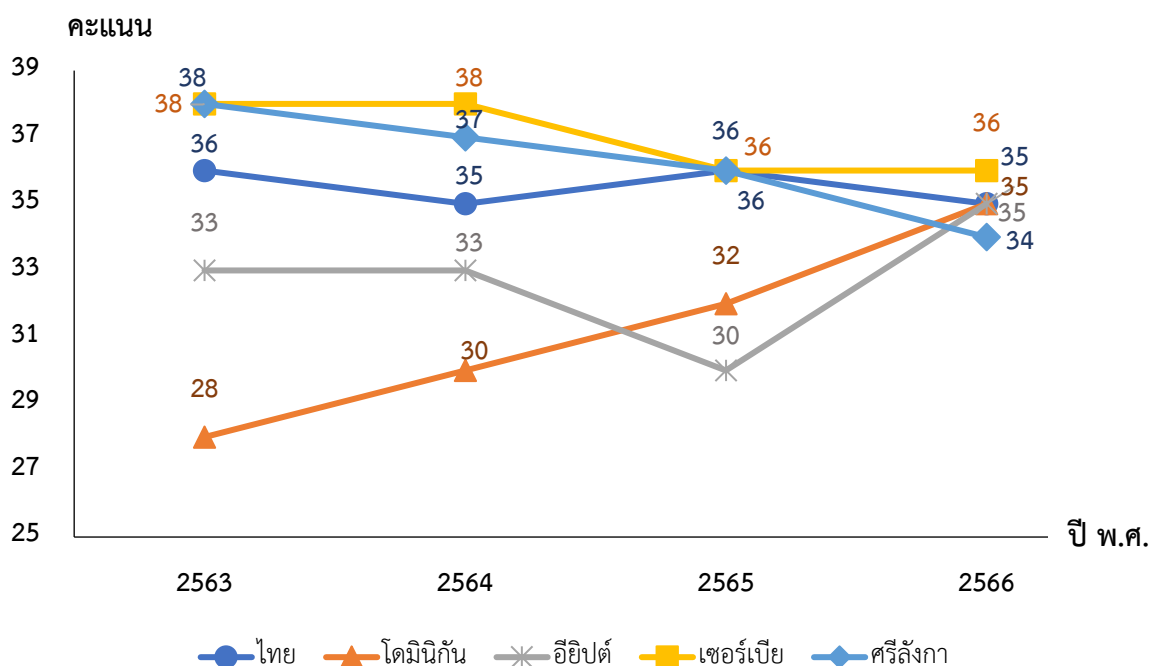
ภาพที่ 5 เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศที่มีอันดับสูงสุด 4 อันดับแรกของโลก

การเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยที่มีอันดับสูงสุด 4 อันดับแรกของโลกนั้นให้มุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับความโปร่งใสและการทุจริตในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เมื่อเปรียบเทียบคะแนน CPI ของประเทศไทยกับประเทศที่มีคะแนน CPI สูง มีช่องว่างระหว่างคะแนนค่อนข้างสูง ดังภาพที่ 5 โดยคะแนน CPI ของประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการจัดการกับปัญหาการทุจริตในประเทศ แม้ว่าจะมีความพยายามจากภาครัฐในการปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ แต่การทุจริตยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ได้รับการรับรู้จากสาธารณชนและภาคธุรกิจ ในขณะที่ประเทศที่มีคะแนน CPI สูง (เดนมาร์ก ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์) มีคะแนน CPI สูงกว่าประเทศไทยมาก โดยทั่วไปคะแนนจะอยู่ในช่วง 80-90 ซึ่งแสดงถึงระดับความโปร่งใสที่สูง และมีการทุจริตในภาครัฐที่ต่ำมาก เนื่องจากมีระบบการเมืองและการปกครองที่เข้มแข็ง มีการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด และมีกระบวนการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมทางสังคมที่ไม่ยอมรับการทุจริต ทำให้ความเสี่ยงในการทุจริตลดลง ดังนั้นในการเปรียบเทียบคะแนน CPI ของประเทศไทยกับประเทศที่มีคะแนนสูงช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านความโปร่งใสและการทุจริตในภาครัฐ ประเทศที่มีคะแนนสูงมักจะมีสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง การบังคับใช้

กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ และวัฒนธรรมที่ไม่ยอมรับการทุจริต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ระดับการทุจริตในประเทศเหล่านี้ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ รวมถึงประเทศไทย

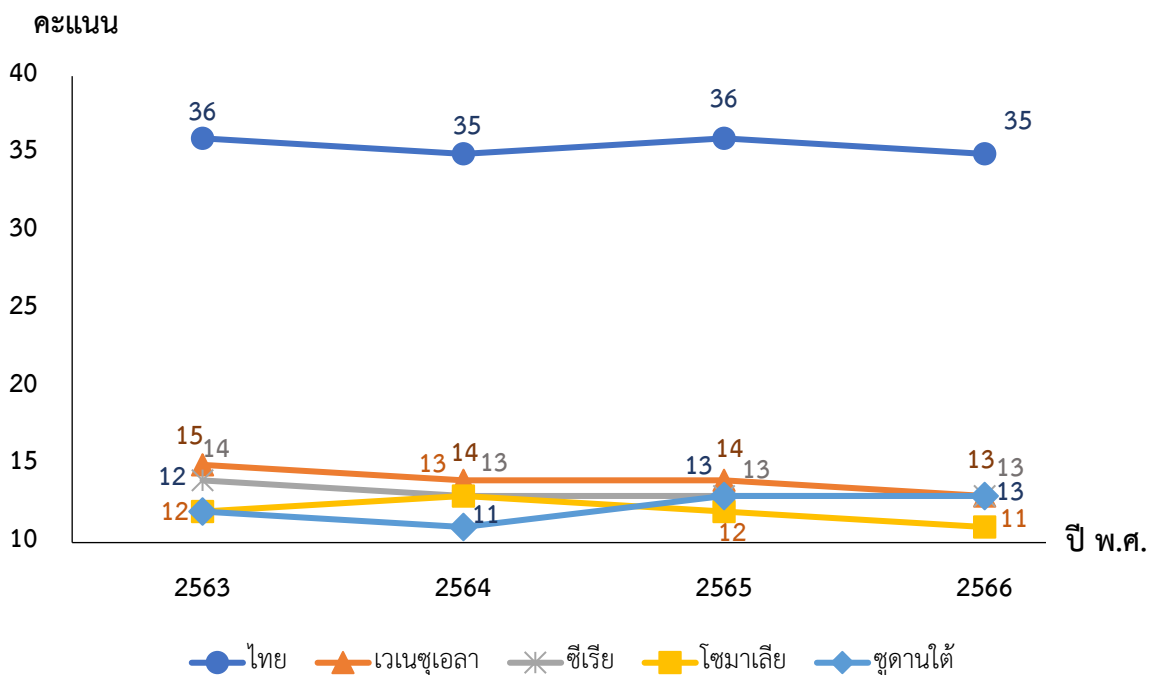
ภาพที่ 6 เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศที่มีค่าคะแนนใกล้เคียง

ในขณะที่ประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ใกล้เคียงกับประเทศไทย โดยการเปลี่ยนแปลงของคะแนน ดังภาพที่ 6 ทำให้เราเห็นถึงบริบทของความโปร่งใสและการทุจริตในระดับโลกมากขึ้น ซึ่งการเปรียบเทียบนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่คล้ายคลึงกันในประเทศที่อยู่ในกลุ่มคะแนนเดียวกัน รวมถึงความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาค่าคะแนน CPI ของแต่ละประเทศ ที่เป็นผลมาจากความไม่แน่นอนทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมาย การวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการดำเนินนโยบายในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันและระบบตรวจสอบที่ถ่วงดุลอำนาจระหว่างการบริหารและตุลาการ เพื่อลดการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และยกระดับสถานะด้านการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยในระยะยาว²⁰

²⁰ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 1)

ภาพที่ 7 เปรียบเทียบค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับประเทศที่มีค่าคะแนนต่ำสุดในโลก

เมื่อเปรียบเทียบประเทศที่มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศที่มีค่าคะแนนต่ำที่สุดในโลกกับประเทศไทย อาทิ เวเนซุเอลา ซีเรีย โซมาเลีย และซูดานใต้ มีคะแนน CPI อยู่ระหว่าง 10 – 20 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าประเทศไทยที่มีคะแนน CPI อยู่ระหว่าง 35 – 40 คะแนน ดังภาพที่ 7 โดยกลุ่มประเทศเหล่านี้มักพบปัจจัยที่คล้ายคลึงกันอันเป็นสาเหตุของการทุจริต คือ สงครามภายในประเทศที่ยืดเยื้อมาอย่างยาวนานและปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งก่อให้เกิดการทุจริตในทุกระดับรัฐบาล และทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังไม่ถูกดำเนินคดี โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนข้อกล่าวหาด้านการทุจริตในภาครัฐที่ผ่านมาไม่มีการสืบสวนสอบสวนการทุจริตเกิดขึ้นในประเทศอย่างต่อเนื่องหลายปี ปัญหาการทุจริตที่สำคัญที่มักพบในประเทศเหล่านี้ คือ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดซื้อจัดจ้างที่เกิดจากผู้บัญชาการทหารที่สั่งสมอำนาจมาอย่างยาวนานกระทำการบิดเบือนกระบวนการจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งโครงการขนาดใหญ่ ปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับสินบนยังคงพบอย่างแพร่หลายในประเทศ ทั้งการชู้กรรโชกจากเจ้าหน้าที่รัฐ การจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งความสะดวกสบายของทั้งภาคประชาชน และภาครัฐกิจ

Freedom House ตั้งข้อสังเกตกับประเทศเหล่านี้ว่าประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ว่าการดำเนินงานของศาลถูกควบคุมโดยกลุ่มการเมืองหรือทหารที่มีอำนาจ การขาดความเป็นอิสระของตุลาการ ซึ่งเกิดจากการขาดแคลนผู้พิพากษา โดยส่วนหนึ่งจากการได้รับค่าจ้างที่ต่ำ และข้อบัญญัติด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งประเด็นด้านความสามารถที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา

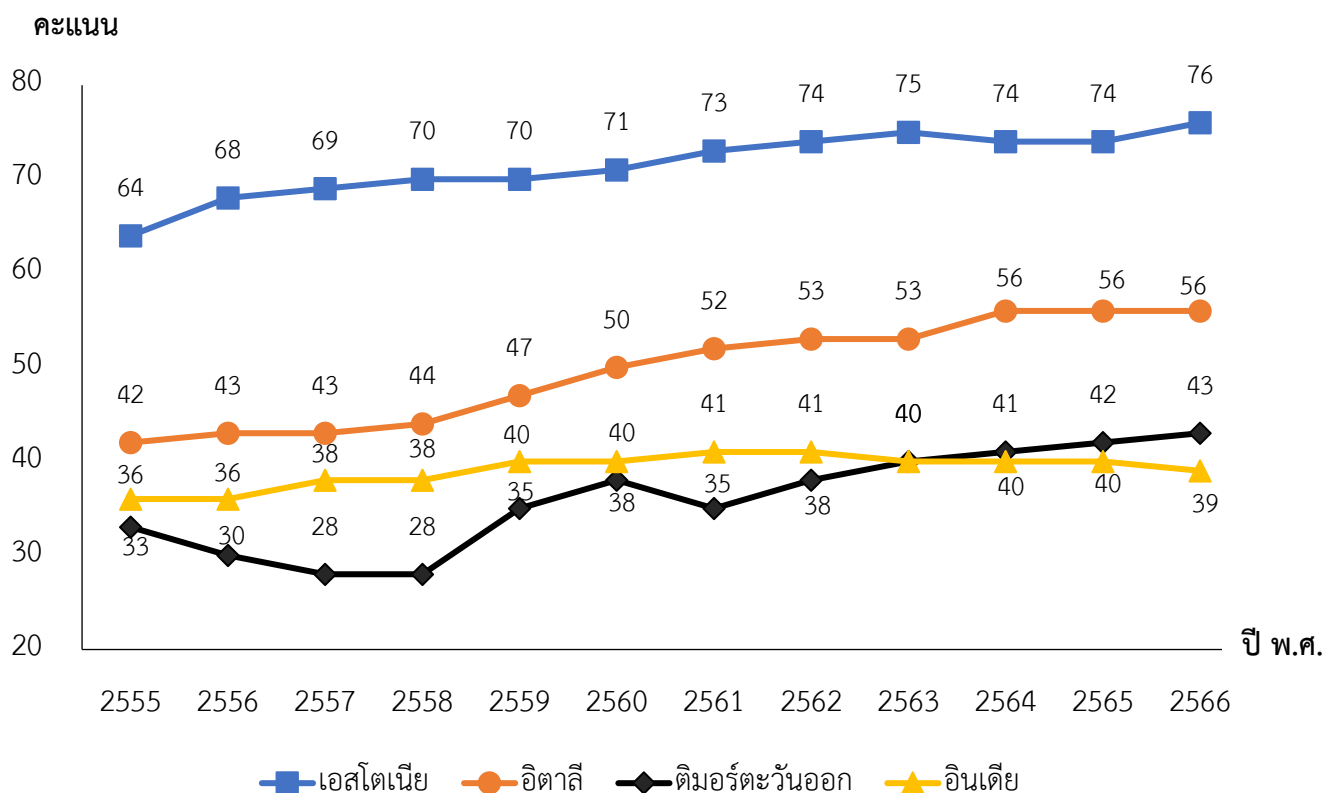
ในมุมมองของมูลนิธิ Bertelsmann ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะเพื่อเสรีภาพในการแสดงออก เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และการดำเนินงานด้านการสืบสวนสอบสวนของประเทศเหล่านี้ได้ถูกทำลายลงอย่างต่อเนื่อง มีการจำกัดสิทธิการแสดงออก สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการคุกคาม ข่มขู่ ลงโทษ จนถึงการจัดผู้ที่แสดงออกฝ่ายตรงข้าม

รายงานจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องด้านการจัดการทางการเงินสาธารณะของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องโหว่ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีการแทรกแซงระบบการจัดการโดยผู้มีอำนาจ การรายงานข้อมูลทางการเงินทั้งการจัดสรร และการใช้จ่าย

ดังนั้นประเทศที่มีคะแนน CPI ต่ำกว่าประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงความท้าทายอย่างมากในการดำเนินงานต่อต้านการทุจริต จากการต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาการทุจริตเป็นเรื่องที่ยาก ประเทศไทยแม้ว่าจะมีความท้าทายแต่ยังคงอยู่ในระดับที่ดีกว่าประเทศเหล่านี้ ในด้านการรับรู้และการจัดการกับปัญหาการทุจริต

2.3.4 ประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เพิ่มขึ้น

จากภาพที่ 8 เป็นการแสดงค่าคะแนนของประเทศไทยที่มีคะแนนสูงขึ้นและมีการพัฒนาค่าคะแนนในระดับดี ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2566 ประกอบด้วย ประเทศเอสโตเนีย ประเทศอิตาลี ประเทศติมอร์ตะวันออก ที่ค่าคะแนนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และประเทศอินเดียที่มีการพัฒนาคะแนนอยู่ในระดับดี โดยการศึกษาประเทศ ที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เพิ่มขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เนื่องจากประเทศที่มีดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เพิ่มขึ้นมักจะปรับปรุงมาตรการต่อต้านการทุจริต ที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาแนวปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ สามารถนำมาตรึงไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุง การบริหารจัดการภายใน เช่น การเสริมสร้างความโปร่งใสในการจัดการทางการเงินของรัฐ การสร้างกลไก การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์ต่อต้านการทุจริตที่เป็น ประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

กรณีศึกษาประเทศที่มีการพัฒนาดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เพิ่มขึ้น อาทิ ประเทศอินเดีย ประเทศติมอร์ตะวันออก รายละเอียดดังนี้

ประเทศอินเดีย โดยในปี พ.ศ. 2555 มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) (36 คะแนน) อยู่ใน ระดับใกล้เคียงกับประเทศไทย (37 คะแนน) แต่ในปีพ.ศ. 2566 ค่าคะแนน CPI ของประเทศอินเดียสูงขึ้น (39 คะแนน) ซึ่งสูงกว่าประเทศไทย (35 คะแนน) โดยการดำเนินงานต่อต้านการทุจริตของอินเดีย ประกอบด้วย การมีพระราชบัญญัติป้องกันการทุจริต พ.ศ. 2531 เพื่อต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานของรัฐและธุรกิจภาครัฐ ด้วยการจัดให้มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนและบทลงโทษที่เข้มงวด มีการจัดตั้งศาลพิเศษที่ช่วยให้เกิดความรวดเร็ว และประสิทธิภาพของการจัดการคดีทุจริต รวมถึงมีการจัดตั้งหน่วยงานสำคัญ คือ Central Vigilance Commission (CVC) และ Central Bureau of Investigation (CBI) ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและดำเนินคดีกับ ผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตประกอบกับการมีพระราชบัญญัติการเปิดเผยข้อมูลของรัฐ เพื่อเป็นการลด ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่อยู่ภายใต้การตรวจสอบของสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยจัดให้มีแพลตฟอร์มสำหรับให้ประชาชนในการรายงานการทุจริต และติดตามความคืบหน้าของการแจ้งเบาะแส รวมถึงการพัฒนาระบบดิจิทัลและ e-Government โดยอินเดีย ได้นำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริการภาครัฐอย่างกว้างขวาง เช่น การชำระเงินแบบดิจิทัลและการใช้ Aadhaar (ระบบการระบุตัวตน) เพื่อป้องกันการทุจริตในการแจกจ่ายสวัสดิการสาธารณะ ซึ่งประเทศไทยมีการพัฒนา ระบบดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดการใช้งานในวงกว้าง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐที่ภาคประชาสังคม สามารถเข้าไปตรวจสอบข้อมูลได้อย่างสะดวก และการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

ประเทศติมอร์ตะวันออกมีการพัฒนาค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2566 มีค่าคะแนนอยู่ในช่วง 25 - 45 คะแนนซึ่งมีค่าคะแนนดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจุดเปลี่ยนสำคัญที่ส่งผลให้มีการทุจริต ในติมอร์ตะวันออกลดลง คือ การสร้างปัจจัยทางสถาบันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความเข้มแข็ง เน้นในเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินงาน โดยมีการศึกษาเรียนรู้จากประเทศที่มีคะแนน CPI ระดับสูงแล้ว นำมาปรับให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ²¹ รวมถึงมีการดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปราม

²¹ สุธิ สุธทรานุรักษ์. (2564). *ค่า CPI ประเทศติมอร์ เลสเต*. จาก <https://thaipublica.org/2021/02/sutti-17/>.

การทุจริต ประกอบด้วย การจัดตั้งหน่วยงานต่อต้านการทุจริต Comissão Anti-Corrupção (CAC) หรือ คณะกรรมการต่อต้านการทุจริต เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและดำเนินคดีกับผู้กระทำการทุจริต ซึ่งมีการทำงานร่วมกับภาครัฐและภาคประชาสังคม ประกอบกับการปรับปรุงกฎหมายเพื่อต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption Law) เพื่อเพิ่มความชัดเจนในกระบวนการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด และการให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างจิตสำนึกในสังคม ซึ่ง CAC มีการจัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตแก่ประชาชน รวมถึงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในสังคมเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตในระดับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ อีกทั้งยังมีมาตรการในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณสาธารณะ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการจัดการงบประมาณ โดยเฉพาะการใช้จ่ายด้านการพัฒนาและการบรรเทาทุกข์ ซึ่งมักเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการทุจริต นอกจากนี้ ประเทศติมอร์ตะวันออกยังมีการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ อย่าง UNDP (โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ) และ Transparency International เพื่อเสริมสร้างกลไกการป้องกันการทุจริตและเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามติมอร์ตะวันออกยังคงพบกับความท้าทายหลายประการในการปราบปรามการทุจริต เช่น การขาดทรัพยากรและความเข้มแข็งในระบบยุติธรรม การจัดการกับปัญหาทุจริตยังต้องการความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างระบบการป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น²²

จากกรณีศึกษาทั้ง 2 ประเทศ จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจากภาคประชาชน ทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบ ความเสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เกิดจากการทุจริตแก่ประชาชน รวมถึงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในสังคมเพื่อส่งเสริมการต่อต้านการทุจริต และการไม่ทนต่อการทุจริต รวมถึงการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวัง และการแจ้งเบาะแสการทุจริต โดยจัดให้มีแพลตฟอร์มสำหรับภาคประชาชนในการรายงานการทุจริตและติดตามความคืบหน้าของการแจ้งเบาะแสการทุจริตแก่ผู้แจ้งอย่างต่อเนื่อง

2.4 ผลกระทบของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยคะแนนที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องส่งผลเสียต่อความน่าเชื่อถือและความน่าดึงดูดของประเทศในหลายด้าน

ประการแรก การลงทุนระหว่างประเทศ นักลงทุนต่างชาติมักใช้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจลงทุน คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ต่ำอาจทำให้นักลงทุนมองว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากอาจต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงขึ้นจากการทุจริตและความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งอาจส่งผลให้การไหลเข้าของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ลดลง และกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

²² UNODC. (2023). *Support to Anti-Corruption Initiatives in Timor-Leste*. From <https://www.undp.org/timor-leste/projects/support-anti-corruption-initiatives-timor-leste>

ประการที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ต่ำอาจส่งผลต่ออำนาจต่อรองของประเทศไทยในการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ โดยประเทศคู่ค้าอาจมีความกังวลเกี่ยวกับความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดมากขึ้นในข้อตกลงทางการค้าและการลงทุน

ประการที่สาม การท่องเที่ยว แม้ว่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อาจไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวทั่วไป แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่อาจมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยและความเป็นธรรมในการใช้บริการต่างๆ ในประเทศ⁽²³⁾⁽²⁴⁾

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และการพัฒนาเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบของการทุจริตต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ โดยพบว่าประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงมักจะมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า มีรายได้ต่อหัวประชากรที่สูงกว่า และมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีกว่า ในกรณีของประเทศไทย คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)²⁵ ได้ เนื่องจากการทุจริตส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรของประเทศเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ลดแรงจูงใจในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรม และบั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ การทุจริตยังส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงขึ้น เนื่องจากผลประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจมักจะตกอยู่กับกลุ่มคนที่มีอำนาจและอิทธิพล ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องแบกรับภาระต้นทุนทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดจากการทุจริต การยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว⁽²⁶⁾⁽²⁷⁾

²³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 7)

²⁴ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 15)

²⁵ กับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) คือ ปรากฏการณ์ที่ประเทศหนึ่งสามารถยกระดับจากประเทศยากจนเป็นประเทศรายได้ปานกลางได้อย่างรวดเร็ว แต่หลังจากนั้นก็ไม่สามารถก้าวขึ้นเป็นประเทศรายได้สูงได้ (สมชัย จิตสุชน. (2556). การศึกษาปัจจัยกำหนดการขยายตัวทางเศรษฐกิจระยะยาว: โครงการย่อยที่ 1:(รายงานฉบับสมบูรณ์. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.)

²⁶ International Monetary Fund. (2019). *Thailand: Financial system stability assessment*. IMF Country Report. (pp. 9-11)

²⁷ World Bank. (2019). *Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital*. World Bank Group. (pp. 41-65)

3. การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยตามแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตในประเทศไทยเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มของปัญหาการทุจริตในประเทศ โดยการศึกษานี้จะอาศัยข้อมูลจากแหล่งที่ใช้ในการคำนวณดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI)

การวิเคราะห์นี้จะครอบคลุมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทย ได้แก่ การทุจริตในภาครัฐ การทุจริตทางการเมือง การทุจริตในกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริต การทุจริตในธุรกิจระหว่างประเทศ และความท้าทายในการต่อต้านการทุจริต โดยจะนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์โดยแต่ละแหล่งข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยจากมุมมองที่หลากหลายและเป็นสากล

3.1 Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))

Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI)) จัดทำขึ้นโดยมูลนิธิเบอร์เทลแมนน์ เป็นการประเมินการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์มิชอบ และประสิทธิภาพของรัฐบาลในการควบคุมปัญหาการทุจริต โดยวิเคราะห์จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศนั้น ว่าการปราบปรามการทุจริต และบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ข้อมูลสำหรับ CPI ปี 2023 ได้จาก Bertelsmann Stiftung ก่อนที่จะเผยแพร่ผ่านรายงานของ The Bertelsmann Transformation Index (BTI 2024) ในเดือนกุมภาพันธ์ 2024 โดยการประเมินจะมีการรายงานผลค่าคะแนนทุก ๆ 2 ปี แม้ว่า การประเมินจะประกอบด้วยชุดคำถามหลายข้อ แต่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้ใช้คะแนนจากคำถามของ BF (TI) เพียง 2 ข้อ ในการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) คือ การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริตและความสำเร็จของรัฐบาลในการจัดการกับปัญหาการทุจริต โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญของ BF (TI)

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

BF (TI) ข้อที่ 1 เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิดจะถูกดำเนินคดีหรือลงโทษมากน้อยเพียงใด

BF (TI) ข้อที่ 2 รัฐบาลมีความสามารถในการปราบปรามการทุจริต

ค่าคะแนน BF (TI) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 ค่าคะแนนมีความคงที่ ที่ 37 คะแนน แต่ในปี พ.ศ. 2566 คะแนนลดลง ถึง 4 คะแนน โดยมีค่าคะแนน 33 คะแนน ดังภาพที่ 9 ซึ่งอาจเนื่องมาจากประเทศไทยยังมีข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการกำกับดูแล

ประการแรก การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีลักษณะที่ไม่สมดุล โดยความมั่งคั่งกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ตรงข้ามกับภูมิภาคอื่นของประเทศโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ที่อยู่ห่างไกล จากข้อมูลของ World Bank 2022 พบว่า ร้อยละ 79 ของคนยากจนอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทในขณะที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมี GDP คิดเป็นเกือบร้อยละ 50 ของประเทศ

ประการที่สอง ความเหลื่อมล้ำทางฐานะระหว่างคนรวย ชนชั้นกลาง และคนยากจนสูง ความเหลื่อมล้ำนี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจากผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จากเหตุการณ์การระบาดใหญ่ของโควิด-19

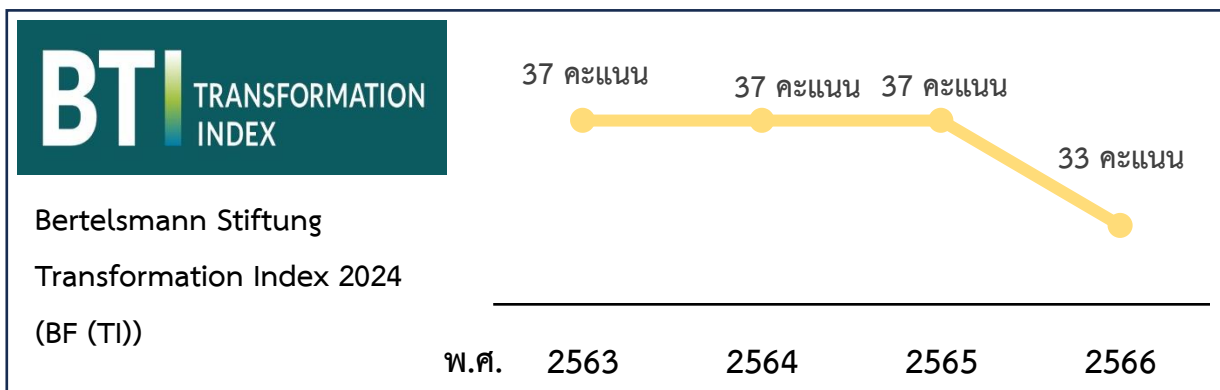
ประการที่สาม ข้อจำกัดด้านโครงสร้างการปกครอง กล่าวคือ ระบบการปกครองและเจ้าหน้าที่ทหารอาวโสเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

ประการที่สี่ โครงสร้างการบริหารแม้จะมีประสิทธิภาพแต่อยู่ภายใต้ระบบเผด็จการทหาร ส่งผลให้ถูกกล่าวหาว่าการจัดการการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 ผู้มีอำนาจได้รับวัคซีนป้องกันโรคที่มีคุณภาพสูงได้เร็วกว่าคนทั่วไป อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อการใช้บริการขั้นพื้นฐานที่ถูกจำกัดหรือหยุดชะงัก และส่งผลให้รัฐบาลเผด็จการทหารสามารถบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในปี 2563 ทำให้มีเหตุผลในการปราบปรามการประท้วงของนักศึกษาต่อรัฐบาลทหาร

ประการสุดท้าย การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สร้างความตื่นตระหนกให้กับประเทศไทย ส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวอย่างน้อยร้อยละ 6.5 การบริโภคภาคเอกชนลดลงร้อยละ 1.3 ส่งผลให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นอย่างมาก (BF (TI), 2004)²⁸

จากประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแม้จะไม่ได้กล่าวถึงปัญหาการทุจริตของประเทศไทยโดยตรง แต่ได้นำเสนอประเด็นสำคัญหลายประการที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองซึ่งมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศ ที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ปัญหาการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างทางการเมืองและการบริหารประเทศซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระบอบราชการและการเมือง

ภาพที่ 9 ค่าคะแนนจาก Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI)) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

²⁸ Bertelsmann Stiftung, BTI (2024). *Country Report — Thailand*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2024. (pp. 28-31)

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BF (TI))

การลดลงของคุณภาพประชาธิปไตย โดยระบุว่ามีการถดถอยในกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเสรีภาพในการแสดงออก การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเสรีภาพในการรวมกลุ่ม ข้อจำกัดเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสิทธิพื้นฐานของประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความพยายามในการต่อต้านการทุจริต เนื่องจากการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก และการรวมกลุ่มอาจทำให้ประชาชนและภาคประชาสังคมไม่สามารถตรวจสอบและเปิดโปงการกระทำที่ทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังอาจนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดการทุจริต เนื่องจากขาดการตรวจสอบจากสาธารณะและสื่อมวลชน

อีกทั้ง แม้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นภายใต้หลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 แต่การเลือกตั้งนั้นได้รับการกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลทหาร (พ.ศ. 2557 – 2562) จึงถูกมองว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่เสรีและไม่ยุติธรรม นอกจากนี้ รัฐบาลทหารกลุ่มเดียวกันนี้ยังตั้งพรรคการเมือง (พรรคพลังประชาชน) ลงแข่งขันในการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของรัฐบาลทหารยังกำหนดให้วุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลทหารสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งส่งผลให้พรรคการเมืองที่มาจากรัฐบาลทหารมีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งเพิ่มขึ้น นอกจากการเลือกตั้งทั่วไปจะอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มาจากรัฐบาลทหารแล้ว การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2563 การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2564 และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 ก็อยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดนี้อีกด้วย²⁹

ความอ่อนแอของกลไกการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจในระบบการเมือง BF (TI) กล่าวถึงกรอบการทำงานเชิงสถาบันสำหรับการตรวจสอบและถ่วงดุลยังมีความอ่อนแอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ การขาดกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพนี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เกิดการทุจริตได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอำนาจทางการเมืองอาจไม่ต้องเผชิญกับการตรวจสอบที่เข้มงวดหรือการลงโทษที่รุนแรงเมื่อมีการกระทำที่ทุจริต นอกจากนี้ ความอ่อนแอของระบบตรวจสอบและถ่วงดุลยังอาจส่งผลให้การออกนโยบายและการตัดสินใจทางการเมืองขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

อิทธิพลของทหารในการเมือง ทหารยังคงมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในเมืองไทย ปรากฏการณ์นี้สร้างความกังวลในหลายด้าน โดยเฉพาะในแง่ของความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น และการขาดความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การที่กองทัพมีบทบาทเด่นชัดในการเมืองอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ผิด การแทรกแซงนโยบายสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน และ

²⁹ Bertelsmann Stiftung, BF(TI). (2024). *Country Report — Thailand*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, (pp 5-9)

การสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ที่อาจนำไปสู่การทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ อิทธิพลของทหารในการเมืองยังอาจส่งผลกระทบต่อความพยายามในการปฏิรูประบอบราชการและการสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการต่อต้านการทุจริต

สิทธิการแสดงออกของกลุ่มการเมืองและภาคประชาสังคม โดยกลุ่มการเมืองและภาคประชาสังคมมีแนวโน้มที่จะถูกจำกัดสิทธิการแสดงออกหากถูกมองว่าเป็นภัยต่อชนชั้นสูงและรัฐบาลทหารของประเทศ โดยรัฐบาลมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และคำสั่งรัฐบาลทหารในการจำกัดสิทธิการแสดงออกและการชุมนุมของฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล โดยอ้างถึงความจำเป็นในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 อย่างไรก็ตาม หลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในปี พ.ศ. 2563 เมื่อมีการชุมนุมที่นำโดยแกนนำเยาวชนเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ. 2563 – 2566 รัฐบาลทหารยังมีการบังคับใช้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี มาตรา 116 (ยุยงปลุกปั่น) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกอย่างต่อเนื่อง

หลักนิติธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้อยู่บนพื้นฐานของหลักการแบ่งแยกอำนาจเพื่อให้สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารและตุลาการ แม้จะอยู่ภายใต้สถาบันกษัตริย์ที่ทรงอำนาจก็ตาม แต่สมาชิกรัฐสภาปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลทหาร ซึ่งมีอำนาจคัดเลือกผู้พิพากษาทางอ้อมในศาลทุกแห่ง และรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งหลังการเลือกตั้ง ปี 2562 ยังคงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2562 – 2566) ส่งผลให้เกิดการสืบทอดอำนาจรัฐบาลทหารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการทำลายการแบ่งแยกอำนาจตามรัฐธรรมนูญออกไป อีกทั้งการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ส่งผลให้การกำกับดูแลและการพิจารณาคดีของรัฐบาลลดลงอย่างมาก อีกทั้งฝ่ายตุลาการและหน่วยงานอิสระยังถูกมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับกับการเมืองและยังมีแนวปฏิบัติที่คำนึงถึงผลประโยชน์แบบดั้งเดิม กล่าวคือ การสนับสนุนระบอบกษัตริย์ มาโดยตลอด และการที่ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญได้รับการเสนอชื่อโดยรัฐบาลทหาร จึงถูกมองว่าเป็นพรรคพวกเดียวกับรัฐบาลทหาร โดยมีการพิพากษาลงโทษผู้นำฝ่ายค้าน และการวินิจฉัยว่านายกรัฐมนตรีไม่ได้ละเมิดกฎหมายแม้อาศัยอยู่ในบ้านพักทหารหลักเกษียณอายุราชการ³⁰

การตลาดและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยเป็นประเทศที่สนับสนุนการดำเนินธุรกิจซึ่งมีกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและส่งเสริมการค้าเสรี แม้ประเทศไทยมีความพยายามที่จะสร้างระบบการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมมากขึ้น แต่ยังคงมีข้อบกพร่องทั้งที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตจากการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้

³⁰ Bertelsmann Stiftung, BTI (2024). *Country Report — Thailand*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2024. (pp. 10-11)

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยยังคงมีธุรกิจใต้ดินและเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งคนไทยจำนวนมากต้องพึ่งพาเพื่อหารายได้ โดยการจ้างงานนอกระบบคิดเป็นร้อยละ 65 ของกำลังแรงงานโดยรวม จึงเป็นการหลีกเลี่ยงภาระภาษีของแรงงานนอกระบบ ส่งผลให้รายได้จากภาษีของไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ภาษีต่ำสุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แม้ประเทศไทยจะเป็นสมาชิกเครือข่ายการแข่งขันระดับนานาชาติ แต่เศรษฐกิจของประเทศไทยยังคงถูกครอบงำโดยธุรกิจขนาดใหญ่ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (Trade Competition Commission : TCC) มีหน้าที่ในการกำกับ ดูแลการประกอบธุรกิจให้มีการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีเป็นธรรมจึงถูกขัดขวาง ในปี พ.ศ. 2565 คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าจึงได้ออกแนวปฏิบัติใหม่เกี่ยวกับการค้าที่ไม่เป็นธรรม ได้แก่ 1) หลักการที่ชัดเจนของการค้าเสรีและเป็นธรรม 2) การปรับเกณฑ์การกำหนดอำนาจการต่อรองที่เหนือกว่า และ 3) รายการใหม่ของพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรมและพฤติกรรมต้องห้าม ทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปิดช่องโหว่การควบรวมกิจการขนาดใหญ่³¹

รัฐบาลทหาร การที่รัฐบาลทหารเข้ามามีการบริหารประเทศตั้งแต่การรัฐประหารในปี 2557 ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมีการจัดการเลือกตั้งในปี 2562 แต่โครงสร้างอำนาจยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของกองทัพ โดยมีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะรัฐประหาร การจัดตั้งพรรคการเมืองที่สนับสนุนทหาร และการที่นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งยังคงเป็นคนเดียวกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังรัฐประหาร ส่งผลให้กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทางการเมืองอ่อนแอลงเอื้อต่อการเกิดการทุจริตในหน่วยงานรัฐ

ความคืบหน้าในการต่อต้านการทุจริต ความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาทุจริตในประเทศไทยยังมีจำกัด สิ่งนี้บ่งชี้ว่ากลไกการต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่อาจยังไม่แข็งแกร่งเพียงพอหรือไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหานี้อาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น การขาดเจตจำนงทางการเมืองที่แท้จริงในการต่อต้านการทุจริต ความไม่เป็นอิสระของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบและปราบปรามการทุจริต หรือการขาดความร่วมมืออย่างแข็งขันของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริต การที่ความพยายามในการต่อต้านการทุจริตไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรอาจส่งผลให้ปัญหาการทุจริตฝังรากลึกในระบบการเมืองและสังคมไทย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

จากข้อสังเกตและการวิเคราะห์ทั้งหมดที่ปรากฏในรายงานของ BF (TI) ปี 2567 อาจสรุปได้ว่าการทุจริตยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของประเทศไทย แม้ว่ารายงานจะไม่ได้กล่าวถึงปัญหานี้โดยตรงแต่ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้รับการวิเคราะห์ เช่น การลดลงของคุณภาพประชาธิปไตย ความอ่อนแอของกลไกการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจในระบบการเมือง อิทธิพลของทหารในการเมือง และความคืบหน้าในการต่อต้านการทุจริต ล้วนมีส่วนสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเกิดและดำรงอยู่ของการทุจริต การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับการทุจริตในประเทศไทย และเป็นความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นระบบเพื่อสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในระยะยาว³²

³¹ Bertelsmann Stiftung, BTI (2024). *Country Report — Thailand*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, (pp. 15-20)

³² Bertelsmann Stiftung. (2024). *Thailand Country Report 2024*. BTI Transformation Index. (pp. 6-27)

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน เนื่องจากประเทศไทยถูกครอบงำโดยระบอบเผด็จการมาอย่างยาวนาน เห็นได้จากการที่รัฐใช้อำนาจในการควบคุมสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งปัญหานี้ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน³³ การแก้ไขปัญหาด้านระบบการเมืองของประเทศจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และภาคสื่อมวลชนด้านประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกด้านประชาธิปไตย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร รวมถึงการสร้างหรือการพัฒนาช่องทางที่มีส่วนร่วมที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและหลากหลายช่องทางเป็นอีกปัจจัยที่อาจส่งผลให้การมีส่วนร่วมด้านประชาธิปไตยมีเพิ่มมากขึ้น

3.2 Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU)

Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU) เป็นบริษัทย่อยของหนังสือพิมพ์ Economist Newspaper ที่ให้ความช่วยเหลือข้อมูลด้านธุรกิจ การเงิน และรัฐบาลในการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการสร้างโอกาสและความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้งบประมาณ การใช้อำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รัฐ และความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ EIU วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดสรร และการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้ทรัพยากรของราชการ/ส่วนรวม การแต่งตั้งข้าราชการจากรัฐบาลโดยตรง มีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการจัดการงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ มีหน่วยงานอิสระด้านยุติธรรมตรวจสอบผู้บริหาร/ผู้ใช้อำนาจ มีธรรมเนียมการให้สินบน เพื่อให้ได้สัญญาสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ EIU มีการสำรวจเก็บข้อมูลประมาณเดือนกันยายนของทุกปี

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

EIU ข้อที่ 1 ความชัดเจนของแนวทางในการกำกับดูแล การจัดสรรงบประมาณ และการใช้งบประมาณของรัฐ

EIU ข้อที่ 2 งบประมาณของรัฐถูกรัฐบาล/เจ้าหน้าที่รัฐนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของเอกชนหรือพรรคการเมืองหรือไม่

EIU ข้อที่ 3 รัฐบาลมีเงินส่วนกลางที่สามารถนำไปใช้โดยไม่ต้องถูกตรวจสอบ

EIU ข้อที่ 4 มีการนำทรัพยากรของภาครัฐไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม

EIU ข้อที่ 5 การแต่งตั้งข้าราชการเข้ามาดำรงตำแหน่งโดยตรงจากรัฐบาล

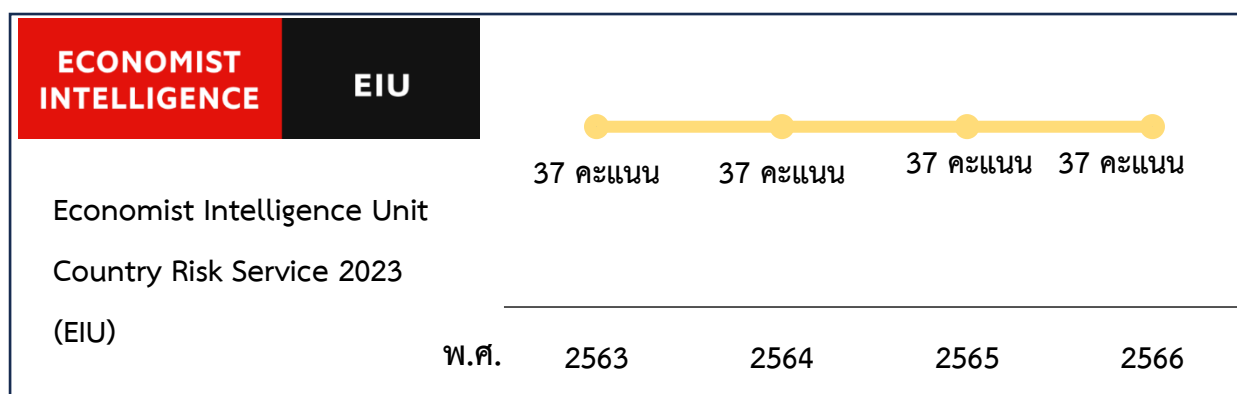
EIU ข้อที่ 6 มีหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการจัดสรรงบประมาณหรือไม่

EIU ข้อที่ 7 ระบบตุลาการเป็นอิสระจากรัฐบาลและสามารถตัดสินโทษของข้าราชการที่กระทำผิดได้

EIU ข้อที่ 8 ประเทศมีวัฒนธรรมเกี่ยวกับการให้สินบนเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติพิเศษจากผู้เกี่ยวข้อง

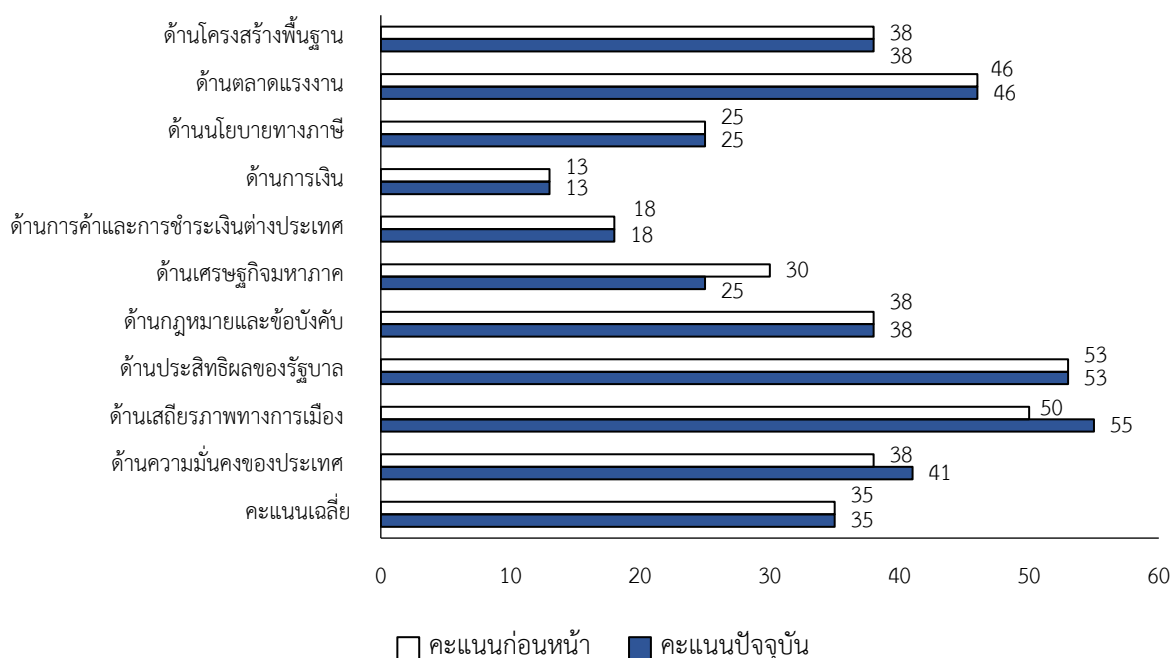
³³ Bertelsmann Stiftung, BTI (2024). Country Report — Thailand. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2024. (pp. 2-5)

ภาพที่ 10 ค่าคะแนนจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ค่าคะแนน EIU ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ค่าคะแนนมีความคงที่ที่ 37 คะแนน ดังภาพที่ 10 ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคง ด้านเสถียรภาพทางการเมือง ด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล และด้านกฎหมายและข้อบังคับ ซึ่งมีผลมาจากความขัดแย้งของกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคก้าวไกลกับกลุ่มทหาร และฝ่ายอนุรักษ์นิยม รวมถึงการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองที่มากเกินไปของกลุ่มทหาร และผลการดำเนินงานด้านการกำกับดูแลกิจการของรัฐและการดำเนินการต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลปัจจุบันในอดีตที่ถูกมองว่าขาดประสิทธิภาพ

ภาพที่ 11 คะแนนความเสี่ยงจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service

คะแนนความเสี่ยงจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service จากภาพที่ 11 พบว่า ด้านตลาดแรงงาน ด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล ด้านเสถียรภาพทางการเมือง และด้านความมั่นคงของประเทศไทยมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง โดยด้านเสถียรภาพทางการเมือง และด้านความมั่นคงของประเทศไทยมีความเสี่ยงที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ด้านเศรษฐกิจมหภาคมีความเสี่ยงลดลง โดยความเสี่ยงที่ Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023 (EIU) กล่าวถึงประเทศไทย คือ

ความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศอยู่ในระดับสูงจากการยุบพรรคก้าวไกลซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน รวมถึงการที่ทหารเข้ามามีบทบาทแทรกแซงทางการเมือง และการปฏิบัติของผู้นำพรรคเพื่อไทยในอดีตที่ต้องรับโทษกลับเข้ามาในประเทศหลังจากพรรคได้รับการแต่งตั้งเป็นฝ่ายรัฐบาลจึงสร้างความไม่พอใจให้กับประชาชน อีกทั้งปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงปัญหาความขัดแย้งของชนกลุ่มน้อยในประเทศเมียนมาร์ตามแนวชายแดนติดต่อกับประเทศไทย จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลต่อด้านความมั่นคงของประเทศ

ความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางการเมือง ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นจากสาเหตุความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคก้าวไกลซึ่งถูกมองว่าเป็นฝ่ายต่อต้านสถาบันที่พยายามผลักดันให้เกิดการลดอิทธิพลทางการเมืองของฝ่ายอนุรักษนิยมลง กับกลุ่มทหารที่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายอนุรักษนิยม โดยความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง

ความเสี่ยงด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านประสิทธิภาพของรัฐบาลสูงเนื่องจากการดำเนินงานของพรรคเพื่อไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2549 ปี พ.ศ. 2551 และ ปี พ.ศ. 2554 - 2557 เกี่ยวกับการกำกับดูแลการดำเนินของรัฐบาลและการดำเนินการด้านการต่อต้านการทุจริตทำได้ไม่ดีนัก จากสาเหตุของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มการเมืองภายในพรรค และการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐส่งผลให้การตัดสินใจและการดำเนินนโยบายเกิดความล่าช้า อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติที่นโยบายทางการเงินไม่มีประสิทธิภาพและเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ผลิตทางการเกษตร รวมถึงการทุจริตในระบบราชการยังมีแนวโน้มจะยังคงอยู่ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลปัจจุบันกำลังพยายามดำเนินการปฏิรูประเบียบที่ล่าสมัยเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

ความเสี่ยงด้านกฎหมายและข้อบังคับ ระบบกฎหมายของประเทศไทยถูกมองว่ามีความล่าช้าแม้จะมีความเที่ยงธรรมโดยเฉพาะกฎหมายทางการค้า และยังคงพบว่ากลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมืองหรือกลุ่มคนร่ำรวยจะได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษ สำหรับการคุ้มครองสิทธิด้านทรัพย์สินทางปัญญาถูกมองว่าแม้จะมีข้อบัญญัติการคุ้มครองทางกฎหมายแต่การบังคับใช้ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เนื่องจากการพิจารณาคดีที่มีระยะเวลายาวนาน ส่งผลให้มีคดีค้างอยู่เป็นระบบจำนวนมาก อย่างไรก็ตามประเทศไทยถูกมองว่ามีข้อบังคับเกี่ยวกับการเริ่มต้นการดำเนินการทางธุรกิจที่มีความสะดวกกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม

ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจมหภาค ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของประเทศไทยเติบโตขึ้นจากร้อยละ 1.9 ในปี พ.ศ. 2566 เป็นร้อยละ 2.5 ในปี พ.ศ. 2567 จากนโยบายประชานิยมของรัฐบาลที่จะช่วยสนับสนุนการเติบโตด้านการบริโภคของประชาชน แต่การขาดดุลทางการคลังและหนี้สาธารณะก็เพิ่มตามมา แม้ภาคการท่องเที่ยวจะฟื้นตัวขึ้นจากการที่นักท่องเที่ยวชาวจีนกลับเข้ามาในประเทศ แต่ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจของประเทศยังมีความเกี่ยวเนื่องกับการฟื้นตัวด้านอุปสงค์การส่งออกและการผลิตจากทั่วโลกที่ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากธนาคารกลางสหรัฐกำลังลดอัตราดอกเบี้ย ซึ่งจะส่งผลให้ค่าเงินบาทของประเทศอ่อนตัวลง

ความเสี่ยงด้านการค้าและการชำระเงินต่างประเทศ นอกจากการเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน และองค์การการค้าโลก ประเทศไทยยังมีข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) กับประเทศต่าง ๆ เช่น จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น รวมถึงยังเป็นสมาชิกของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP) นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้เริ่มการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรปอีกครั้ง ซึ่งอาจได้ผลสรุปในปี พ.ศ. 2568 และสามารถลดอุปสรรคด้านภาษีกับคู่ค้านอกภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก อีกทั้งประเทศไทยยังมีแผนในการสมัครเป็นสมาชิกความตกลงการค้าเสรีของหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive for Trans-Pacific Partnership : CPTPP) อย่างเป็นทางการภายในปี พ.ศ. 2568 จะส่งผลให้เกิดการไหลเข้าของกระแสเงินทุนอย่างเสรี สำหรับการเกษตรประเทศไทยยังต้องเผชิญกับข้อกล่าวหาด้านคุณภาพของสินค้า รวมถึงด้านการประมงที่ยังเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการทำประมงที่ผิดกฎหมายและการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมาย

ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการเงินของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยมีสถานะค่อนข้างแข็งแกร่ง รวมถึงข้อเท็จจริงที่ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้พึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศมากนัก และธนาคารยังมีเงินทุนสำรองที่เพียงพอ อีกทั้งสัดส่วนของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan : NPL) ของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดยังอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 2.70 และยังมีแนวโน้มการรวมกลุ่มกันระหว่างสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนที่จะช่วยลดต้นทุนทางการเงินและเพิ่มความสามารถแข่งขันในภูมิภาค

ความเสี่ยงด้านนโยบายทางภาษี นโยบายภาษีของประเทศไทยค่อนข้างมีความชัดเจน และไม่มี การเลือกปฏิบัติกับนักลงทุนต่างชาติ สำหรับอัตราการเสียภาษีนิติบุคคลยังคงอยู่ที่ร้อยละ 20 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 โดยปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ที่ร้อยละ 7 ซึ่งถือว่าต่ำ และคาดว่าจะยังคงอัตรานี้ไว้จนถึงปี พ.ศ. 2568 ซึ่งมาตรการทางภาษีรัฐบาลได้เสนอมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับภาคอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ภาคธุรกิจที่มีรูปแบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ความเสี่ยงด้านตลาดแรงงาน แรงงานไทยมีสภาพแรงงานเพียงร้อยละ 2 และสภาพแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาครัฐ โดยปัญหาสำคัญสำหรับนายจ้าง คือ การขาดแรงงานที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญ รวมถึงความกดดันด้านโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น และภาคการผลิตมีการเน้นความรู้และนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้มีความจำเป็นที่ต้องปฏิรูประบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา แต่ยังคงมีความกังวลในการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในประเทศไทยยังคงมีมากกว่า 3,000,000 คน ดังนั้นแรงงานต่างด้าวเป็นสัดส่วนการจ้างงานที่ค่อนข้างสูงและมีอัตราค่าจ้างถูกกว่าแรงงานไทย จึงส่งผลให้ในภาพรวมค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยลดลง แต่ในอนาคตมีแนวโน้มที่ค่าจ้างเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายใต้การทำงานของรัฐบาลปัจจุบัน

ความเสี่ยงด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางจากการที่รัฐบาลกำลังพยายามสร้างเส้นทางขนส่งมวลชนภายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แต่ยังประสบปัญหาการจราจรติดขัดอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการบริการเครือข่ายโทรคมนาคมในพื้นที่ชนบทยังคงไม่ทั่วถึง แม้ประเทศไทยกำลังดำเนินโครงการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลากหลายโครงการ ทั้งถนน ไฟฟ้า แต่ยังคงประสบปัญหาการส่งมอบโครงการที่ล่าช้าเป็นจำนวนมาก³⁴

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน แม้ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของประเทศจะมีความเหมาะสมในการลงทุน ทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาแล้ว และการมีตลาดขนาดใหญ่ แต่ปัญหาการทุจริตยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักลงทุนต่างชาติลังเลที่จะตัดสินใจลงทุนในประเทศ ซึ่งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งกระบวนการการทำธุรกรรมกับภาครัฐ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนามาตรการการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การจัดการการทางภาษีให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

3.3 Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI)

Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI) เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงด้านทางธุรกิจ การตัดสินใจบนเจ้าหน้าที่ และการออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจบางธุรกิจ ในแหล่งข้อมูล GI มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “ความเสี่ยงของการที่บุคคลหรือบริษัทจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจหรือการทุจริตในรูปแบบอื่นเพื่อที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น เพื่อให้ได้รับสัญญาเพื่อการส่งออก นำเข้า หรือ เพื่อความสะดวกสบายเกี่ยวกับงานด้านเอกสารต่าง ๆ มีอย่างน้อยเพียงใด” ซึ่งถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเทศ ซึ่งได้รับข้อมูลจากกลุ่มลูกค้า ผู้ทำสัญญากับภาครัฐ นักลงทุน นักธุรกิจ ผู้รับงานอิสระ เครือข่ายนักข่าว

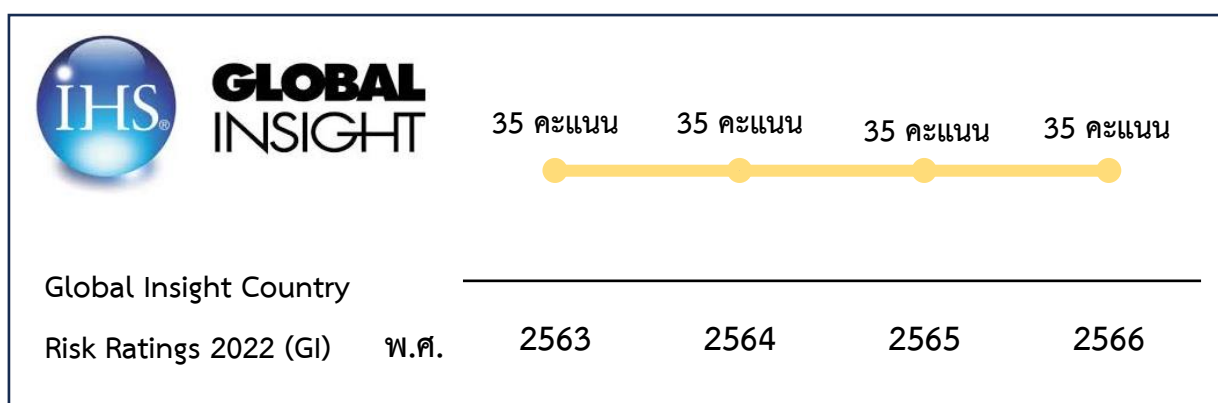
³⁴ Economist Intelligence Unit. (2023). *Thailand Operational Risk*. Economist Intelligence Unit. (pp1-22)

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

GI ข้อที่ 1 ความเสี่ยงของบุคคล/บริษัทจะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตอื่น ๆ ในการดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่การทำสัญญาต่าง ๆ ไปจนถึงการได้รับอนุญาตนำเข้า/ส่งออกผลิตภัณฑ์ขนาดเล็ก หรือรับเอกสารประจำวัน

ค่าคะแนน GI ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ค่าคะแนนมีความคงที่ 35 คะแนน ดังภาพที่ 12 เนื่องมาจากการทุจริตในประเทศไทยมีความแพร่หลายในหลายภาคส่วนของเศรษฐกิจ โดยระดับ ความเสี่ยงต่อการทุจริตอาจแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม GI ชี้ให้เห็นว่าภาคส่วนที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ การก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และอุตสาหกรรมที่มีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เช่น พลังงานและโทรคมนาคม ในภาคส่วนเหล่านี้ การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก (Facilitation Payments) ยังคงเป็นแนวปฏิบัติที่พบได้บ่อย แม้ว่าจะผิดกฎหมายก็ตาม GI ได้เน้นย้ำว่าการจ่ายเงินเหล่านี้ไม่เพียงแต่ เพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังสร้างความเสี่ยงทางกฎหมายและชื่อเสียงให้กับบริษัทที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ภาพที่ 12 ค่าคะแนนจาก Global Insight Country Risk Ratings 2022 (GI) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ข้อมูลจากรายงานของ S&P Global Ratings (2023)³⁵ และ S&P Global Market Intelligence (2023)³⁶ ได้อธิบายถึงสภาพแวดล้อมภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตได้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ดังจะเห็นได้จากการที่ S&P Global Rating (2023) ระบุว่าประเทศไทยมี “การกำกับดูแลและการตรวจสอบที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ” ซึ่งอาจเป็นสัญญาณบ่งชี้ถึงความพยายามในการควบคุมการทุจริต อย่างไรก็ตาม ในขณะเดียวกันยังมีการระบุว่า “กฎระเบียบบางอย่าง

³⁵ S&P Global Ratings. (2023, October 10). **Banking Industry Country Risk Assessment: Thailand**. From <https://www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/231010-banking-industry-country-risk-assessment-thailand-12873662>

³⁶ S&P Global Market Intelligence. (2023, August 22). **Political change in South and Southeast Asia** [Audio podcast episode]. In Economics and Country Risk. From <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/mi/podcasts/ecr/Ep-190-political-change-in-south-and-southeast-asia.html>

ยังหละหลวม” ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตได้ นอกจากนี้ รายงานยังกล่าวถึง “ความบิดเบือนของตลาด” ที่เกิดจากการแข่งขันระหว่างธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์ ประเด็นนี้อาจสะท้อนถึงปัญหาความโปร่งใสในระบบการเงินของไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคส่วนสำคัญที่มักเกี่ยวข้องกับการทุจริตในหลายประเทศ

ในแง่ของสถานการณ์ทางการเมือง S&P Global Market Intelligence (2023) รายงานว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ช่วงของเสถียรภาพทางการเมืองที่มากขึ้นหลังจากที่เผชิญกับความไม่มั่นคงมาหลายปี การมีเสถียรภาพทางการเมืองอาจส่งผลดีต่อการบริหารจัดการประเทศและการต่อต้านการทุจริต เนื่องจากรัฐบาลที่มีเสถียรภาพมีโอกาสมากขึ้นในการดำเนินนโยบายระยะยาวและสร้างระบบธรรมาภิบาลที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องติดตามว่ารัฐบาลชุดใหม่จะสามารถใช้โอกาสนี้ในการสร้างความโปร่งใสและต่อต้านการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้

ความเสี่ยงด้านการทุจริตในแต่ละภาคเศรษฐกิจ GI รายงานถึงความท้าทายที่บริษัทต่างชาติต้องเผชิญในการได้รับสัญญาและใบอนุญาตในประเทศไทย โดยระบุว่ากระบวนการมักขาดความโปร่งใสและอาจมีการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทท้องถิ่นหรือบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ GI ชี้ให้เห็นว่าการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวและเครือข่ายทางธุรกิจยังคงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งอาจทำให้บริษัทต่างชาติที่ไม่มีเครือข่ายดังกล่าวเสียเปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้ GI ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและแนวปฏิบัติทางธุรกิจของไทย เพื่อให้สามารถนำทางความท้าทายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต GI รายงานว่าแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายและระเบียบที่ครอบคลุม แต่การบังคับใช้ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ GI ชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) เป็นต้น มักประสบปัญหาในด้านทรัพยากร ความเป็นอิสระ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ GI ยังได้เน้นย้ำว่าการดำเนินคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลทางการเมืองมักเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีประสิทธิผล ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับรู้ว่าการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย

การทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐไม่เพียงแต่ทำให้ต้นทุนโครงการสูงขึ้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้น GI รายงานว่าการทุจริตในกระบวนการประมูลและการดำเนินโครงการอาจนำไปสู่การเลือกผู้รับเหมาที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม การใช้วัสดุที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และการละเลยขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และในกรณีที่ร้ายแรงอาจนำไปสู่อุบัติเหตุหรือความเสียหาย

ในอนาคต GI เสนอให้มีการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการกำกับดูแลโครงการ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบโครงการสำคัญของรัฐ³⁷

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน การพัฒนาบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการด้านนี้ เนื่องจากปัจจุบันในหลายหน่วยงานเจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้าง มิได้มีความรู้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยเฉพาะ มาดำเนินงาน และยังต้องทำหน้าที่ที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดช่องโหว่ในการดำเนินงาน อีกทั้งควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านกฎ ระเบียบ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และที่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้กับเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

3.4 IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)

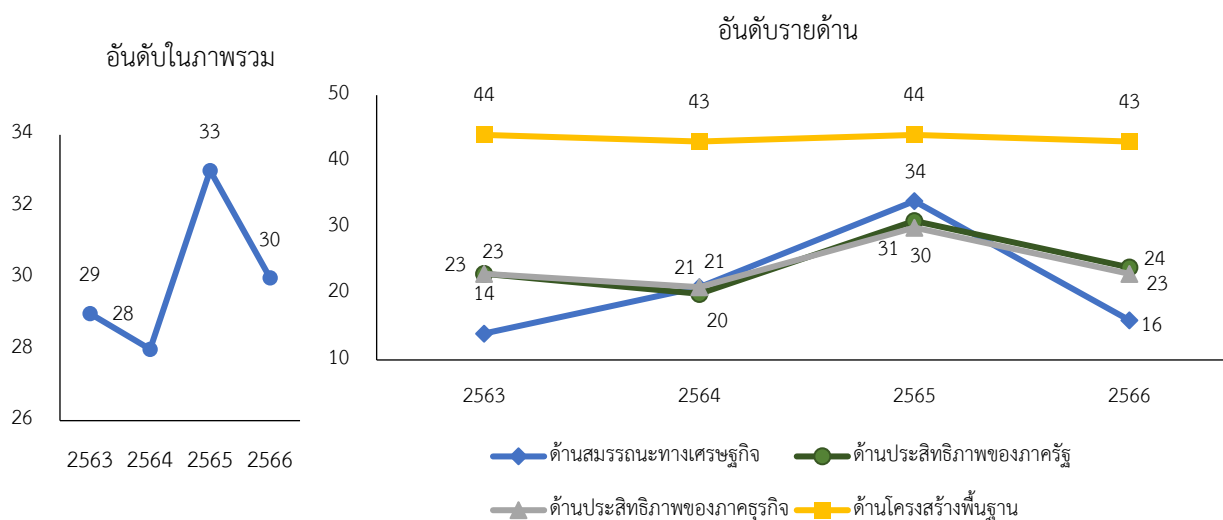
IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD) เป็นการนำข้อมูลสถิติทุติยภูมิและผลการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูง ไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ
- 2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ
- 3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ
- 4) โครงสร้างพื้นฐาน

ทั้งนี้ IMD สำรวจข้อมูลประมาณ เดือนมกราคม - เมษายน ของทุกปี ในแหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) โดยมีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตจากแบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย คือ “มีการติดสินบนและการทุจริตหรือไม่”

³⁷ S&P Global Ratings. (2023). ARCHIVE | Sector and Industry Variables | Criteria | Financial Institutions | Banks: Banking Industry Country Risk Assessment Update. From. <https://disclosure.spglobal.com/ratings/en/regulatory/article/-/view/sourcelid/101596804>.

ภาพที่ 13 ผลการจัดอันดับ IMD Executive Opinion Survey ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 – 2566

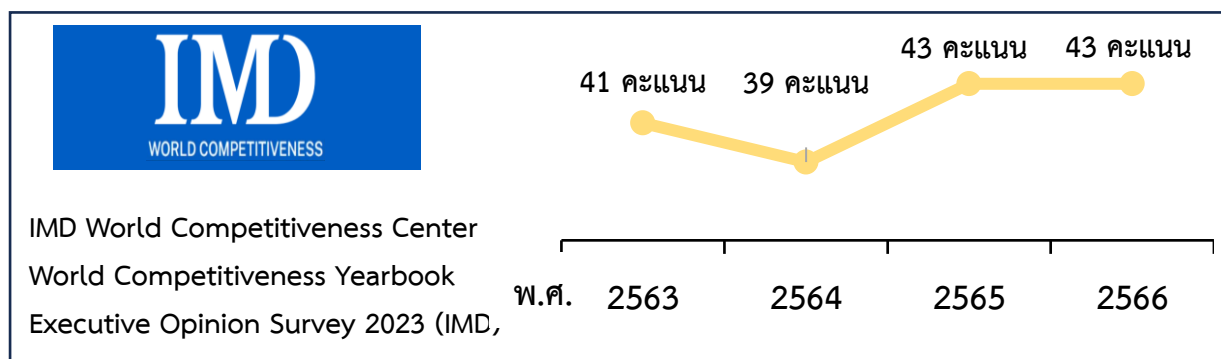
IMD World Competitiveness Center ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรถึงแนวโน้มสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ (IMD Executive Opinion Survey 2023) ผลการสำรวจ ภาพที่ 13 พบว่าภาพรวมของการจัดอันดับมีการเปลี่ยนแปลงในทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2563 อยู่ในอันดับ 29 และเพิ่มขึ้นเป็นอันดับที่ 28 ในปี พ.ศ. 2564 สำหรับปี พ.ศ. 2565 ลดลงเป็นอันดับที่ 33 และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2566 อยู่ในอันดับที่ 30 ทั้งนี้ในการให้คะแนนมีการจัดอันดับรายด้านของการประเมิน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

IMD ข้อที่ 1 การตัดสินใจและการทุจริตมีอยู่ในระดับใด

ค่าคะแนน IMD ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 41 คะแนน และปีพ.ศ. 2564 มีค่าคะแนนลดลง 2 คะแนน เป็น 39 คะแนน และ ปี พ.ศ. 2565 ค่าคะแนนสูงขึ้น 4 คะแนน คือ จาก 39 คะแนน เป็น 43 คะแนน และมีความคงที่ในปี พ.ศ. 2566 ดังภาพที่ 14 อาจมาจากปัจจัยการพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยี (Technological Infrastructure) ที่มีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment) และการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) ที่ปรับตัวดีขึ้นมากหลังจากการเปิดประเทศหลังวิกฤตโรคโควิด-19

ภาพที่ 14 ค่าคะแนนจาก IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD) พ.ศ. 2563 – 2566

ผลกระทบที่เกิดจากการทุจริตจาก IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)

IMD ได้ให้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่มีคุณค่าเกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย IMD รายงานว่าการทุจริตเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของภาครัฐ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และความน่าดึงดูดในการลงทุน IMD ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในภาครัฐส่งผลให้การดำเนินงานของรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการให้บริการสาธารณะและการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ (IMD, 2024)³⁸

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023 (IMD)³⁹

การทุจริตต่อประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาครัฐ โดยระบุว่าการทุจริตที่เกิดจากการบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากร นำมาสู่การลดแรงจูงใจในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรม และสร้างความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจ IMD รายงานว่าบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักต้องจัดสรรทรัพยากรส่วนหนึ่งไว้สำหรับการจัดการกับการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกหรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและลดทอนความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในระยะยาว

การทุจริตต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างนวัตกรรม IMD ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในระบบการศึกษาและการวิจัยส่งผลเสียต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน IMD รายงานว่าการทุจริตในการจัดสรรทุนวิจัยและการให้ตำแหน่งทางวิชาการอาจทำให้เกิดการสูญเสียโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สำคัญ นอกจากนี้ การทุจริตยังอาจทำให้เกิดการสมองไหล (Brain Drain)

³⁸IMD World Competitiveness Center. (2024). *IMD World Competitiveness Yearbook*. 2024 (pp. 30-31)

³⁹ IMD World Competitiveness Center. (2023). *IMD World Competitiveness Booklet 2023*. IMD. (p. 114)

โดยนักวิชาการและผู้มีความสามารถอาจเลือกที่จะย้ายไปทำงานในประเทศที่มีระบบที่โปร่งใสและเป็นธรรมมากกว่า ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

การทุจริตในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จากการพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยี (Technological Infrastructure) ของประเทศไทย อาจนำไปสู่การทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ที่มีการลงทุนอย่างสูงในปัจจุบัน⁴⁰

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน คือ การให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพของภาครัฐในการต่อต้านการทุจริต โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบราชการและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการให้บริการภาครัฐ การปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ และการให้ความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตในสังคมไทย ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการต่อต้านการทุจริตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

3.5 Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)

Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC) สํารวจข้อมูลจากนักธุรกิจในท้องถิ่นและนักธุรกิจชาวต่างชาติที่เข้าไปทำธุรกิจในประเทศนั้น ๆ ได้แก่ นักธุรกิจจากสมาคมธุรกิจผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ในเอเชีย ผู้แทนหอการค้าประเทศต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่น่ามาจัดทำ CPI 2023 เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลประมาณเดือนมกราคมถึงต้นเดือนมีนาคม 2566 ทั้งนี้ PERC มีหลักเกณฑ์ในการสำรวจโดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นการถามคำถามที่แสดงให้เห็นถึงระดับการรับรู้ในเรื่องการทุจริต โดยมีคำถามที่ใช้ในการสำรวจที่สำคัญ คือ ท่านจะให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ท่านทำงานหรือประกอบธุรกิจเท่าใด

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

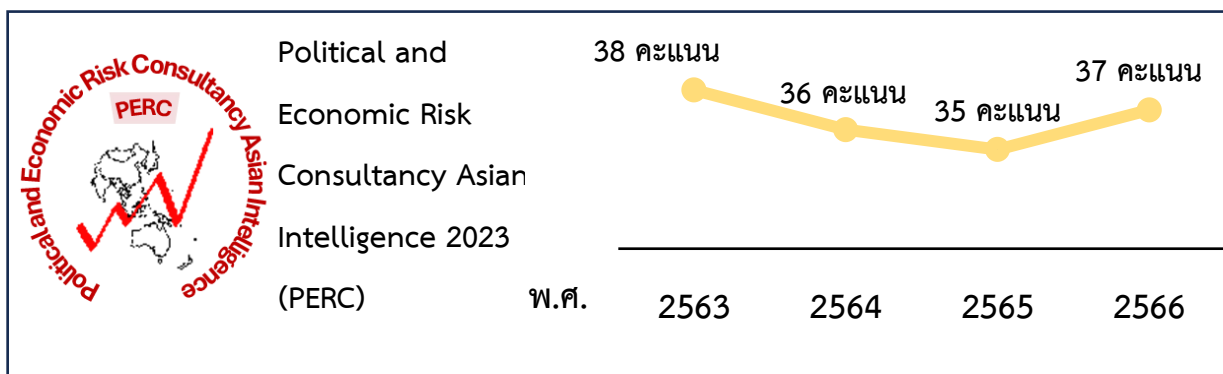
PERC ข้อที่ 1 ท่านจะให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ท่านทำงานอยู่มากน้อยเพียงใด

ค่าคะแนน PERC ของประเทศไทยในปี ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 38 คะแนน ในปี พ.ศ. 2564 และ ปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนนลดลงต่อเนื่อง เป็น 36 คะแนน และ 35 คะแนน ตามลำดับ และกลับมามีค่าเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2566 จำนวน 2 คะแนน เป็นจำนวน 37 คะแนน ดังภาพที่ 15 PERC มองว่าการทุจริตในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศ ที่ถึงแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ยังมีอิทธิพลที่สามารถควบคุมระบบการเมืองของประเทศให้สามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องของตนเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจบางประการ เช่น การได้รับการปฏิบัติแบบพิเศษ การได้รับยกเว้นการดำเนินการทางด้านกฎหมาย เป็นต้น (PERC, 2024)⁴¹

⁴⁰ IMD World Competitiveness Center. (2024). *IMD World Competitiveness Yearbook 2024*. IMD. (pp. 29-45)

⁴¹ PERC, (2024). *Corruption in Asia -- 2024*. (p.4).

ภาพที่ 15 ค่าคะแนนจาก Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC)
ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023 (PERC) ได้ดังนี้

การรับรู้ว่ามีระดับการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ PERC วิเคราะห์ว่าหน่วยงานภาครัฐบางแห่งในประเทศไทยก่อให้เกิดการรับรู้ว่ามีระดับการทุจริตที่สูงกว่าหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย PERC รายงานว่าการติดต่อกับหน่วยงานเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกหรือการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อให้ได้รับบริการที่รวดเร็วหรือเป็นที่พอใจ ซึ่งสร้างความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการภาครัฐและบิดเบือนการแข่งขันทางธุรกิจ นอกจากนี้ PERC ยังได้เน้นย้ำว่าการทุจริตในระดับท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ ซึ่งการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายอาจทำได้ยากกว่า

การต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ PERC รายงานว่าบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักต้องคำนึงถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในการวางแผนธุรกิจ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่อาจมีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน PERC ชี้ให้เห็นว่าต้นทุนเหล่านี้ไม่เพียงแต่เพิ่มค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังสร้างความไม่แน่นอนและความเสี่ยงทางกฎหมายให้กับบริษัทต่างชาติ ซึ่งอาจส่งผลให้นักลงทุนบางรายตัดสินใจไม่ลงทุนในประเทศไทยหรือลดขนาดการลงทุนลง

การตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ PERC ได้วิเคราะห์ว่า ปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเลวร้ายลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุจากการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินคดีทุจริตกับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับทหารมักไม่มีการดำเนินคดีหรือการสอบสวนอย่างจริงจัง แต่สำหรับคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหารกลับถูกดำเนินคดีอย่างเข้มงวด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเป็นการดำเนินงานแบบเลือกปฏิบัติโดยผู้มีอำนาจ

ความคืบหน้าในการดำเนินมาตรการต่อต้านการทุจริต PERC ความก้าวหน้าในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา แม้จะมีความพยายามในจัดทำ พัฒนา ปรับปรุงกฎหมายเพื่อการต่อต้านการทุจริตแต่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมยังคงไม่ชัดเจน PERC ชี้ให้เห็นว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือยังคงมีการทุจริตในกลุ่มข้าราชการบางกลุ่ม การดำเนินคดีในศาลที่ใช้ระยะเวลานานเกินไป รวมถึงอัตราการตัดสินรับโทษที่ต่ำเกินไปส่งผลให้บุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำการทุจริตไม่เกรงกลัวในการรับโทษใด ๆ ⁴²

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน คือ การนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการดำเนินงานบริการภาครัฐ จะช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้มากขึ้น และลดภาระงานให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงการทำงานเข้ากับระบบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เป็นภาคีการขับเคลื่อนการพัฒนา สร้างการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องผ่านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน

3.6 The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS)

Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG) เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงของประเทศต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจและด้านการเงิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีการรายงานผลทุกเดือน ครอบคลุม 140 ประเทศทั่วโลก “การทุจริต” เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ใช้ประเมินความเสี่ยงด้านการเมือง PRS จึงมุ่งประเมินการทุจริตในระบบการเมือง โดยรูปแบบการทุจริตที่พบมากที่สุด คือ การเรียกรับสินบน หรือการเรียกรับเงินเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า/ส่งออก การประเมินภาษี รวมถึงระบบอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้องการให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองแบบลับ ๆ และความสัมพันธ์ใกล้ชิดของนักการเมืองกับนักธุรกิจ ในแหล่งข้อมูล Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG) มีประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “การประเมินการทุจริตในระบบการเมือง ซึ่งรูปแบบของการทุจริตโดยตรงที่การดำเนินธุรกิจพบบ่อยครั้งคือ การเรียกร้องเงิน หรือการต้องจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก (Import and Export Licenses) การควบคุมการส่งออก (Exchange Controls) การประเมินภาษี การคุ้มครองจากตำรวจหรือการกักขัง โดยให้คะแนนปัญหาการทุจริต ทั้งการทุจริตที่เกิดขึ้นจริงหรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริตจากระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือข่าย การฝากเข้าทำงาน การสัญญาต่างตอบแทน การระดมทุนที่เป็นความลับและความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่น่าสงสัยระหว่างนักการเมืองกับภาคธุรกิจ

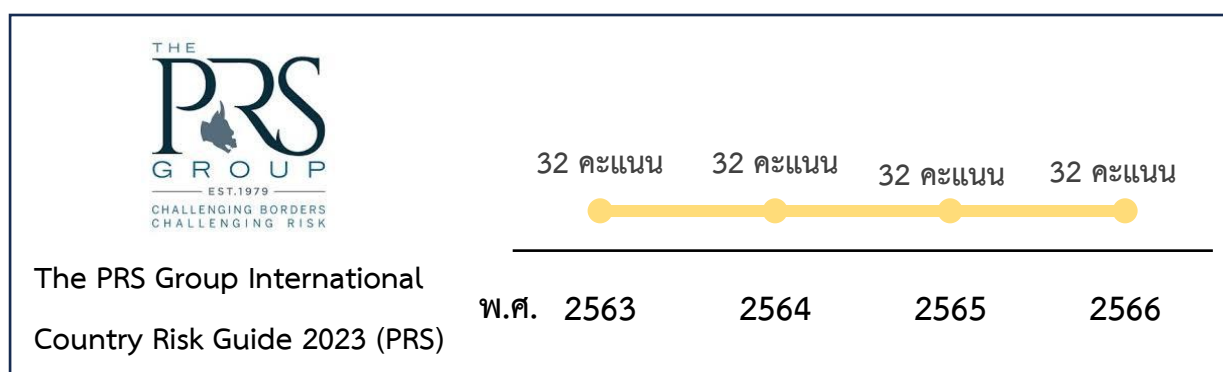
คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

PRS ข้อที่ 1 รูปแบบการทุจริตที่พบบ่อยที่สุด โดยพิจารณาจากกิจกรรมการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ อาทิ การเรียกร้องการจ่ายเงินพิเศษและสินบนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตนำเข้าและส่งออก การประเมินภาษี การคุ้มครอง ระบบพวกพ้อง

⁴² Political and Economic Risk Consultancy. (2022). *An Independent Fortnightly Report on Asian Business and Politics* (pp. 1-32).

ค่าคะแนน PRS ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ค่าคะแนนมีความคงที่ 32 คะแนน ดังภาพที่ 16 PRS รายงานว่าการทุจริตยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศไทย โดยส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย และความเชื่อมั่นของนักลงทุน PRS ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในระดับสูงมักเกี่ยวข้องกับการเมืองและนโยบายสาธารณะ ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอย่างฉับพลัน โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดเผยหรือกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตขนาดใหญ่

ภาพที่ 16 ค่าคะแนนจาก The PRS Group International Country Risk Guide 2023 (PRS) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ข้อมูลที่ได้รับจาก PRS เกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยตลอดปี 2566 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ดังนี้

1) เสถียรภาพของรัฐบาล (Government Stability) ค่าดัชนีเสถียรภาพของรัฐบาลมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตลอดปี โดยเริ่มต้นที่ 6.5 ในช่วงต้นปีและเพิ่มขึ้นเป็น 7.5 ในช่วงปลายปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากเดือนสิงหาคม ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ การเพิ่มขึ้นของเสถียรภาพทางการเมืองนี้อาจเป็นโอกาสสำคัญในการผลักดันนโยบายต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) กฎหมายและความสงบเรียบร้อย (Law & Order) ค่าดัชนีกฎหมายและความสงบเรียบร้อยอยู่ที่ 2.5 คงที่ตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นระดับที่ค่อนข้างต่ำ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายและการรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการต่อต้านการทุจริต

3) ดัชนีความเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk Rating) ดัชนีความเสี่ยงทางการเมืองมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี โดยเพิ่มขึ้นจาก 58 ในช่วงต้นปีเป็น 62 ในเดือนธันวาคม การปรับตัวดีขึ้นนี้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นทางเสถียรภาพของรัฐบาล แสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีเสถียรภาพมากขึ้น ซึ่งอาจเอื้อต่อการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตในระยะยาว⁴³

การทุจริตในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน PRS กล่าวว่า การทุจริตทำให้ต้นทุนในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่สูงขึ้น ลดประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ และอาจทำให้โครงการสำคัญล่าช้าหรือไม่สามารถ

⁴³ Copyright The PRS Group. (2567). Reproduction without written permission From the publisher is strictly prohibited. From https://1drv.ms/x/s!AjUh1s5rhROI_gxLsz_OTblBmZAe?e=FTRahf

ดำเนินการได้ตามแผน นอกจากนี้ PRS ยังได้เน้นย้ำว่าการทุจริตยังส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ของรัฐ โดยทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีและการสูญเสียรายได้ที่ควรจะเข้าสู่ระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถของรัฐในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ PRS รายงานว่าการทุจริตอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตและการค้าของประเทศไทยกับประเทศพันธมิตรสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับบริษัทหรือผลประโยชน์ของต่างชาติ PRS ชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีกฎหมายต่อต้านการทุจริตข้ามชาติที่เข้มงวด เช่น สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร อาจมีความกังวลเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของบริษัทของตนในประเทศไทย ซึ่งอาจส่งผลต่อการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศในอนาคต

การปฏิรูประบบราชการและการต่อต้านการทุจริต PRS ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่บ่อยครั้งและการขาดเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ⁴⁴

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน การสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานการต่อต้านการทุจริต การปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและครอบคลุม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ รวมถึงให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการติดตามทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริต ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตข้ามชาติ

3.7 World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)

World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF) เป็นการประเมินการจ่ายเงินสินบนเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก การเข้าถึงสาธารณูปโภคการประเมินภาษีประจำปี การได้รับสัมปทาน การแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม และการนำเงินงบประมาณภาครัฐไปให้กับบริษัทบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ เพื่อการทุจริต โดยสำรวจมุมมองของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสูงสุดในการทำธุรกิจ 5 ด้าน คือ

- 1) การทุจริต
- 2) ความไม่มั่นคงของรัฐบาล/ปฎิวัติ
- 3) ความไม่แน่นอนด้านนโยบาย
- 4) ระบบราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ
- 5) โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอ

⁴⁴ PRS Group. (2023a). *International Country Risk Guide: Thailand*. PRS Group. From <https://www.prsgroup.com/explore-our-products/icrg/>

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

WEF ข้อที่ 1 เป็นเรื่องปกติในประเทศของคุณที่บริษัทจะต้องจ่ายเงินพิเศษหรือติดสินบนเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากกรณีต่อไปนี้

- 1) การนำเข้า ส่งออก
- 2) สาธารณูปโภค
- 3) การชำระภาษีประจำปี
- 4) การผูกพันสัญญาสาธารณะและการให้ใบอนุญาต
- 5) คำพิพากษาของศาลมีความเที่ยงธรรม

ค่าคะแนน WEF ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 43 คะแนน และในปี พ.ศ. 2564 มีค่าคะแนนลดลง 1 คะแนน เป็น 42 คะแนน และ ปี พ.ศ. 2565 ค่าคะแนนเพิ่มขึ้น 3 คะแนน จาก 42 คะแนน เป็น 45 คะแนน แต่ในปี พ.ศ. 2566 คะแนนลดลง ถึง 9 คะแนน โดยมีค่าคะแนน 36 คะแนน ดังภาพที่ 17 แม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริต แต่ความสำเร็จยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก การวิเคราะห์สถานการณ์ทุจริตในประเทศไทยจากมุมมองของภาคธุรกิจ โดยอ้างอิงจากผลสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร (Executive Opinion Survey: EOS) ซึ่งจัดทำโดย The World Economic Forum 2023 ให้ข้อมูลเชิงลึกที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและความท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในการต่อสู้กับปัญหาการทุจริต

แม้ว่าผลสำรวจของ EOS จะไม่ได้ระบุว่า การทุจริตที่สำคัญที่สุดสำหรับการทำธุรกิจในประเทศไทย มีสาเหตุจาก 5 ความเสี่ยงระยะสั้นซึ่งเป็นภัยคุกคามรุนแรงที่สุดของแต่ละประเทศภายใน 2 ปีข้างหน้า ประกอบด้วย 1) วิกฤตหนี้ (Debt crises) 2) วิกฤตค่าครองชีพ (Cost-of-living crisis) 3) ความเสียหายของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากมนุษย์ (Human-made environmental damage) 4) ความไม่เท่าเทียมทางดิจิทัล และการไม่สามารถเข้าถึงบริการดิจิทัลได้ (Digital inequality) และ 5) การเผชิญหน้าทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Goeconomic confrontation) (WEF, 2023)⁴⁵ แต่ผลสำรวจนี้ก็ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการรับรู้ของผู้นำทางธุรกิจเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของมาตรการต่อต้านการทุจริต ความไว้วางใจในนักการเมือง และความเป็นอิสระของระบบตุลาการ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่โปร่งใสและปราศจากการทุจริต

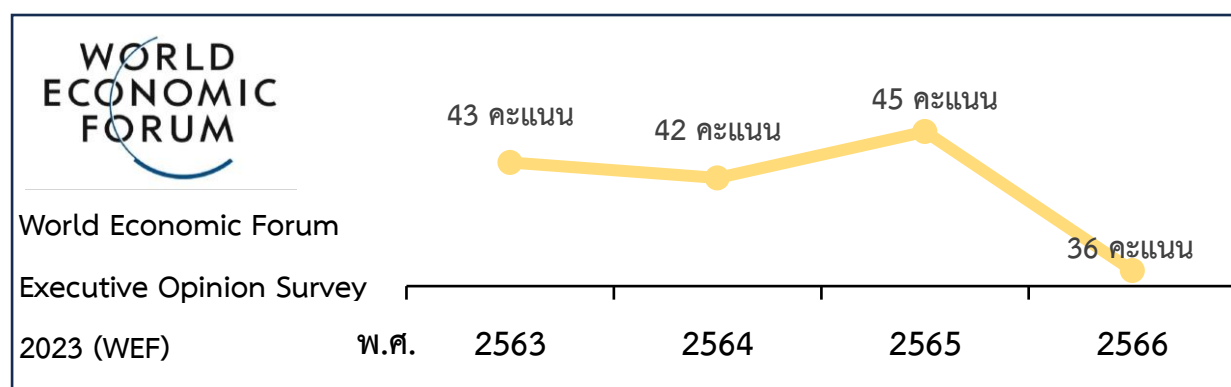
ประการแรก ผลสำรวจชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพของความพยายามในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้คะแนนประสิทธิภาพของรัฐบาลในการต่อสู้กับการทุจริตและองค์กรอาชญากรรมในระดับที่ไม่น่าพอใจ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้นำธุรกิจมองว่ามาตรการต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ความไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของมาตรการเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการตัดสินใจทางธุรกิจในระยะยาว ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

⁴⁵ WEF. (2023). The Global Risks Report 2023 18th Edition. (p. 88)

ประการที่สอง ผลสำรวจแสดงให้เห็นถึงระดับความไว้วางใจในนักการเมืองไทยที่ต่ำมาก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงโดยตรงกับความกังวลเกี่ยวกับการทุจริตและพฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมในวงการการเมือง ความไม่ไว้วางใจนี้อาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตที่เกิดขึ้นจำนวนมาก การใช้อำนาจในทางมิชอบ หรือการเอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้อง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้บ่อยในวงการการเมืองไทย ความไม่ไว้วางใจนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารประเทศและการดำเนินนโยบายสาธารณะที่สำคัญ รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตด้วย

ประการที่สาม ผลสำรวจยังชี้ให้เห็นถึงระดับความเป็นอิสระของระบบตุลาการที่อยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าจะมีความเป็นอิสระอยู่บ้าง แต่ก็ยังมีพื้นที่สำหรับการปรับปรุงเพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรมและต่อสู้กับการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความเป็นอิสระของระบบตุลาการเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นว่าการกระทำที่ทุจริตจะได้รับการลงโทษอย่างเหมาะสม และเป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งการทุจริต การที่ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่าความเป็นอิสระของระบบตุลาการยังอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมในการต่อสู้กับการทุจริต

ภาพที่ 17 ค่าคะแนนจาก World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023 (WEF)

ผลกระทบของการทุจริตต่อความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ WEF กล่าวว่า การทุจริตเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสะดวกในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งมีทรัพยากรอย่างจำกัดส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงระบบราชการ WEF ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ บิดเบือนการแข่งขันที่เป็นธรรม

และลดแรงจูงใจในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรม ซึ่งส่งผลเสียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันระดับโลก WEF กล่าวว่า การทุจริตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นเมื่อเทียบกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่ WEF ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อปัจจัยสำคัญหลายประการที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น ประสิทธิภาพของภาคการเมือง ประสิทธิภาพของการแข่งขันทางการตลาด และความพร้อมทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ WEF ยังได้เน้นย้ำว่าการทุจริตยังเป็นอุปสรรคต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนและเทคโนโลยีที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ผลกระทบต่อนวัตกรรมและความพร้อมทางเทคโนโลยี WEF กล่าวว่า การทุจริตเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (Research & Development R&D) และการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ WEF ชี้ให้เห็นว่าการจัดสรรทุนวิจัยและการสนับสนุนด้านนวัตกรรมที่ไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมอาจทำให้ประเทศสูญเสียโอกาสในการพัฒนาเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ นอกจากนี้ การทุจริตยังอาจทำให้เกิดการลอกเลียนแบบและละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งลดแรงจูงใจของนักวิจัยและผู้ประกอบการในการลงทุนด้านนวัตกรรม WEF ได้เน้นย้ำว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่โปร่งใสและเป็นธรรมสำหรับการพัฒนานวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล⁴⁶

ความท้าทายในการพัฒนาทุนมนุษย์ WEF วิเคราะห์ว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทักษะแรงงานในประเทศไทย โดยรายงานว่า การทุจริตในระบบการศึกษา เช่น การซื้อขายตำแหน่งทางวิชาการ การทุจริตในการสอบ และการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาลดลงและเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา นอกจากนี้ WEF ยังชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์การเรียนการสอนและการก่อสร้างสถานศึกษาอาจทำให้นักเรียนและนักศึกษาไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศในระยะยาว WEF ได้ย้ำถึงความสำคัญของการปฏิรูประบบการศึกษาและการฝึกอบรมแรงงานให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในตลาดแรงงานโลก

ความท้าทายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ท่ามกลางปัญหาการทุจริต โดยรายงานว่า การทุจริตในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ไม่เพียงแต่ทำให้ต้นทุนโครงการสูงขึ้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้น WEF ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในกระบวนการประมูลและการดำเนินโครงการ

⁴⁶ World Economic Forum. (2020). *The Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries Are Performing on the Road to Recovery*. World Economic Forum. (pp. 39-42)

อาจนำไปสู่การเลือกผู้รับเหมาที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม การใช้วัสดุที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และการละเลยขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และในกรณีที่ร้ายแรงอาจนำไปสู่การเกิดการทุจริตอย่างมิได้ตั้งใจแต่สามารถก่อให้เกิดความเสียหายที่ร้ายแรงในอนาคต WEF เสนอให้มีการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการกำกับดูแลโครงการ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบโครงการสำคัญของรัฐ⁴⁷

แม้ว่าการทุจริตจะไม่ได้ถูกระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นความกังวลหลักในผลสำรวจ EOS ปี 2023 สำหรับประเทศไทย แต่ผลการสำรวจก็บ่งชี้ว่าปัญหานี้ยังคงเป็นประเด็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการรับรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลในประเทศ คะแนนที่ค่อนข้างต่ำในด้านความพยายามต่อต้านการทุจริต ความไว้วางใจในนักการเมือง และความเป็นอิสระของระบบตุลาการแสดงให้เห็นว่ายังมีอีกหลายประเด็นสำหรับดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อสู้กับการทุจริตในประเทศไทย⁴⁸

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน การแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม การเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริตในสังคม ล้วนเป็นแนวทางที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมืองและกระบวนการยุติธรรมก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ในขณะเดียวกัน ภาคธุรกิจก็มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการทุจริต การส่งเสริมจริยธรรมทางธุรกิจ การปฏิเสธการจ่ายสินบน และการสนับสนุนนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง จะช่วยสร้างมาตรฐานใหม่ในการดำเนินธุรกิจที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาระบบและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ

ท้ายที่สุด การแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างต่อเนื่อง ผลสำรวจจาก World Economic Forum สะท้อนให้เห็นว่าแม้จะมีความก้าวหน้า อาทิ การให้ความสำคัญกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ความคืบหน้าเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ การนำระบบเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวก ลดขั้นตอน และระยะเวลาในการติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงาน

⁴⁷ World Economic Forum. (2023a). *Frontier technologies will drive the fight against corruption*. From <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/frontier-technologies-against-corruption/>.

⁴⁸ World Economic Forum. (2023b). *The Global Risks Report 2023*. Geneva: World Economic Forum. (pp. 13-73)

ภาครัฐ โดยเฉพาะในการอนุมัติ อนุญาตต่าง ๆ แต่ยังคงมีความท้าทายอีกมากที่ต้องเผชิญ การสร้างวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใส การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันต่าง ๆ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการต่อต้านการทุจริต จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีธรรมาภิบาลและปราศจากการทุจริตอย่างแท้จริง

3.8 World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)

World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP) เป็นรายงานประจำปีที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อวัดหลักนิติธรรมในแต่ละประเทศ ผ่านการสำรวจครัวเรือนมากกว่า 149,000 ครัวเรือน และนักกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย 3,400 คน โดยในปี 2023 มีประเทศที่ถูกจัดลำดับ 142 ประเทศ โดยการประเมินการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนของข้าราชการเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายทหาร และตำรวจ โดยประเมินค่าความโปร่งใสโดยใช้หลักนิติรัฐ ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและถูกตรวจสอบได้
- 2) กฎหมายต้องเปิดเผย ชัดเจน มั่นคง ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 3) กระบวนการทางกฎหมายมีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ
- 4) การตัดสินคดีต้องมีความเป็นธรรม มีจริยธรรม มีความเป็นกลาง

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

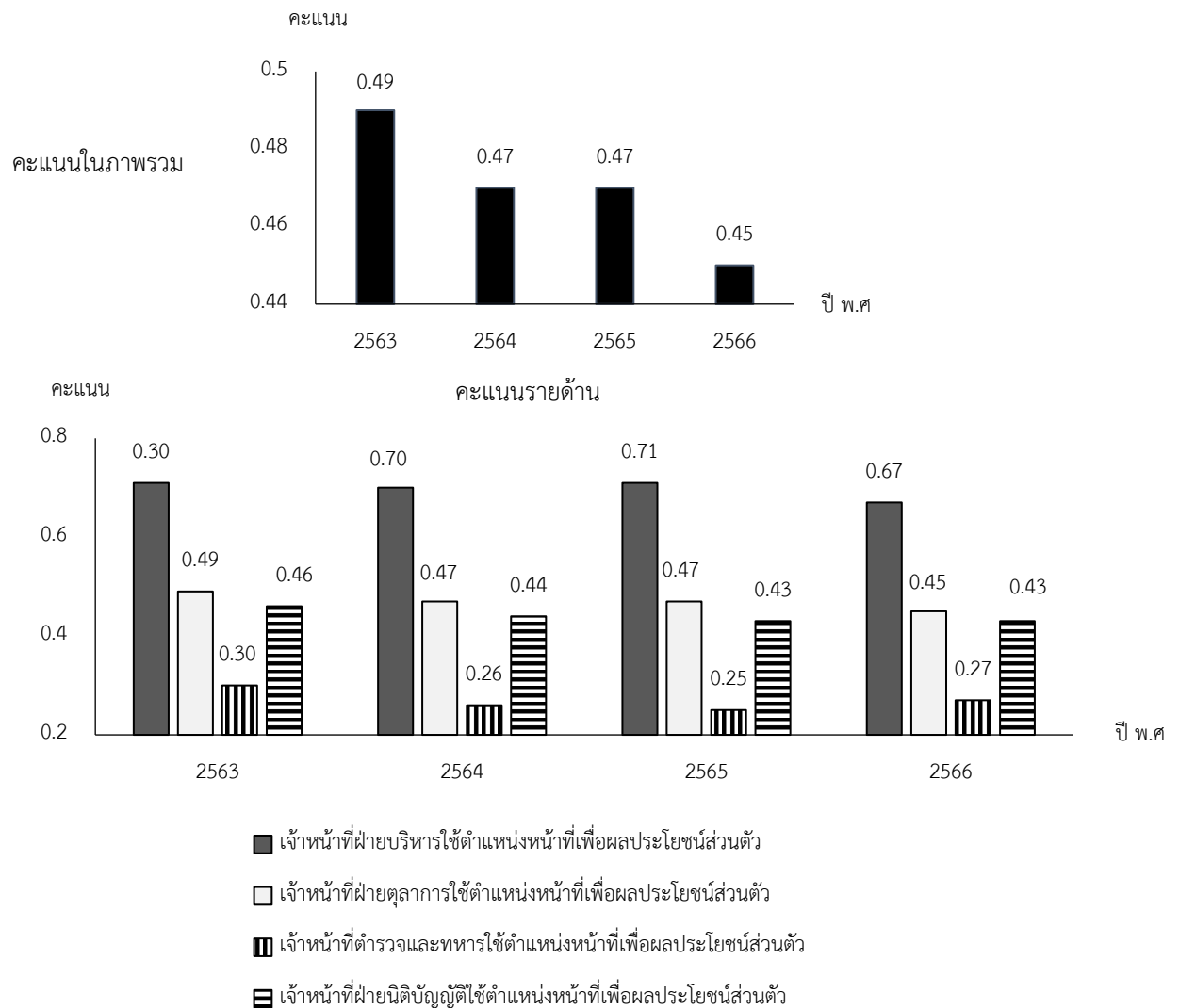
WJP ข้อที่ 1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

WJP ข้อที่ 2 เจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

WJP ข้อที่ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

WJP ข้อที่ 4 เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ภาพที่ 18 ค่าคะแนนการปลอดการทุจริต (Absence of Corruption) ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563 – 2566

จากภาพที่ 18 ค่าคะแนนการปลอดการทุจริต (Absence of Corruption)⁴⁹ ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 – 2566 ในปีพ.ศ. 2563 มีคะแนน 0.49 ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 และปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนนลดลงและคงที่อยู่ที่ 0.47 คะแนน ซึ่งในปีพ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนลดลงต่อเนื่องเป็น 0.45 คะแนน ทั้งนี้ในการประเมินคะแนนการปราศจากการทุจริตจะประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ

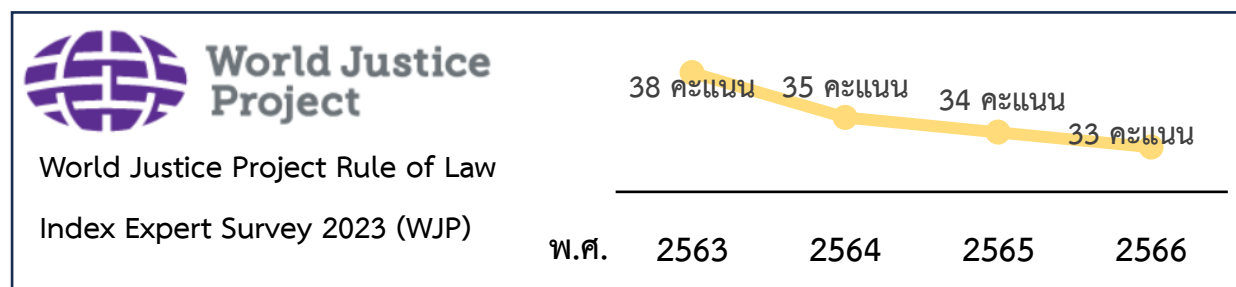
- 1) เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
- 2) เจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
- 3) เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
- 4) เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

⁴⁹ คะแนนการปลอดการทุจริต (Absence of Corruption) มีค่าคะแนน 0-1 คะแนน

ค่าคะแนน WJP ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ค่าคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2563 มีคะแนน 38 คะแนน ปี พ.ศ. 2564 มีคะแนน 35 คะแนน ปี พ.ศ. 2565 มีคะแนน 34 คะแนน และในปี พ.ศ. 2566 มีคะแนน 33 คะแนน ดังภาพที่ 19 WJP ได้ให้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยผ่านดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ซึ่งประเมินประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก WJP รายงานว่าการทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในระบบยุติธรรมของประเทศไทย โดยมีการระบุถึงปัญหาความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแออง เกิดการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม และความล่าช้าในการพิจารณาคดีที่อาจเกิดจากการทุจริต โดยฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการที่ระบบยุติธรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ WJP ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของหลักนิติธรรมและการพัฒนาประชาธิปไตย (World Justice Project, 2023)⁵⁰

นอกจากนี้ WJP ยังได้วิเคราะห์การทุจริตในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานตำรวจ WJP รายงานว่ายังคงมีปัญหาการรับสินบนในการจับกุมผู้กระทำความผิด การเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ประกอบการ และการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่บั่นทอนประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม แต่ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย WJP ได้เน้นย้ำว่าการปฏิรูปหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายให้มีความโปร่งใสและรับผิดชอบมากขึ้นเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างหลักนิติธรรมและความมั่นคงปลอดภัยของสังคม

ภาพที่ 19 ค่าคะแนนจาก World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023 (WJP)

การทุจริตต่อการบังคับใช้กฎระเบียบในภาคธุรกิจและการลงทุน WJP กล่าวว่า การทุจริตในหน่วยงานกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและความน่าดึงดูดในการลงทุน WJP ชี้ให้เห็นว่าการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎระเบียบ การเรียกรับ

⁵⁰ World Justice Project. (2023). Thailand Ranks 82nd out of 142 in Rule of Law Index. From https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Thailand_1.pdf.

ผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ และการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบางกลุ่มธุรกิจ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและลดความเชื่อมั่นของนักลงทุน นอกจากนี้ WJP ยังได้เน้นย้ำว่ายังขาดความเที่ยงตรงและความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายและการตีความกฎระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่ออาศัยช่องว่างทางกฎหมายให้สามารถเป็นไปตามความต้องการของผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการวางแผนธุรกิจและการตัดสินใจลงทุนในระยะยาว

การทุจริตในระบบยุติธรรม WJP วิเคราะห์ว่าการทุจริตในระบบยุติธรรมส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางในสังคม WJP รายงานว่าค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นทางการในการดำเนินคดี ความล่าช้าในกระบวนการพิจารณาคดี และการเลือกปฏิบัติในการให้บริการทางกฎหมายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ WJP ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบความช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและการส่งเสริมความรู้ทางกฎหมายให้แก่ประชาชน เพื่อลดผลกระทบจากการทุจริตในระบบยุติธรรมและเสริมสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงความยุติธรรม⁵¹

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน คือ การปรับปรุงสถานการณ์การทุจริตและเสริมสร้างหลักนิติธรรมในประเทศไทย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความเป็นอิสระของตุลาการ การปฏิรูประบบการแต่งตั้งและการประเมินผลงานของผู้พิพากษาให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น และการพัฒนาระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงให้มีการปรับปรุงกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและการคุ้มครองพยานในคดีทุจริต เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตในระบบยุติธรรม

3.9 Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

Varieties of Democracy 2023 (V-Dem) เป็นสถาบันที่เกิดจากการรวมตัวของภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยยูเทนเบิร์ก ประเทศสวีเดน และสถาบันเคลลอคก์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเธอร์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านรัฐศาสตร์ V-Dem วัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ซึ่งในปี 2016 มีการวัดในอาเซียน เพียง 4 ประเทศ แต่ต่อมาในปี 2017 จนถึงปัจจุบัน มีการวัดในประเทศกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ ในแหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (V-Dem) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ตามคำถามที่ว่า การทุจริตทางการเมืองเป็นที่แพร่หลายมากน้อยเพียงใด (How pervasive is political corruption) โดยดัชนีแสดงความแพร่หลายของการทุจริตนี้ ถูกคำนวณจากค่าเฉลี่ยของดัชนี 4 ด้าน คือ

⁵¹ World Justice Project. (2023). *WJP Rule of Law Index 2023*. World Justice Project. From <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/>.

1. ดัชนีการทุจริตในภาครัฐ (Public sector corruption index) โดยใช้คำถามว่า “เจ้าหน้าที่รัฐ มีพฤติกรรมเรียกรับสินบนหรือสิ่งของอื่นใด ในระดับใด และเจ้าหน้าที่รัฐ มีพฤติกรรมขโมยเบียดบังเงินหรืองบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐ เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อคนในครอบครัวของตนเองบ่อยครั้งเพียงใด”

2. ดัชนีการทุจริตของผู้บริหารระดับสูง (Executive corruption index) โดยใช้คำถามว่า “ผู้บริหารระดับสูง หรือตัวแทน มีพฤติกรรมเรียกรับสินบน หรือสิ่งของอื่นใด เป็นประจำหรือไม่ และผู้บริหารระดับสูง หรือตัวแทนเหล่านั้นมีพฤติกรรมขโมย เบียดบังเงินหรืองบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อคนในครอบครัวของตนเองบ่อยครั้งเพียงใด”

3. ดัชนีการทุจริตของฝ่ายนิติบัญญัติ (The indicator for legislative corruption) โดยใช้คำถามว่า “เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกรับผลประโยชน์ในประเด็นเหล่านี้ในระดับใด”

(1) เรียกรับสินบน

(2) รับเงินเพื่อช่วยเหลือให้ได้รับสัญญาจากภาครัฐ (เพื่อตัวเอง ครอบครัว เพื่อน ผู้สนับสนุนทางการเมือง)

(3) มีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกับภาคธุรกิจเพื่อแลกกับโอกาสในการว่าจ้างภายหลังจากออกจากสภานิติบัญญัติ

(4) ขโมย (เบียดบัง) เงินของภาครัฐหรือเงินจากโครงการบริจาคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ส่วนตัว”

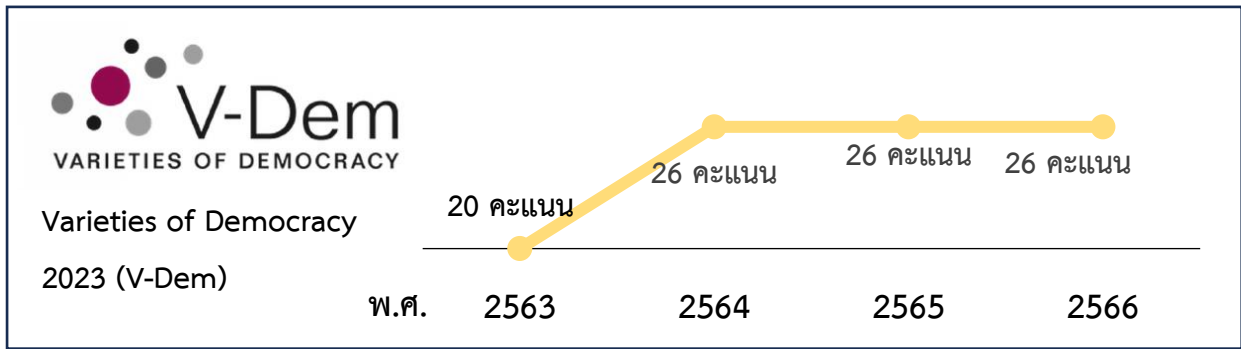
4. ดัชนีการทุจริตของฝ่ายตุลาการ (The indicator for judicial corruption) โดยใช้คำถามว่า “ประชาชนหรือภาคธุรกิจ มีการจ่ายเงินพิเศษ (ที่ไม่มีเอกสารการจ่ายเงิน) หรือสินบน เพื่อเร่งหรือชะลอกระบวนการของฝ่ายตุลาการ ในระดับใด”

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

V-Dem ข้อที่ 1 ความแพร่หลายของการทุจริตในประเทศ

ค่าคะแนน V-Dem ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าคะแนน 20 คะแนน และเพิ่มขึ้น 6 คะแนนในปี พ.ศ. 2564 มีความคงที่ถึง พ.ศ. 2566 ที่คะแนน 26 คะแนน ดังภาพที่ 20 โดย V-Dem กล่าวถึงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและการปกครอง ค่าคะแนน V-Dem ของประเทศไทยดีขึ้นตั้งแต่ปี 2564 – 2566 อันเป็นผลมาจากพรรคฝ่ายค้านได้รับสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมากขึ้น แต่การทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในกระบวนการเลือกตั้งของประเทศไทย โดยมีการระบุถึงปัญหาการซื้อเสียง การใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง V-Dem ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการประชาธิปไตยและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

ภาพที่ 20 ค่าคะแนนจาก Varieties of Democracy 2023 (V-Dem) ปี พ.ศ. 2563 – 2566

ประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จาก Varieties of Democracy 2023 (V-Dem)

การทุจริตในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ V-Dem กล่าวว่ายังคงมีการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง การออกนโยบายหรือกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนบางกลุ่ม และการแทรกแซงการทำงานของหน่วยงานตรวจสอบ V-Dem ได้เน้นย้ำว่าการทุจริตในระดับสูงนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการบริหารประเทศ แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันทางการเมืองและระบบประชาธิปไตยโดยรวม

การทุจริตในกระบวนการเลือกตั้ง V-Dem กล่าวถึงการทุจริตในกระบวนการเลือกตั้งของไทยว่า ยังคงมีการซื้อสิทธิขายเสียง การใช้อิทธิพลในการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง อีกทั้งกระบวนการเลือกตั้งยังถูกมองว่าเป็นความก้าวหน้าด้านประชาธิปไตยเพียงชั่วคราว เนื่องจากรัฐธรรมนูญที่ใช้ในปัจจุบัน และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลทหาร ส่งผลให้แม้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2566 พรรคก้าวไกลได้รับคะแนนเสียงสูงสุด แต่ก็ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ อีกทั้งศาลรัฐธรรมนูญยังมีคำตัดสินให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย⁵²

ข้อเสนอแนะขับเคลื่อนค่าคะแนน คือ การให้ความสำคัญภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในการติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวัง และต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย แม้จะมีความพยายามในการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ยังคงมีข้อจำกัดและความท้าทายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมตัวของประชาชน รวมถึงการคุกคามนักกิจกรรมและนักข่าวที่เปิดโปงการทุจริต ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเป็นอิสระของสื่อมวลชนและการคุ้มครองแหล่งข่าว จะช่วยเสริมสร้างบทบาทของสื่อในการเฝ้าระวังการทุจริต (Watchdog) ที่มีประสิทธิภาพในการต่อต้านการทุจริต สำหรับการปฏิรูปทางการเมืองและการต่อต้านการทุจริต การสร้างสถาบันประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีความเป็นอิสระ โดยเฉพาะองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การเสริมสร้างความเป็นอิสระและประสิทธิภาพของหน่วยงาน อาทิ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

⁵² Varieties of Democracy Institute. (2024). Democracy Report 2024 Democracy Winning and losing at the Ballot. (pp. 31-37)

(สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ป.ง.) เป็นต้น เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนต่อความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาการทุจริต อีกทั้งการให้ความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองและการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระบบการเมืองไทย

4. การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยของหน่วยงานอื่น

การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยของหน่วยงานอื่น ประกอบด้วยข้อมูลจากองค์กรระหว่างประเทศที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) รวมถึงองค์การวิจัยและที่ปรึกษาชั้นนำระดับโลก

4.1 ธนาคารโลก (World Bank)

ธนาคารโลก (World Bank) เป็นทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติที่ให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ทั้งด้านการเงินและการให้คำปรึกษาทางวิชาการและเทคนิค รวมทั้งนำเสนอแนวโน้มและการประเมินเศรษฐกิจโลก ประกอบด้วย 5 องค์กร ดังนี้

1) ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการฟื้นฟูบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development : IBRD) ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงไทย

2) สมาพันธ์การพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Association : IDA) ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่กลุ่มประเทศรายได้ต่ำ

3) บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation : IFC) ทำงานร่วมกับ ภาคเอกชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่

4) สถาบันประกันการลงทุนแบบพหุภาคี (Multilateral Investment Guarantee Agency : MIGA) ทำหน้าที่รับประกันความเสี่ยงในการลงทุนโครงการเพื่อการพัฒนาที่มีความเสี่ยงสูง

5) International Centre for the Settlement of Investment Disputes : ICSID ประสานงานเพื่อการลงทุนในประเทศที่มีความขัดแย้งรุนแรงและสงครามกลางเมือง (ประเทศไทยไม่เป็นสมาชิก)

ธนาคารโลกได้ทำการประเมินค่าใช้จ่ายสาธารณะและความรับผิดชอบทางการเงิน (Public Expenditure and Financial Accountability : PEFA) สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งได้ย้่าถึงจุดอ่อนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยระบุว่ามีความเสี่ยงที่จำกัด ความโปร่งใสที่ไม่เพียงพอ และการบริหารสัญญาที่ขาดประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เปิดโอกาสให้เกิดการติดสินบน การสมรู้ร่วมคิด

และการเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ซึ่งส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐและคุณภาพของสินค้าและบริการที่ภาครัฐจัดหา นอกจากนี้ ธนาคารโลกยังได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจ โดยชี้ให้เห็นว่าการขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจอาจนำไปสู่การบริหารจัดการที่ผิดพลาด ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และความเสี่ยงต่อการทุจริต ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน

ในรายงานฉบับล่าสุดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย ธนาคารโลกได้เน้นย้ำว่าการทุจริตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยระบุว่าการทุจริตส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ บิดเบือนการจัดสรรทรัพยากร และลดทอนประสิทธิภาพของการลงทุนภาครัฐ นอกจากนี้ ธนาคารโลกยังชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการทุจริตและความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยกล่าวว่าการทุจริตมักเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลและกีดกันโอกาสของประชาชนทั่วไป ซึ่งส่งผลให้ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมขยายกว้างขึ้น ธนาคารโลกเสนอให้ประเทศไทยเร่งดำเนินการปฏิรูปการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ และการให้บริการสาธารณะ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ⁵³

ธนาคารโลกวิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในระบบการศึกษาและสาธารณสุขส่งผลเสียต่อคุณภาพของบริการและการเข้าถึงบริการของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบาง การทุจริตในการจัดสรรงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างในภาคการศึกษาและสาธารณสุขทำให้คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์และบุคลากรไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศในระยะยาว นอกจากนี้ ธนาคารโลกยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการปฏิรูประบบราชการเพื่อลดโอกาสในการทุจริต โดยเสนอแนะให้มีการปรับปรุงระบบการจ้างงาน การเลื่อนตำแหน่ง และการให้ผลตอบแทนในภาครัฐให้มีความโปร่งใสและอิงกับผลงานมากขึ้น เพื่อลดแรงจูงใจในการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ

สำหรับด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ธนาคารโลกชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงต่อการทุจริตในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการคมนาคมและพลังงาน การทุจริตในโครงการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ต้นทุนโครงการสูงขึ้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจจะนำไปสู่ปัญหาที่สร้างความสูญเสียได้ในอนาคต ธนาคารโลกเสนอให้มีการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการวางแผน การประมูล และการดำเนินโครงการ รวมถึงการเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในการติดตามและตรวจสอบโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ

⁵³ World Bank. (2019). *Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital*. World Bank Group. (pp. 41-65)

นอกจากนี้ ธนาคารโลกยังได้วิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเติบโตของภาคเอกชน โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การทุจริตในกระบวนการขออนุญาตและการกำกับดูแลทำให้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจสูงขึ้น และสร้างความไม่แน่นอนในการวางแผนธุรกิจ นอกจากนี้ การเล่นพรรคเล่นพวกและการให้สิทธิพิเศษแก่บริษัทบางกลุ่มยังทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งบั่นทอนแรงจูงใจในการลงทุนและการพัฒนานวัตกรรมของภาคเอกชน ธนาคารโลกเสนอให้มีการปฏิรูปกฎระเบียบและขั้นตอนของทางราชการให้มีความเรียบง่ายและโปร่งใสมากขึ้น รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการภาครัฐเพื่อลดการปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชน ซึ่งจะช่วยลดโอกาสในการเรียกรับสินบนและการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ⁵⁴

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อการต่อต้านการทุจริต เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากธนาคารโลก พบว่าการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งควรเป็นนวัตกรรมที่มีศักยภาพสูง มีความน่าเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ อีกทั้งการพัฒนากระบวนการดำเนินงานในโครงการขนาดใหญ่ของรัฐทั้งกระบวนการก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินโครงการ อีกทั้งการเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการต้องดำเนินการผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมิใช่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น รวมถึงควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ครอบคลุมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการในลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อประสิทธิภาพในการตรวจสอบการดำเนินงาน อีกทั้งควรมีการปฏิรูปกฎระเบียบและขั้นตอนของทางราชการในการขออนุมัติอนุญาตให้มีขึ้นที่กระชับง่ายต่อการดำเนินงาน รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการภาครัฐเพื่อลดการปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐของภาคเอกชนและประชาชน

4.2 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD) เป็นองค์การระหว่างรัฐบาลที่ทำงานร่วมกับรัฐบาล ผู้กำหนดนโยบายและพลเมืองของประเทศต่างๆ เพื่อสร้างนโยบายที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิต ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ความเสมอภาค โอกาส และความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคน

OECD ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการให้สินบนของไทยในธุรกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกและการดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนต่างประเทศ นอกจากนี้คณะทำงานเกี่ยวกับการให้สินบนยังได้ระบุว่า แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการต่อต้านการให้สินบนต่างประเทศ แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังคงเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบริษัทขนาดใหญ่หรือ

⁵⁴ World Bank. (2023). *Thailand Urban Infrastructure Finance Assessment – Challenges and Opportunities*. World Bank Group. (pp. 59-63)

ผู้มีอิทธิพลทางการเมือง และยังได้ย้ำถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการสืบสวน สอบสวนและการดำเนินคดีในกรณีการให้สินบนต่างประเทศ รวมถึงการเพิ่มทรัพยากรและการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในภาครัฐของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีของเจ้าหน้าที่ระดับสูงและนักการเมือง ดังนั้นต้องมีการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการเปิดเผย ทรัพย์สินและผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบและบังคับใช้กฎระเบียบ ดังกล่าว นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตในภาครัฐ โดยเสนอแนะ ให้มีการจัดทำหลักจรรยาบรรณที่ชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ และการส่งเสริมการฝึกอบรมด้านจริยธรรมและ การต่อต้านการทุจริตอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการปฏิรูประบบราชการ OECD เสนอให้ประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้างระบบบริหารทรัพยากร บุคคลในภาครัฐที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการคัดเลือก การเลื่อนตำแหน่ง และการให้รางวัล บนพื้นฐานของความสามารถและผลงาน มากกว่าการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือการอุปถัมภ์ นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงระบบเงินเดือนและสวัสดิการของเจ้าหน้าที่รัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อลดแรงจูงใจ ในการทุจริตและเสริมสร้างความภักดีต่อองค์กร ซึ่งความสำคัญของการส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ โดยเสนอแนะให้มีการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะมากขึ้น และ การสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ การตัดสินใจที่สำคัญ

บทบาทของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อทางสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility : CSR) และการสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่ต่อต้านการทุจริต หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมให้บริษัทเอกชน โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ มีการจัดทำนโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริตภายในองค์กร ที่เข้มแข็ง รวมถึงการจัดตั้งระบบการแจ้งเบาะแสการทุจริต (Whistleblowing System) ที่มีประสิทธิภาพ โดยการสร้างแรงจูงใจทางบวกสำหรับบริษัทที่มีการดำเนินการด้านการต่อต้านการทุจริตที่ดี เช่น การให้ สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือการพิจารณาเป็นพิเศษในการประมูลงานภาครัฐ เพื่อกระตุ้นให้ภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง⁵⁵

ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อต่อต้านการทุจริตควรให้ความสำคัญของการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ โดยเสนอแนะ ให้ประเทศไทยเร่งพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต โดยการนำเทคโนโลยี Blockchain และ Big Data Analytics มาใช้ในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต

⁵⁵ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). *OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 23-54)

โดยเฉพาะในด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการบริหารจัดการการเงินการคลัง ซึ่งจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความสามารถในการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินของภาครัฐ⁵⁶

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อการต่อต้านการทุจริต เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจาก OECD พบว่าการจัดทำ และปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการให้และรับสินบนโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับบริษัทขนาดใหญ่หรือผู้มีอิทธิพลทางการเมือง การปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้การตรวจสอบทรัพย์สินทำอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแนวทางความร่วมมือจากภาคเอกชนในการสนับสนุนข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับทรัพย์สินข้อมูล อีกทั้งควรมีการปรับปรุงระบบเงินเดือนและสวัสดิการของเจ้าหน้าที่รัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อลดแรงจูงใจในการทุจริต รวมถึงระบบการให้รางวัลหรือการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตของหน่วยงาน โดยการผลักดันกระบวนการจัดทำพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการฟ้องคดีปิดปากในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติมิชอบ หรือกฎหมายป้องกันการฟ้องคดีปิดปาก (Anti-SLAPP Law)

4.3 สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) เป็นองค์กรที่กำกับดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Crime : UNTOC) และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption : UNCAC) โดยไทยมีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการทำงานร่วมกับคณะกรรมการยาเสพติด (Commission on Narcotic Drugs : CND) และคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice : CCPCJ)

UNODC ได้ทำการประเมินการดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2562 โดยพบว่ากรอบกฎหมายของไทยโดยทั่วไปสอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ซึ่งการประเมินชี้ให้เห็นช่องว่างในการกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำบางประการ เช่น การรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและการใช้อิทธิพลเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเป็นอิสระ ทรัพยากร และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ดังนั้นต้องมีการปรับปรุงกลไกการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตให้มีความโปร่งใสและ

⁵⁶ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

เป็นอิสระมากขึ้น รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอเพื่อให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁷

ความท้าทายในกลไกการติดตามทรัพย์สินคืนของประเทศไทย โดยระบุว่าการขาดสำนักงานกลางในการติดตามทรัพย์สินคืน ความร่วมมือระหว่างประเทศที่จำกัด และความซับซ้อนของขั้นตอนทางกฎหมายเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการติดตามและยึดคืนทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริต ดังนั้นประเทศไทยต้องพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านการติดตามทรัพย์สินคืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการและการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญของการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต โดยเสนอแนะให้ประเทศไทยเพิ่มความร่วมมือกับประเทศอื่นในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีข้ามพรมแดน

ด้านการป้องกันการทุจริต ต้องมีการให้ความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริต โดยประเทศไทยเสริมสร้างกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต (Whistleblower Protection) ให้มีความเข้มแข็งและครอบคลุมมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการรายงานการทุจริตที่พบเห็น นอกจากนี้ต้องมีการส่งเสริมการศึกษาด้านการต่อต้านการทุจริตในระบบการศึกษา เพื่อปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตและความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตให้กับเยาวชน

UNODC ได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการทุจริตและอาชญากรรมข้ามชาติในบริบทของประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมชายแดนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด การลักลอบขนส่งยาเสพติด และการฟอกเงิน ดังนั้นต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการตรวจสอบภายในและการควบคุมการทุจริตในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตและหน่วยงานด้านความมั่นคงในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และให้ความสำคัญของการพัฒนาระบบการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งมักมีความเชื่อมโยงกับการทุจริตในภาครัฐ⁵⁸

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อการต่อต้านการทุจริต เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจาก UNODC พบว่าควรมีการปรับปรุงกลไกการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตให้มีความโปร่งใสและเป็นอิสระมากขึ้น เพื่อลดการแทรกแซง และความน่าเชื่อถือในกระบวนการตรวจสอบการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอเพื่อให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

⁵⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Country Review Report of Thailand*. Implementation of the United Nations Convention against Corruption. (pp. 3-10)

⁵⁸ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024, June 28). *Anti-corruption advocacy strengthened at global conference in Vilnius*. UNODC Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific. (pp. 1-9)

ประสิทธิภาพ อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน ในติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ และการส่งเสริมการศึกษาด้านการต่อต้านการทุจริตในระบบ การศึกษา เพื่อปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตและความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตให้กับ ประชาชนในทุกช่วงวัย

5. การสังเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งที่ใช้ในการคำนวณดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั้ง 9 แหล่งและ องค์การระหว่างประเทศที่ศึกษาสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย พบว่ามีประเด็นสำคัญหลายประการ ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาการทุจริตในประเทศไทย ตลอดจนผลกระทบและความท้าทายที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย

5.1 การทุจริตในภาครัฐ

การทุจริตในภาครัฐของประเทศไทยเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการ พัฒนาประเทศ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) พบว่าการทุจริตในภาครัฐของไทยมีหลายรูปแบบและเกิดขึ้นในหลายระดับ ตั้งแต่การทุจริตเชิงนโยบาย ไปจนถึงการทุจริตในระดับปฏิบัติการ Economist Intelligence Unit (EIU) และ Global Insight (GI) รายงานถึงปัญหาการติดสินบนในการทำธุรกรรมกับภาครัฐที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ โดยผู้ประกอบการ มักต้องจ่ายเงินพิเศษเพื่อให้ได้รับบริการหรือการอนุมัติ อนุญาตที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้น ในการดำเนินธุรกิจและบั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ World Economic Forum (WEF) ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ที่มักมีการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัท ที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ ส่งผลให้รัฐสูญเสียงบประมาณและได้รับสินค้าหรือบริการที่ไม่คุ้มค่า ในขณะที่ IMD World Competitiveness Yearbook รายงานถึงปัญหาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐที่ลดลงอันเนื่องมาจากการทุจริต ซึ่งส่งผลให้การให้บริการสาธารณะไม่มีคุณภาพและไม่ตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง⁽⁵⁹⁾⁽⁶⁰⁾

5.2 การทุจริตทางการเมือง

การทุจริตทางการเมืองเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย โดย Varieties of Democracy Institute (V-Dem) รายงานถึงปัญหาการทุจริต ในกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งรวมถึงการซื้อเสียง การใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบเพื่อเอื้อประโยชน์ทางการเมือง และการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง นอกจากนี้ V-Dem และ World Justice Project (WJP) ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาการทุจริตในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีการใช้

⁵⁹ World Bank. (2019). *Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital*. World Bank Group. (pp. 41-65)

⁶⁰ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). *OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 13-54)

อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง การออกนโยบายหรือกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนบางกลุ่ม และการแทรกแซงการทำงานของหน่วยงานตรวจสอบ Transparency International ยังได้ย้่าถึงปัญหาในการระดมทุนทางการเงิน ที่มักขาดความโปร่งใสและมีการใช้เงินนอกระบบเพื่อสร้างอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้นโยบายสาธารณะถูกบิดเบือนเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนมากกว่าประโยชน์ของประชาชนโดยรวม⁶¹ นอกจากนี้ Political Risk Services (PRS) ยังรายงานถึงปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองอันเนื่องมาจากการทุจริต ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งและกระทบต่อความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายและการพัฒนาประเทศ⁶²

5.3 การทุจริตในกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย

การทุจริตในกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนต่อระบบกฎหมายของประเทศไทย World Justice Project (WJP) รายงานถึงปัญหาการทุจริตในระบบยุติธรรม ซึ่งรวมถึงการรับสินบนของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาล การแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมโดยผู้มีอิทธิพล และความล่าช้าในการพิจารณาคดีที่อาจเกิดจากการทุจริต นอกจากนี้ WJP และองค์กรภาคประชาสังคมในท้องถิ่นยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาการทุจริตในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกองกำลังตำรวจ ซึ่งมีรายงานเกี่ยวกับการรับสินบนในการจับกุมผู้กระทำความผิด การเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ประกอบการ และการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพและความเป็นธรรม ซึ่ง WJP รายงานว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้คะแนนด้านนิติธรรม (Rule of Law) ของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ ยังมีรายงานเกี่ยวกับการทุจริตในหน่วยงานทหาร ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอาวุธยุทโธปกรณ์และการใช้อำนาจทางทหารในทางมิชอบ ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการรักษาความมั่นคงของประเทศ แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันทหารอีกด้วย⁶³

5.4 ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริต

ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริตในประเทศไทยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และการพัฒนาประเทศโดยรวม Economist Intelligence Unit (EIU) และ Political and Economic Risk Consultancy (PERC) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อการลงทุนจากต่างประเทศ โดยนักลงทุนต่างชาติมักมองว่าการทุจริตเป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย ทำให้ความน่าสนใจในการลงทุนลดลงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค นอกจากนี้ Global Insight (GI), IMD World Competitiveness Yearbook และ World Economic Forum (WEF) ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการทุจริตต่อการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการทุจริตทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม

⁶¹ Transparency International. (2024). *Corruption Perceptions Index 2023*. Transparency International. (pp.4-5)

⁶² United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Country Review Report of Thailand*. Implementation of the United Nations Convention against Corruption. (pp. 3-10)

⁶³ World Justice Project. (2023). *WJP Rule of Law Index 2023*. World Justice Project. From. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/>.

ในการแข่งขันทางธุรกิจ บริษัทที่มีความสัมพันธ์กับผู้อำนาจมักได้เปรียบในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางธุรกิจ ในขณะที่บริษัทที่มีศักยภาพแต่ขาดเส้นสายอาจถูกกีดกันออกจากตลาด ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ WEF ยังได้ย้ำถึงผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนานวัตกรรมและความพร้อมทางเทคโนโลยี โดยการทุจริตทำให้การลงทุนในการวิจัยและพัฒนาลดลงเนื่องจากผู้ประกอบการอาจเลือกที่จะใช้เงินในการติดสินบนหรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้อำนาจมากกว่าการลงทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ นอกจากนี้ IMD ยังรายงานผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ โดยการทุจริตในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ทำให้คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานลดลง และอาจนำไปสู่ความล่าช้าในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการคมนาคมของประเทศ⁽⁶⁴⁾⁽⁶⁵⁾

5.5 การทุจริตในธุรกิจระหว่างประเทศ

การทุจริตในธุรกิจระหว่างประเทศเป็นอีกหนึ่งมิติที่ส่งผลต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทย Global Insight (GI) รายงานถึงการแพร่หลายของการจ่ายเงินอำนวยความสะดวก (Facilitation Payments) ในการทำธุรกิจระหว่างประเทศ โดยบริษัทต่างชาติมักต้องจ่ายเงินพิเศษเพื่อเร่งกระบวนการทางราชการหรือเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะผิดกฎหมายแต่ก็ยังคงเป็นแนวปฏิบัติที่พบได้บ่อยในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย นอกจากนี้ GI ยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการได้รับสัญญาและใบอนุญาตอย่างเป็นธรรม โดยบริษัทต่างชาติมักต้องเผชิญกับกระบวนการที่ไม่โปร่งใสและอาจต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือการจ่ายเงินพิเศษเพื่อให้ได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม Political and Economic Risk Consultancy (PERC) รายงานว่าการทุจริตยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการคำนวณต้นทุนการดำเนินธุรกิจของบริษัทต่างชาติในประเทศไทย โดยบริษัทเหล่านี้ต้องจัดระบบประมาณส่วนหนึ่งไว้สำหรับรายจ่ายที่ไม่เป็นทางการเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่น ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ แต่ยังทำให้เกิดการบิดเบือนในระบบเศรษฐกิจและส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว⁶⁶

5.6 บทสรุปประเด็นที่ได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาประเด็นแหล่งที่ใช้ในการคำนวณดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ทั้ง 9 แหล่งของประเทศไทย และข้อมูลจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นการทุจริตได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง คือ การทุจริตในภาครัฐ การทุจริตทางการเมือง การทุจริตในกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริต และการทุจริตในธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งในแต่ละประเด็นจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลปัญหาที่พบ ผลกระทบที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา รายละเอียดดังนี้

⁶⁴ International Monetary Fund. (2019). *Thailand: Financial system stability assessment*. IMF Country Report. (pp. 9-11)

⁶⁵ World Bank. (2019). *Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital*. World Bank Group. (pp. 41-65)

⁶⁶ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). *OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 23-54)

บทสรุปประเด็นที่ได้จากการประเมินของแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นการทุจริต	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ปัญหาที่พบ	ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ
การทุจริตในภาครัฐ	- BF (TI) - EIU - GI - PRS - WEF - IMD - World Bank - OECD	- การตัดสินใจในการทำธุรกรรมกับภาครัฐ - กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ที่มีกม การเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีส่วน - ประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่อการ การทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ - การเลือกผู้รับเหมาที่มีคุณสมบัติที่ไม่ เหมาะสม การใช้เวลาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และการละเลยขั้นตอนการตรวจสอบ คุณภาพโครงการขนาดใหญ่ในภาครัฐ	- ขาดการแข่งขันที่แท้จริงในการประมูล งานขนาดใหญ่ - คุณภาพและความปลอดภัยของโครงสร้าง พื้นฐานลดลง - โครงการสำคัญล่าช้าหรือไม่สามารถ ดำเนินการได้ตามแผน	- การปฏิรูปการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐด้าน การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ - การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมใน การตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ - การทบทวนการให้คำตอบแทนเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อลด แรงจูงใจในการทุจริต - การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการ ตรวจสอบการดำเนินงานโครงการภาครัฐ - การคัดเลือก การเลื่อนตำแหน่ง และการให้รางวัล เจ้าหน้าที่รัฐบนพื้นฐานของความสามารถและผลงาน - เสริมสร้างกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต ใหม่ด้วยความเข้มแข็ง
การทุจริตทาง การเมือง	- BF (TI) - V-Dem - WJP	- เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง - การซื้อสิทธิขายเสียง - การใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบเพื่อเอื้อ ประโยชน์ทางการเมือง - การแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระ - การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง - การออกนโยบายหรือกฎหมายที่เอื้อ ประโยชน์ต่อกลุ่มทุนบางกลุ่ม	- ไม่สามารถตรวจสอบและเปิดโปง การกระทำที่ทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ - การออกนโยบายและการตัดสินใจ ทางการเมืองขาดความโปร่งใสและ ความรับผิดชอบ - ความพยายามในการปฏิรูประบบราชการและ การสร้างความเป็นปรองดองในการบริหารประเทศ - ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึง ความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- การสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ - ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเป็นอิสระของ สื่อมวลชนและการคุ้มครองแหล่งข่าว

ประเด็นการทุจริต	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ปัญหาที่พบ	ผลกระทบ	ข้อเสนอแนะ
การทุจริตในกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย	WJP	- การทุจริตในระบบยุติธรรม - การรับสินบนของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาล - การแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมโดยผู้มีอิทธิพล - ความล่าช้าในการพิจารณาคดี	- บั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันทางการเมืองและระบบประชาธิปไตย - เกิดการรับรู้ว่าการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย - ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันต่อต้านการทุจริต	- การพัฒนาระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม - การปรับปรุงกระบวนการร้องเรียนและการคุ้มครองพยานในคดีทุจริต
ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริต	- EIU - PERC - GI - IMD - WEF - World Bank	- การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ - ความไม่เท่าเทียมของการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางธุรกิจ - การถูกกีดกันออกจากตลาดโลก	- เพิ่มค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ และเกิดความเสียหายกฎหมายให้กับบริษัทต่างชาติ - ความไม่สนใจในการลงทุนลดลงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ความไม่เท่าเทียมในการแข่งขันทางธุรกิจ ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง - การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ลดลง	- การปฏิรูปกฎระเบียบและขั้นตอนของทางราชการให้มีความเรียบง่ายและโปร่งใส - การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการภาครัฐเพื่อลดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและภาคเอกชน - การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ - การจัดทำนโยบายและมาตรการต่อต้านการทุจริตขององค์กร
การทุจริตในธุรกิจระหว่างประเทศ	- GI - PERC - PRS - WEF	- การต้องจ่ายเงินพิเศษเพื่อเร่งกระบวนการทางราชการหรือเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ - การเรียกรับสินบน เพื่อเอื้อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ	- การเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ - การเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในระยะยาว	- เพิ่มความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสืบสวนสอบสวน และการดำเนินคดีข้ามพรมแดน - เพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตและหน่วยงานด้านความมั่นคงในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

จากการสังเคราะห์ประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

ประเด็นแรกที่พบเห็นได้อย่างชัดเจนจากการวิเคราะห์ของหลายองค์กร คือ การทุจริตในภาครัฐยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ และการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนต่อระบบราชการไทย

ประเด็นที่สอง คือ ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ องค์กรระหว่างประเทศหลายแห่งชี้ให้เห็นว่าการทุจริตเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การทุจริตยังส่งผลให้เกิดการบิดเบือนในการจัดสรรทรัพยากรและลดแรงจูงใจในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรม

ประเด็นที่สาม คือ ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาทางสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน การวิเคราะห์จากหลายแหล่งข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการทุจริตส่งผลเสียต่อคุณภาพของการศึกษา ระบบสาธารณสุข และการให้บริการสาธารณะ นอกจากนี้ การทุจริตยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศในระยะยาว

ประเด็นที่สี่ เกี่ยวข้องกับความท้าทายในการปฏิรูประบบราชการและการต่อต้านการทุจริต องค์กรระหว่างประเทศหลายแห่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต ความไม่เป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบ และการขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ นอกจากนี้ ยังมีการระบุถึงความท้าทายในการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตในระบบราชการและสังคมไทยโดยรวม

ประเด็นสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน องค์กรระหว่างประเทศได้เสนอแนวทางหลายประการ เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันต่อต้านการทุจริต การเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการต่อต้านการทุจริต และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เอื้อต่อการแข่งขันที่เป็นธรรม การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย

การวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดทำดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ได้เผยให้เห็นถึงความท้าทายที่สำคัญหลายประการในการต่อต้านการทุจริต ความท้าทายเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยยังไม่สามารถยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) และแก้ไขปัญหการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำความเข้าใจและการหาแนวทางในการจัดการกับความท้าทายเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิผล

ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายหลายประการในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งส่งผลกระทบต่อคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ Economist Intelligence Unit (EIU) และ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) รายงานถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตที่ครอบคลุม แต่การนำไปปฏิบัติจริงยังคงเป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลทางการเมือง Global Insight (GI) และ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดในประสิทธิผลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต แม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านการต่อต้านการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) เป็นต้น แต่หน่วยงานเหล่านี้มักประสบปัญหาในด้านทรัพยากร และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร EIU และ Transparency International ยังได้ย้ำถึงปัญหาความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจ โดยการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะยังคงเป็นความท้าทาย และกระบวนการตัดสินใจในหลายภาคส่วนยังขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน OECD ได้ระบุถึงปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งสาธารณะ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง นอกจากนี้ UNODC ยังชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของระบบหรือกระบวนการที่ใช้ในการสืบหาหรือติดตามทรัพย์สินที่ถูกนำไปโดยมิชอบ (เช่น การทุจริต การยกยอกทรัพย์ หรือการฟอกเงิน) เพื่อให้สามารถนำทรัพย์สินนั้นกลับคืนมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินคดีทุจริตและการนำทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตกลับคืนสู่รัฐ ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและการเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใสในสังคมไทย เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตและปรับปรุงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในระยะยาว โดยปัญหา อุปสรรคสำคัญในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยประกอบด้วย

6.1 การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ขาดประสิทธิภาพ

การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ขาดประสิทธิภาพเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย Economist Intelligence Unit (EIU) และ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) วิเคราะห์ว่าแม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตที่ครอบคลุม แต่การนำไปปฏิบัติจริงยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจ ปัญหานี้ส่งผลให้การดำเนินคดีทุจริตที่สำคัญหลายคดีเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่มีประสิทธิผล และในบางกรณีอาจถูกแทรกแซงหรือยุติลงโดยไม่มีการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสม ซึ่งบั่นทอนความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อกระบวนการยุติธรรมและความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการต่อต้านการทุจริต⁽⁶⁷⁾⁽⁶⁸⁾

World Justice Project (WJP) รายงานว่าการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าผู้มีอำนาจหรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมักสามารถหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีหรือได้รับการลงโทษที่เบากว่าที่ควรจะเป็น ในขณะที่ประชาชนทั่วไปหรือผู้มีอำนาจตอรองน้อยกว่ามักต้องเผชิญกับกระบวนการยุติธรรมที่เข้มงวดกว่า ความไม่เท่าเทียมนี้ไม่เพียงแต่ทำลายหลักนิติธรรม แต่ยังส่งเสริมวัฒนธรรมการลอบย่นวลพันผิดสำหรับผู้กระทำการทุจริตในระดับสูง⁶⁹

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) เสนอว่าการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงการเสริมสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและตุลาการ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม การปรับปรุงระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างองค์กร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ UNODC ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะในกรณีของการทุจริตข้ามชาติและการฟอกเงิน ซึ่งต้องอาศัยการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ⁷⁰

⁶⁷ Economist Intelligence Unit. (2023). *Thailand Operational Risk*. Economist Intelligence Unit. (p.10)

⁶⁸ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

⁶⁹ World Justice Project. (2023). *WJP Rule of Law Index 2023*. World Justice Project. (pp.12-13)

⁷⁰ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024, June 28). *Anti-corruption advocacy strengthened at global conference in Vilnius*. UNODC Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific. (pp. 1-9)

6.2 ข้อจำกัดในประสิทธิผลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต

Transparency International รายงานว่าการขาดทรัพยากรที่เพียงพอ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และเทคโนโลยี เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จำกัดประสิทธิผลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับคดีทุจริตที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ Transparency International ยังเสนอให้มีการลงทุนในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ

Global Insight (GI) และ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดในประสิทธิผลของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะมีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านการต่อต้านการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) เป็นต้น แต่หน่วยงานเหล่านี้มักประสบปัญหาในด้านทรัพยากร และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือการแทรกแซงทางการเมืองและการขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้หน่วยงานเหล่านี้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ⁽⁷¹⁾⁽⁷²⁾

World Justice Project (WJP) วิเคราะห์ว่าการขาดความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อหน่วยงานต่อต้านการทุจริตเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการทำงานของหน่วยงานเหล่านี้ WJP รายงานว่าประชาชนและภาคธุรกิจในประเทศไทยยังคงมีความลังเลในการรายงานกรณีการทุจริตที่พบเห็น เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นว่าการรายงานจะนำไปสู่การดำเนินการที่มีประสิทธิผล และมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้แจ้งเบาะแส WJP เสนอให้มีการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของสาธารณชนผ่านการสื่อสารที่โปร่งใส การแสดงผลงานที่เป็นรูปธรรม และการพัฒนาระบบการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพ⁷³

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) วิเคราะห์ว่าการขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงานและลดประสิทธิภาพในการดำเนินคดีทุจริตที่มีความซับซ้อน OECD ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการบูรณาการการทำงานระหว่าง

⁷¹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 56)

⁷² United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Country Review Report of Thailand*. Implementation of the United Nations Convention against Corruption. (pp. 3-10)

⁷³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 56)

หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีทุจริต โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตข้ามชาติและการฟอกเงิน⁷⁴

6.3 ปัญหาความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจ

Economist Intelligence Unit (EIU) และ Transparency International ได้ย้มาถึงปัญหาความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจในประเทศไทย โดยการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะยังคงเป็นความท้าทาย และกระบวนการตัดสินใจในหลายภาคส่วนยังขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหานี้ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการตรวจสอบการใช้อำนาจและการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ ซึ่งเอื้อต่อการทุจริตและการใช้อำนาจในทางมิชอบ⁽⁷⁵⁾⁽⁷⁶⁾

Global Insight (GI) วิเคราะห์ว่าการขาดความโปร่งใสในกระบวนการออกใบอนุญาตและการกำกับดูแลธุรกิจเป็นอีกปัจจัยที่เอื้อต่อการทุจริตในภาคเอกชน โดยรายงานว่าผู้ประกอบการมักต้องเผชิญกับขั้นตอนที่ซับซ้อน ไม่ชัดเจน และอาจต้องจ่ายเงินพิเศษเพื่อเร่งกระบวนการหรือได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ GI เสนอให้มีการปฏิรูประบบการออกใบอนุญาตและการกำกับดูแลธุรกิจให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการ และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

World Economic Forum (WEF) ได้ย้มาถึงความสำคัญของการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใสและความรับผิดชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยเสนอแนะให้มีการพัฒนาระบบการรายงานและการเปิดเผยข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายสำหรับประชาชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจ และการสร้างแรงจูงใจสำหรับองค์กรที่มีการดำเนินงานที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคม WEF ยังชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างความโปร่งใสไม่เพียงแต่จะช่วยลดโอกาสในการทุจริต แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ⁷⁷

ในภาคธุรกิจ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) รายงานว่าการขาดความโปร่งใสในการดำเนินงานและการรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนและรัฐวิสาหกิจยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว OECD ได้ย้มาถึงความสำคัญของการเสริมสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate

⁷⁴ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

⁷⁵ Economist Intelligence Unit. (2024). *Democracy Index 2023: Thailand*. Economist Intelligence Unit. (p.49)

⁷⁶ Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2022*. Transparency International. (pp.4-5)

⁷⁷ World Economic Forum. (2023a). *Frontier technologies will drive the fight against corruption*. From <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/frontier-technologies-against-corruption/>.

Governance) ในภาคเอกชน และการปรับปรุงมาตรฐานการรายงานทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

World Bank วิเคราะห์ว่าการขาดความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่เอื้อต่อการทุจริตในประเทศไทย โดยรายงานว่ายังคงมีการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายและระเบียบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทบางราย การจำกัดการแข่งขันในการประมูล และการขาดการเปิดเผยข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับโครงการและสัญญาต่างๆ World Bank เสนอให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) ให้มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบโครงการสำคัญของรัฐ

6.4 ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งสาธารณะ

Transparency International วิเคราะห์ว่าปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในประเทศไทยมักเกิดจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างนักการเมือง ข้าราชการระดับสูง และกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือการออกกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มธุรกิจบางกลุ่มมากกว่าประโยชน์สาธารณะองค์กรนี้เสนอให้มีการเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบประวัติและความเชื่อมโยงทางธุรกิจของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งสาธารณะ รวมถึงการกำหนดระยะเวลาห้ามทำงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องหลังพ้นจากตำแหน่ง (Cooling-off Period) เพื่อป้องกันการใช้อิทธิพลภายในหรืออิทธิพลจากตำแหน่งเดิมในทางมิชอบ

World Justice Project (WJP) ได้ย้ำถึงความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ โดยเสนอแนะให้มีการพัฒนาหลักจรรยาบรรณที่ชัดเจนสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ การส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินและผลประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ และการสร้างระบบการให้คำปรึกษาและแนวทางปฏิบัติสำหรับกรณี que อาจเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ WJP ยังชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งทางผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันของรัฐและส่งเสริมหลักนิติธรรมในสังคม⁷⁸

World Bank ชี้ให้เห็นว่าการขาดการบังคับใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์อย่างจริงจังเป็นอีกปัญหาสำคัญในประเทศไทย โดยรายงานว่ามีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแต่การตรวจสอบและการลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ World Bank เสนอให้มีการเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่เป็นอิสระ รวมถึงการส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนในการติดตามและเปิดเผยกรณีความขัดแย้งทางผลประโยชน์⁷⁹

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ได้ระบุถึงปัญหาความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งสาธารณะ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง ปัญหานี้เกิดขึ้นเมื่อผู้ดำรง

⁷⁸ World Justice Project. (2023). *WJP Rule of Law Index 2023*. World Justice Project. From <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/>.

⁷⁹ World Bank. (2021). *Doing Business 2023: Thailand economy profile*. World Bank Group. (p.50)

ตำแหน่งสาธารณะใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง ซึ่งขัดต่อผลประโยชน์สาธารณะ OECD ได้ย้ำถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกฎระเบียบและกลไกการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ รวมถึงการปรับปรุงระบบการเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะให้มีความครอบคลุมและโปร่งใสมากขึ้น⁸⁰

6.5 การขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต

Varieties of Democracy Institute (V-Dem) วิเคราะห์ว่าการขาดการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตเป็นอีกหนึ่งความท้าทายสำคัญสำหรับประเทศไทย โดยรายงานว่าแม้จะมีความพยายามในการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ยังคงมีข้อจำกัดและอุปสรรคหลายประการ V-Dem ชี้ให้เห็นว่าการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมตัวของประชาชน รวมถึงการคุกคามนักกิจกรรมและนักข่าวที่เปิดโปงการทุจริต เป็นปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต

Transparency International ชี้ให้เห็นว่าการขาดการสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรที่เพียงพอเป็นอีกอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรภาคประชาสังคมขนาดเล็กที่ทำงานในระดับท้องถิ่น Transparency International เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการทำงานของภาคประชาสังคมในด้านการต่อต้านการทุจริต และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการดำเนินโครงการต่อต้านการทุจริตต่าง ๆ

World Economic Forum (WEF) ได้วิเคราะห์บทบาทของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูล รวบรวมเสียงของประชาชน และสร้างเครือข่ายการต่อต้านการทุจริต WEF เสนอให้มีการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและรายงานการทุจริต รวมถึงการส่งเสริมการใช้ข้อมูลเปิด (open data) เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ⁸¹

Varieties of Democracy Institute (V-Dem) ได้ย้ำถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงออกและการรวมตัวของประชาชน การส่งเสริมความเป็นอิสระของสื่อมวลชน และการสร้างกลไกการปกป้องนักสิทธิมนุษยชนและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต

⁸⁰ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). *OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 89-108)

⁸¹ World Economic Forum. (2020). *The Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries Are Performing on the Road to Recovery*. World Economic Forum. From https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf.

V-Dem ยังชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมไม่เพียงแต่จะช่วยในการต่อต้านการทุจริต แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในประเทศไทยอีกด้วย⁸²

World Bank วิเคราะห์ว่าการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการทุจริตและผลกระทบของการทุจริตในประชาชนทั่วไปเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริตยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร World Bank เสนอให้มีการส่งเสริมการศึกษาและการณรงค์สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการทุจริตในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับโรงเรียนไปจนถึงระดับชุมชน เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริตในสังคมไทย⁸³

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ได้ย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยระบุว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ UNODC เสนอให้รัฐบาลไทยพิจารณาการเปิดช่องทางให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ และการประเมินผลโครงการของรัฐ นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต (whistleblower protection) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการรายงานการทุจริตที่พบเห็น⁸⁴

7. ผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทย

การทุจริตส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศไทยในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การวิเคราะห์ผลกระทบเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจถึงความรุนแรงของปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไข โดยจะพิจารณาผลกระทบของการทุจริตต่อการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่างๆ โดยอ้างอิงจากการวิเคราะห์และข้อมูลจากองค์กรระหว่างประเทศและสถาบันวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ

7.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

World Economic Forum (WEF) วิเคราะห์ว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีโลก โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตทำให้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจสูงขึ้น บิดเบือนการแข่งขันที่เป็นธรรม และลดแรงจูงใจในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรม WEF รายงานว่าในดัชนีความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (Global Competitiveness Index) ประเทศไทยมีคะแนนต่ำในด้านที่เกี่ยวข้องกับ

⁸² Varieties of Democracy Institute. (2023). *V-Dem Country-Year Dataset v13*. University of Gothenburg. (pp.44-45)

⁸³ World Bank. (2021). *Doing Business 2023: Thailand economy profile*. World Bank Group. (pp.2-3)

⁸⁴ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024, June 28). *Anti-corruption advocacy strengthened at global conference in Vilnius*. UNODC Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific. (pp. 1-9)

การทุจริตและธรรมาภิบาล ซึ่งส่งผลให้อันดับความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของประเทศต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อเทียบกับศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แท้จริง⁸⁵

World Bank วิเคราะห์ว่าการทุจริตส่งผลกระทบเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยประมาณการว่าการทุจริตอาจทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงร้อยละ 1-2 ต่อปี ผลกระทบนี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากร การลดทอนประสิทธิภาพของการลงทุนภาครัฐ และการสร้างต้นทุนที่ไม่จำเป็นให้กับภาคธุรกิจ นอกจากนี้ การทุจริตยังส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งกระทบต่อความสามารถในการลงทุนพัฒนาประเทศในระยะยาว⁸⁶

International Monetary Fund (IMF) รายงานว่าการทุจริตเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในประเทศไทย โดยนักลงทุนต่างชาติมักมองว่าการทุจริตเป็นความเสี่ยงและต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินธุรกิจ IMF ประมาณการว่าหากประเทศไทยสามารถลดระดับการทุจริตลงได้อย่างมีนัยสำคัญ อาจทำให้การไหลเข้าของ FDI เพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 15-20 ซึ่งจะส่งผลดีต่อการสร้างงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ⁸⁷

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว OECD รายงานว่าการทุจริตในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ไม่เพียงแต่ทำให้ต้นทุนโครงการสูงขึ้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ความล่าช้าในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการคมนาคม และส่งผลเสียต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว⁸⁸

7.2 ผลกระทบทางสังคม

United Nations Development Programme (UNDP) วิเคราะห์ว่าการทุจริตส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเหลื่อมล้ำทางสังคมในประเทศไทย โดยรายงานว่าการทุจริตทำให้ทรัพยากรและโอกาสถูกกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนที่มีอำนาจและอิทธิพล ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มเปราะบางต้องแบกรับภาระและผลกระทบจากการทุจริต UNDP ประมาณการว่าการทุจริตอาจทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประเทศไทยสูงขึ้นถึงร้อยละ 5-10 ซึ่งส่งผลเสียต่อความสมานฉันท์ทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

⁸⁵ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 71)

⁸⁶ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 73)

⁸⁷ International Monetary Fund. (2019). *Thailand: Financial system stability assessment*. IMF Country Report. (pp. 10-20)

⁸⁸ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

World Health Organization (WHO) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ การทุจริตในการก่อสร้างและบริหารจัดการโรงพยาบาล และการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้ป่วย ส่งผลให้คุณภาพของบริการสาธารณสุขลดลงและเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน WHO ประเมินการว่าการทุจริตอาจทำให้งบประมาณด้านสาธารณสุขของประเทศไทยสูญเสียไปถึงร้อยละ 10-15 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

UNESCO วิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยรายงานว่าการทุจริตในการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษา การทุจริตในการสอบและการให้คะแนน และการซื้อขายตำแหน่งในสถาบันการศึกษา ส่งผลเสียต่อคุณภาพการศึกษาและความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา UNESCO ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในระบบการศึกษาไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน แต่ยังบั่นทอนศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว รวมถึงการสร้างค่านิยมที่ผิดให้กับเยาวชนเกี่ยวกับความสำเร็จและการใช้อำนาจในทางมิชอบ

International Labour Organization (ILO) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อสภาพการทำงานและสิทธิแรงงานในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในการตรวจสอบแรงงานและการบังคับใช้กฎหมายแรงงานส่งผลให้แรงงานจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติและแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูงต้องเผชิญกับสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยและการละเมิดสิทธิแรงงาน ILO ประเมินการว่าการทุจริตอาจทำให้แรงงานในประเทศไทยสูญเสียรายได้และสวัสดิการที่ควรจะได้รับถึงร้อยละ 5-10 ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานและครอบครัว รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในระยะยาว

7.3 ผลกระทบทางการเมืองและการปกครอง

Transparency International วิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตต่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรายงานว่าการทุจริตทำให้กระบวนการตัดสินใจและการดำเนินนโยบายของรัฐขาดความโปร่งใสและไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ Transparency International ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตบั่นทอนกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแลการทำงานของภาครัฐ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะและการพัฒนาประเทศโดยรวม⁸⁹

Varieties of Democracy Institute (V-Dem) วิเคราะห์ว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชาธิปไตยในประเทศไทย โดยรายงานว่าการทุจริตในกระบวนการเลือกตั้ง การทุจริตในการดำเนินนโยบาย และการใช้อำนาจในทางมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้ระบบการเมืองไทยมีลักษณะของ “ประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่อง” (defective democracy) V-Dem ชี้ให้เห็นว่า

⁸⁹ Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2022*. Transparency International. From https://images.transparencycdn.org/images/Report_CPI2022_English.pdf

การทุจริตบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมืองและสถาบันประชาธิปไตย ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่พอใจทางการเมืองและความขัดแย้งในสังคม⁹⁰

World Justice Project (WJP) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อหลักนิติธรรมในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและการปกครองโดยกฎหมาย WJP ระบุว่าในดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ประเทศไทยมีคะแนนต่ำในด้านการควบคุมการทุจริตและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการสร้างสังคมที่เป็นธรรม WJP ประเมินว่าการทุจริตอาจทำให้ประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมลดลงถึงร้อยละ 20-30 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม⁹¹

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในหน่วยงานด้านความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมายเอื้อให้เกิดอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ามนุษย์ การลักลอบขนส่งยาเสพติด และการฟอกเงิน UNODC ระบุว่าการทุจริตทำให้การควบคุมชายแดนและการป้องกันอาชญากรรมมีประสิทธิภาพลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนและภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีระหว่างประเทศ องค์กรนี้ประเมินว่าการทุจริตอาจทำให้ประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติลดลงถึงร้อยละ 30-40 ซึ่งเป็นความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ⁹²

7.4 ผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือระหว่างประเทศ

World Bank วิเคราะห์ว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยชี้ให้เห็นว่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ที่ต่ำของประเทศไทยส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติและองค์กรระหว่างประเทศมีความกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจและความร่วมมือกับประเทศไทย World Bank ประเมินว่าการทุจริตอาจทำให้อันดับความน่าลงทุนของประเทศไทยลดลง 10-15 อันดับในดัชนีความง่ายในการทำธุรกิจ (Ease of Doing Business Index) ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดึงดูดการลงทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว⁹³

⁹⁰ Varieties of Democracy Institute. (2023). *V-Dem Country-Year Dataset v13*. University of Gothenburg. (pp.63-73)

⁹¹ World Justice Project. (2023). *WJP Rule of Law Index 2023*. World Justice Project. From <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/>.

⁹² United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024, June 28). *Anti-corruption advocacy strengthened at global conference in Vilnius*. UNODC Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific. (pp. 1-9)

⁹³ World Bank. (2021). *Doing Business 2023: Thailand economy profile*. World Bank Group. (pp.3-8)

Asian Development Bank (ADB) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อความร่วมมือระหว่างประเทศ และการรับความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศของประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าระดับการทุจริตที่สูง อาจทำให้องค์กรผู้ให้ทุนและความช่วยเหลือระหว่างประเทศมีความลังเลในการให้การสนับสนุนโครงการ พัฒนาต่างๆ ในประเทศไทย เนื่องจากความกังวลเกี่ยวกับการใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ADB ประเมินการว่าการทุจริตอาจทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการรับความช่วยเหลือและเงินทุนจาก ต่างประเทศถึงร้อยละ 20-30 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน⁹⁴

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) วิเคราะห์ผลกระทบ ของการทุจริตต่อบทบาทและอิทธิพลของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยรายงานว่าการทุจริตทำให้ ประเทศไทยมีอำนาจต่อรองและความน่าเชื่อถือลดลงในการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า ระหว่างประเทศ OECD ชี้ให้เห็นว่าประเทศคู่ค้าและพันธมิตรทางเศรษฐกิจอาจมีความกังวลเกี่ยวกับ ความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจกับประเทศไทย ซึ่งอาจนำไปสู่การกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวด มากขึ้นในข้อตกลงทางการค้าและการลงทุน OECD ประเมินการว่าการทุจริตอาจทำให้ประเทศไทยสูญเสีย โอกาสทางเศรษฐกิจจากความร่วมมือระหว่างประเทศถึงร้อยละ 10-15 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเติบโต ทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในระยะยาว⁹⁵

United Nations (UN) รายงานผลกระทบของการทุจริตต่อความสามารถของประเทศไทยในการบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยชี้ให้เห็นว่าการทุจริต เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม UN ระบุว่า การทุจริตทำให้การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และบั่นทอนความพยายาม ในการลดความยากจน ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ และปกป้องสิ่งแวดล้อม องค์กรนี้ประมาณการว่า การทุจริตอาจทำให้ความก้าวหน้าในการบรรลุ SDGs ของประเทศไทยล่าช้าลงถึงร้อยละ 20-30 ซึ่งส่งผลกระทบ ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว⁹⁶

International Chamber of Commerce (ICC) วิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตต่อความสามารถ ในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในตลาดโลก โดยรายงานว่าการทุจริตทำให้บริษัทไทยต้องแบกรับต้นทุน ที่สูงขึ้นและเสียเปรียบในการแข่งขันกับบริษัทจากประเทศที่มีระดับการทุจริตต่ำกว่า ICC ชี้ให้เห็นว่าการทุจริต ทำให้บริษัทไทยต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึงตลาดต่างประเทศ เนื่องจากความกังวลของคู่ค้าและลูกค้า

⁹⁴ Asian Development Bank. (2023). *Strengthening regional cooperation in anti-corruption efforts*. ADB Regional Cooperation Report. (pp. 2-9)

⁹⁵ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). *OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 55-88)

⁹⁶ United Nations. (2024). *The Sustainable Development Goals Report 2024*.

<https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2024.pdf>. (pp. 18-20)

เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมทางธุรกิจ องค์การนี้ประมาณการว่าการทุจริตอาจทำให้ความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในตลาดโลกลดลงถึงร้อยละ 15-20 ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเติบโตของการส่งออกและการสร้างรายได้ให้กับประเทศ⁹⁷

8. ความพยายามและข้อเสนอแนะ แนวทาง มาตรการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยในมุมมองของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยได้มีความพยายามและดำเนินมาตรการเพื่อต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้อาจยังไม่เป็นที่น่าพอใจเท่าที่ควร ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความพยายามและมาตรการ สำคัญที่ประเทศไทยได้ดำเนินการในการต่อต้านการทุจริต โดยอ้างอิงจากการวิเคราะห์และข้อมูลจากองค์กร ระหว่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8.1 การปฏิรูประบบการเมือง การบริหารราชการ และกฎหมาย

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) รายงานว่าประเทศไทยได้มี ความพยายามในการปรับปรุงกรอบกฎหมายเพื่อต่อต้านการทุจริตให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต อาทิจากการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งได้เพิ่มบทบัญญัติที่ครอบคลุมการทุจริตในภาคเอกชน การให้สินบนเจ้าหน้าที่ต่างประเทศ และการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต อย่างไรก็ตามยังมีความท้าทายสำคัญ คือ การบังคับใช้กฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพและเท่าเทียม⁹⁸

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) เสนอให้มีการปฏิรูป ระบบการเมืองเพื่อลดโอกาสในการทุจริต โดยเน้นการปรับปรุงระบบการเงินทางการเมืองให้มีความโปร่งใส มากขึ้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ควรมีการปฏิรูประบบ ราชการโดยเน้นการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น การเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจ และการพัฒนาระบบ การประเมินผลงานที่อิงกับผลสัมฤทธิ์ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาประเทศไทยมีความพยายามในการปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสและความรับผิดชอบในภาครัฐ โดยใช้ให้เห็นถึงการออกพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งมุ่งเน้นการเพิ่มความโปร่งใสและการแข่งขัน ที่เป็นธรรมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ นอกจากนี้ ยังมีการออกพระราชบัญญัติการบริหารงานและ

⁹⁷ International Chamber of Commerce. (2023). *Open Markets Index: Thailand*. ICC Open Markets Index. From <https://www.set.or.th/en/market/index/set/overview>.

⁹⁸ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024, June 28). UNODC Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific. *Anti-corruption advocacy strengthened at global conference in Vilnius*. From <https://www.unodc.org/roseap/en/what-we-do/anti-corruption/activities.html>

การให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีเป้าหมายในการลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่และเพิ่มความโปร่งใสในการให้บริการภาครัฐ แต่การนำกฎหมายเหล่านี้ไปปฏิบัติยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะและความพร้อมของบุคลากรภาครัฐ⁹⁹

World Bank ได้วิเคราะห์การดำเนินการของประเทศไทยในการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการและความรับผิดชอบของภาคเอกชน โดยรายงานว่าประเทศไทยได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อเสริมสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบของกรรมการและผู้บริหาร โดยการปฏิรูปกฎหมายมีเป้าหมายในการเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันการทุจริตในภาคเอกชน อย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีจริยธรรมยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับภาคธุรกิจไทย¹⁰⁰

8.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมาย

World Justice Project (WJP) เสนอให้มีการเสริมสร้างความเป็นอิสระและประสิทธิภาพของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและตุลาการ โดยเน้นการปฏิรูประบบการแต่งตั้งและการประเมินผลงานของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ต้องมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม เพื่อป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองและการใช้อำนาจในทางมิชอบ¹⁰¹

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) เสนอให้มีการเพิ่มทรัพยากรและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะในด้านการสืบสวนสอบสวนคดีทุจริตที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการบังคับใช้กฎหมายและการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตข้ามชาติ¹⁰²

8.3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต

Transparency International รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ป.ง.) เป็นต้น ด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญและ

⁹⁹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

¹⁰⁰ World Bank. (2021). *Doing Business 2023: Thailand economy profile*. World Bank Group. (p.6)

¹⁰¹ World Justice Project. (2023). *WJP Rule of Law Index 2023*. World Justice Project. (p.16)

¹⁰² United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific 2022-2026*. From

https://www.unodc.org/roesap/uploads/documents/Publications/2022/RP_Brochure_2022-2026.pdf.

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มงบประมาณและบุคลากรให้กับหน่วยงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน อย่างไรก็ตามยังมีความท้าทายในเรื่องการสร้างเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อความเป็นกลางและประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย

United Nations Development Programme (UNDP) ได้วิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย โดยรายงานว่ามีการดำเนินโครงการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต โดยความพยายามในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันการทุจริต อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูลของบุคลากรยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับหน่วยงานต่อต้านการทุจริตของไทย

World Bank รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นถึงการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) เพื่อเป็นกลไกในการประสานงานและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเสริมสร้างความร่วมมือมีเป้าหมายในการลดความซ้ำซ้อนในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีทุจริตที่มีความซับซ้อน อย่างไรก็ตามการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังคงเป็นความท้าทายที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง¹⁰³

8.4 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

Asian Development Bank (ADB) เสนอให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต โดยเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศ การพัฒนากลไกความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนคดีทุจริตข้ามชาติ และการส่งเสริมความร่วมมือในการติดตามและยึดคืนทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริต¹⁰⁴

8.5 การส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

Transparency International เสนอให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ โดยเน้นการพัฒนากระบวนการเปิดเผยข้อมูลให้มีความครอบคลุมและใช้งานง่าย การสร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจที่สำคัญ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต¹⁰⁵

¹⁰³ World Bank. (2023). Thailand Urban Infrastructure Finance Assessment – Challenges and Opportunities. World Bank Group. From <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099083023114594259/pdf/P17860509429a803a0b21508410367>.

¹⁰⁴ Asian Development Bank. (2023). Strengthening regional cooperation in anti-corruption efforts. ADB Regional Cooperation Report. (pp. 2-9)

¹⁰⁵ Transparency International. (2024). Corruption Perceptions Index 2023. Transparency International. (p.6)

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ได้วิเคราะห์การดำเนินการของประเทศไทยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยรายงานว่ามีการจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาสังคมต่อต้านการทุจริต และการสนับสนุนให้องค์กรภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ UNODC ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการเหล่านี้มีเป้าหมายในการเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบจากภายนอกและการสร้างความตระหนักรู้ในสังคมเกี่ยวกับปัญหาการทุจริต อย่างไรก็ตาม UNODC ได้เน้นย้ำว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของภาคประชาสังคมและการคุ้มครองนักกิจกรรมต่อต้านการทุจริตยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการส่งเสริมความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐ โดยชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาระบบข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) และการปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้มีเป้าหมายในการเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐโดยประชาชน อย่างไรก็ตามการสร้างความรู้ความเข้าใจและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดในกลุ่มประชาชนและภาคประชาสังคมยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ¹⁰⁶

World Bank รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ โดยชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาระบบการติดตามงบประมาณภาครัฐออนไลน์ และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามโครงการพัฒนาในระดับท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินการมีเป้าหมายในการเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะและความรู้ของประชาชนในการวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณและการติดตามโครงการยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ¹⁰⁷

8.6 การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริต

World Economic Forum (WEF) ได้วิเคราะห์การดำเนินการของประเทศไทยในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการต่อต้านการทุจริต โดยรายงานว่ามีการพัฒนาระบบการให้บริการภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) และการนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) มาใช้ในการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และมีเป้าหมายในการลดการปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต อย่างไรก็ตามการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในการใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ ดังนั้นควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง โดยเน้นการพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการตรวจจับและ

¹⁰⁶ Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies. OECD Public Governance Reviews. (pp. 23-54)

¹⁰⁷ World Bank. (2021). Doing Business 2023: Thailand economy profile. World Bank Group. (pp.3-4)

ป้องกันการทุจริต และการนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) มาใช้ในการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการทำธุรกรรมทางการเงิน¹⁰⁸

United Nations Development Programme (UNDP) รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อตรวจจับและป้องกันการทุจริต โดยชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาระบบการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการตรวจสอบความผิดปกติในการทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งการดำเนินการมีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันการทุจริตเชิงรุก อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลของบุคลากรและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ¹⁰⁹

8.7 การส่งเสริมจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในภาครัฐและภาคเอกชน

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการส่งเสริมจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในภาครัฐ โดยชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาและบังคับใช้ประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ และการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมภาครัฐ เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบในหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตามการสร้างแรงจูงใจและการบังคับใช้มาตรการทางจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูง

World Bank ได้วิเคราะห์การดำเนินการของประเทศไทยในการส่งเสริมจริยธรรมและความรับผิดชอบในภาคเอกชน โดยรายงานว่ามีการส่งเสริมการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) มาใช้ในบริษัทจดทะเบียน และการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้าร่วมในโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต ((Thai Private Sector Collective Action Against Corruption : CAC) โดยเป้าหมายในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความโปร่งใสและต่อต้านการทุจริตในภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตามการขยายการมีส่วนร่วมของบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในโครงการเหล่านี้ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ¹¹⁰

¹⁰⁸ World Economic Forum. (2023a). Frontier technologies will drive the fight against corruption. From <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/frontier-technologies-against-corruption/>.

¹⁰⁹ United Nations Development Programme (UNDP) & Office of the National Anti-Corruption Commission (Thailand). (2020). Improving Thailand's Prevention Measures on Corruption: An Assessment Report. UNDP Thailand. From <https://www.undp.org/thailand/publications/improving-thailands-prevention-measures-corruption>.

¹¹⁰ World Bank. (2021). *Doing Business 2023: Thailand economy profile*. World Bank Group. (pp. 34-38)

8.8 การส่งเสริมจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตในสังคม

United Nations Development Programme (UNDP) เสนอให้มีการส่งเสริมการศึกษาด้านจริยธรรมและการต่อต้านการทุจริตในทุกระดับการศึกษา เพื่อปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตและความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตให้กับเยาวชน และให้มีการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ในสังคมเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต¹¹¹

8.9 การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ได้วิเคราะห์การดำเนินการของประเทศไทยในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต โดยรายงานว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมในกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศหลายรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) และการเข้าร่วมในเครือข่ายต่อต้านการทุจริตในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เพื่อเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสืบสวนสอบสวน และการติดตามทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตข้ามประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศและการปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ¹¹²

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการเข้าร่วมในกลไกการประเมินการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบนเจ้าหน้าที่ต่างประเทศในการทำธุรกรรมทางธุรกิจระหว่างประเทศที่รับรองโดยสภาองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ได้แสดงความสนใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลในการต่อต้านการให้สินบนข้ามชาติ ดังนั้นเห็นได้ว่าประเทศไทยมีเป้าหมายในการยกระดับมาตรฐานการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติสากลอย่างใดก็ตามการปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการให้สินบนข้ามชาติยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับประเทศไทย¹¹³

¹¹¹ United Nations Development Programme (UNDP) & Office of the National Anti-Corruption Commission (Thailand). (2020). Improving Thailand's Prevention Measures on Corruption: An Assessment Report. UNDP Thailand. From <https://www.undp.org/thailand/publications/improving-thailands-prevention-measures-corruption>.

¹¹² United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). *Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific 2022-2026*. From https://www.unodc.org/roseap/uploads/documents/Publications/2022/RP_Brochure_2022-2026.pdf.

¹¹³ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform*. OECD Public Governance Reviews. (pp. 51-74)

Asian Development Bank (ADB) ได้วิเคราะห์การดำเนินการของประเทศไทยในการเสริมสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตในระดับภูมิภาค โดยรายงานว่าประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือผ่านกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการต่อต้านการทุจริต (ASEAN Parties Against Corruption) และการเข้าร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพด้านการต่อต้านการทุจริตซึ่งเป้าหมายในการเข้าร่วม คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีในการต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศในภูมิภาค อย่างไรก็ตามการนำความรู้และแนวปฏิบัติที่ได้รับมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ¹¹⁴

International Monetary Fund (IMF) รายงานถึงความพยายามของประเทศไทยในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยชี้ให้เห็นถึงการเข้าร่วมในกลุ่มต่อต้านการฟอกเงินเอเชียแปซิฟิก (Asia/Pacific Group on Money Laundering: APG) และการปรับปรุงกฎหมายและระบบการป้องกันการฟอกเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งการป้องกันการไหลเวียนของเงินของประเทศไทยเป็นช่องทางในการฟอกเงินที่ได้มาจากการทุจริต อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและการพัฒนาศักยภาพในการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินที่ซับซ้อนยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับประเทศไทย¹¹⁵

จากความพยายามและมาตรการต่อต้านการทุจริตจากหน่วยงานที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาการทุจริต อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์โดยองค์กรระหว่างประเทศชี้ให้เห็นว่ายังมีความท้าทายสำคัญหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น แต่การดำเนินการตามข้อเสนอแนะจากหน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจังในระยะยาว เพื่อยกระดับสถานการณ์การต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยและค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ให้ดีขึ้นในอนาคต

9. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยและความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาสามารถสรุปข้อเสนอแนะสำคัญในการแก้ไขสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ท. และภาคีร่วมขับเคลื่อนในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ได้ดังนี้

¹¹⁴ Asian Development Bank. (2023). *Summary Report 11TH Regional Conference of The Anti - Corruption Intitutive for Asia ans The pacific From Pandemic to Recovery: Building Resilient Economies through Transparency, Integrity and Trust*. ADB Regional Cooperation Report. (p. 7)

¹¹⁵ International Monetary Fund. (2024). *Thailand: 2023 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Thailand*. IMF Country Report. (pp. 19-20)

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะสั้น (1-3 ปี)

9.1.1 จัดตั้งหน่วยนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลเฉพาะทางภายใน สำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี

การจัดตั้งหน่วยนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลเฉพาะทางจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของสำนักงาน ป.ป.ท. ในการรับมือกับการทุจริตที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีมากขึ้น หน่วยงานนี้ควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านไอที นักวิเคราะห์ข้อมูล และนักสืบสวนสอบสวน ที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบหลักฐานดิจิทัล นอกจากนี้ ควรมีการลงทุนในเครื่องมือและซอฟต์แวร์ทันสมัยสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง การกู้คืนข้อมูล และการตรวจสอบความปลอดภัยทางไซเบอร์

การจัดตั้งหน่วยนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลเฉพาะทาง ควรมีบทบาทหลักในการพัฒนาแนวทางและมาตรฐานในการจัดการหลักฐานดิจิทัลสำหรับคดีทุจริต รวมถึงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้และทักษะในการจัดการกับการทุจริตทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ดีในการต่อสู้กับอาชญากรรมทางไซเบอร์และการทุจริตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

ตัวอย่างเช่น หน่วยงานนี้อาจมีบทบาทสำคัญในการสืบสวนกรณีการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงเพื่อตรวจจบบรูปแบบที่ผิดปกติในการประมูล หรือตรวจสอบการรั่วไหลของข้อมูลภายในที่เป็นความลับผ่านช่องทางดิจิทัล นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยในการสืบสวนกรณีการฟอกเงินผ่านสกุลเงินดิจิทัล หรือการใช้เทคโนโลยี AI ในการปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐานทางการเงิน

9.1.2 จัดทำโครงการ “โรงเรียนสุจริต” ในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ เพื่อปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริตในเยาวชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. ควรดำเนินโครงการนี้เพื่อมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักสูตรต่อต้านการทุจริตเข้ากับการเรียนการสอนปกติ และส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการต่อต้านการทุจริต การดำเนินโครงการควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย

ในระดับนโยบาย ควรมีการผลักดันให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุหลักสูตรการต่อต้านการทุจริตเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลาง และกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา นอกจากนี้ ควรมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู และการจัดกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างกิจกรรมอาจรวมถึงการจัดตั้งสถานักเรียนต่อต้านการทุจริต การจัดประกวดโครงงานนวัตกรรมเพื่อต่อต้านการทุจริต หรือการจัดค่ายอาสาสมัครเยาวชนต่อต้านการทุจริตในชุมชน นอกจากนี้ อาจมีการจัดทำแอปพลิเคชันหรือเกมออนไลน์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับเยาวชน และการสร้างเครือข่ายโรงเรียนสุจริตทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี

โครงการนี้จะช่วยสร้างพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีความตระหนักรู้และมุ่งมั่นในการต่อต้านการทุจริตในสังคมไทย โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในระยะยาวที่จะนำไปสู่สังคมที่โปร่งใสและปราศจากการทุจริต

9.1.3 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ใช้งานง่ายสำหรับการร้องเรียนการทุจริตและการแจ้งเบาะแส พร้อมกลไกการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เข้มแข็ง

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ควรดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มที่ออกแบบให้ใช้งานง่าย สามารถเข้าถึงได้ผ่านทั้งเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมือถือ โดยมีระบบการยืนยันตัวตนที่ปลอดภัย และการเข้ารหัสข้อมูลเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้แจ้งเบาะแส นอกจากนี้ ควรมีระบบติดตามสถานะเรื่องร้องเรียนแบบเรียลไทม์เพื่อความโปร่งใส การพัฒนาแพลตฟอร์มควรใช้เทคโนโลยีล่าสุด เช่น AI และ Machine Learning เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ควรมีการออกกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้แจ้งเบาะแส รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการจัดหาที่พักปลอดภัยในกรณีที่จำเป็น นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้แจ้งเบาะแส

ตัวอย่างคุณสมบัติที่สำคัญของแพลตฟอร์ม เช่น ระบบการรายงานแบบไม่เปิดเผยตัวตน ช่องทางการสื่อสารที่ปลอดภัยระหว่างผู้สับสนและผู้แจ้งเบาะแส และระบบการวิเคราะห์ข้อมูลอัตโนมัติเพื่อคัดกรองและจัดลำดับความสำคัญของเรื่องร้องเรียน นอกจากนี้ อาจมีการใช้เทคโนโลยี Blockchain เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความโปร่งใสในการจัดการข้อมูล และการพัฒนาระบบ Chatbot ที่ใช้ AI เพื่อให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่ผู้ใช้งาน

ทั้งนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์แพลตฟอร์มอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างการรับรู้และการใช้งานในวงกว้าง โดยอาจร่วมมือกับสื่อมวลชน องค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลและส่งเสริมการใช้งานแพลตฟอร์ม

9.1.4 จัดทำโครงการ “พันธมิตรต่อต้านการทุจริต” เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในการต่อสู้กับการทุจริต (ขยายผลจากการลงนามความร่วมมือกับ UNGCNT และ IOD และการลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง)

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรดำเนินโครงการนี้เพื่อมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม โดยจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่ดีในการต่อต้านการทุจริต รวมถึงการพัฒนาโครงการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในระดับโครงสร้าง การดำเนินโครงการควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ในการดำเนินงาน

ในระดับปฏิบัติ ควรมีการจัดตั้งสำนักงานประสานงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสานงาน และติดตามผลการดำเนินงานของพันธมิตรต่างๆ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูล

กลางที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตและแนวทางการป้องกันจากทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัยและพัฒนานโยบายต่อต้านการทุจริต

ตัวอย่างกิจกรรมภายใต้โครงการนี้ อาจรวมถึงการจัดประชุมสุดยอดประจำปีด้านการต่อต้านการทุจริต การจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนามาตรการป้องกันการทุจริตในอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงสูง หรือการจัดทำโครงการฝึกงานสำหรับนักศึกษาในหน่วยงานต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ อาจมีการจัดตั้งกองทุนร่วมเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมด้านการต่อต้านการทุจริต โดยระดมทุนจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

โครงการนี้ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน เช่น จำนวนกรณีการทุจริตที่ถูกเปิดโปงและดำเนินคดีผ่านความร่วมมือของพันธมิตร จำนวนนโยบายหรือมาตรการใหม่ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน หรือระดับการรับรู้และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ทั้งนี้ ควรมีการประเมินผลและรายงานความคืบหน้าของโครงการต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม

9.1.5 นำเสนอระบบการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตที่ครอบคลุมสำหรับหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด พร้อมแผนบริหารความเสี่ยงประจำปีที่เป็นภาคบังคับ

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเป็นก้าวสำคัญในการป้องกันการทุจริตเชิงรุก ระบบนี้ควรออกแบบให้สามารถระบุ วิเคราะห์ และจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริตในทุกระดับของหน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการ

การนำระบบนี้ไปใช้ควรเริ่มจากการฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง จากนั้นกำหนดให้ทุกหน่วยงานต้องทำการประเมินความเสี่ยงและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงประจำปี โดยมีสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานหลักในการให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพของแผน

ระบบนี้ควรรวมถึงการพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลสำหรับการประเมินความเสี่ยงออนไลน์ ที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างรายงานอัตโนมัติ นอกจากนี้ ควรมีการเชื่อมโยงผลการประเมินความเสี่ยงกับระบบการตรวจสอบภายในและการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ตัวอย่างการนำไปใช้ อาจรวมถึงการประเมินความเสี่ยงในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ โดยวิเคราะห์จุดเสี่ยงต่างๆ เช่น การกำหนดคุณสมบัติผู้เสนอราคาที่เอื้อประโยชน์ การรั่วไหลของข้อมูลลับ หรือการตรวจรับงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน จากนั้นพัฒนาแผนบริหารความเสี่ยงที่อาจรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงาน การเพิ่มการตรวจสอบ หรือการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มความโปร่งใส

9.1.6 เพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและการสืบสวนคดีทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

สำนักงาน ป.ป.ช. ควรดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและการสืบสวนคดีทุจริตเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบยุติธรรมและการป้องปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การทุจริตมีความซับซ้อนและใช้เทคโนโลยีมากขึ้น

แนวทางการดำเนินการอาจรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและครอบคลุมรูปแบบการทุจริตใหม่ๆ การเพิ่มบทลงโทษสำหรับการทุจริตที่มีความร้ายแรงหรือส่งผลกระทบในวงกว้าง และการลดขั้นตอนทางกฎหมายที่ไม่จำเป็นเพื่อเร่งรัดกระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่สืบสวน สอบสวน อัยการ และผู้พิพากษา ให้มีความรู้และทักษะในการจัดการกับคดีทุจริตที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาจมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางหรือศาลพิเศษสำหรับคดีทุจริตที่มีความซับซ้อนสูง

ตัวอย่างการดำเนินการอาจรวมถึงการจัดตั้งทีมสืบสวนสอบสวนพิเศษที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการเงิน เพื่อรับมือกับคดีการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับ Cryptocurrency หรือการฟอกเงินผ่านระบบออนไลน์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และการใช้เทคโนโลยี AI ในการวิเคราะห์หลักฐานดิจิทัลจำนวนมาก

9.1.7 โครงการนำร่องใช้เทคโนโลยี Blockchain ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริต

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ควรดำเนินการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นนวัตกรรมที่มีศักยภาพสูงในการเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของระบบ โดยคุณสมบัติของ Blockchain ที่ข้อมูลไม่สามารถแก้ไขย้อนหลังได้ และสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน จะช่วยลดโอกาสการทุจริตและเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบ

การดำเนินโครงการนำร่องควรเริ่มจากการคัดเลือกโครงการจัดซื้อจัดจ้างขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญและมูลค่าสูง เช่น โครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ จากนั้นพัฒนาระบบ Blockchain ที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระบบนี้ควรครอบคลุมทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ตั้งแต่การประกาศเชิญชวน การยื่นข้อเสนอ การพิจารณาคัดเลือก การทำสัญญา ไปจนถึงการตรวจรับงานและการเบิกจ่ายเงิน โดยทุกธุรกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องจะถูกบันทึกลงใน Blockchain ทำให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาระบบ Smart Contract บน Blockchain เพื่อให้สามารถดำเนินการบางขั้นตอนโดยอัตโนมัติ เช่น การเบิกจ่ายเงินเมื่อมีการตรวจรับงานครบถ้วน ซึ่งจะช่วยลดการแทรกแซงและเพิ่มความโปร่งใสในขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ตัวอย่างการนำไปใช้ อาจรวมถึงการใช้ Blockchain ในโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูง โดยทุกขั้นตอนตั้งแต่การประกาศเชิญชวน การประกวดราคา การยื่นซองประมูล การเปิดซองและพิจารณาข้อเสนอ การประกาศผลผู้ชนะ การทำสัญญา ไปจนถึงการตรวจรับงานและการเบิกจ่ายเงินแต่ละงวด จะถูกบันทึกลงใน Blockchain ทำให้สามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ตลอดเวลา และป้องกันการแก้ไขข้อมูลย้อนหลัง

การดำเนินโครงการนำร่องนี้ควรมีการประเมินผลอย่างละเอียดทั้งในด้านประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคุ้มค่า เพื่อนำไปสู่การขยายผลในวงกว้างต่อไป นอกจากนี้ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ

9.1.8. พัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

สำนักงาน ป.ป.ช. ควรดำเนินการพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินแบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ระบบนี้ควรออกแบบให้ใช้งานง่าย มีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่เข้มงวด และมีฟังก์ชันการค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การเปรียบเทียบทรัพย์สินระหว่างปี การแสดงกราฟการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าทรัพย์สิน หรือการแสดงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพย์สินและตำแหน่งหน้าที่

นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้รองรับการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับการไม่เปิดเผยข้อมูลหรือการเปิดเผยข้อมูลเท็จ

ตัวอย่างการนำไปใช้ อาจรวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่แสดงข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. และข้าราชการระดับสูง โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันมีระบบการแจ้งเตือนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ผิดปกติ และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐได้โดยตรงผ่านระบบ

9.1.9 จัดทำโครงการ “ภาคีสื่อต้านโกง” เพื่อส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวนและการรายงานข่าวการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเปิดโปงการทุจริตและสร้างความตระหนักรู้ในสังคม การสร้างโครงการ “ภาคีสื่อต้านโกง” จะช่วยเสริมศักยภาพของสื่อมวลชนในการเฝ้าระวังการทุจริต (Watchdog) ของสังคม

โครงการนี้ควรประกอบด้วย การฝึกอบรมนักข่าวในด้านเทคนิคการสืบสวนสอบสวน การวิเคราะห์ข้อมูลการเงิน และการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบการทุจริต นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนทุนวิจัยสำหรับการทำข่าวเชิงสืบสวนระยะยาว และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสื่อมวลชน นักวิชาการ และองค์กรต่อต้านการทุจริต

ควรมีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการทำข่าวต่อต้านการทุจริต โดยระดมทุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการทำข่าวที่มีคุณภาพและมีผลกระทบสูง นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการแบ่งปันข้อมูล แหล่งข่าว และเทคนิคการสืบสวนระหว่างสื่อมวลชนที่เป็นสมาชิกของภาคี

ตัวอย่างกิจกรรมภายใต้โครงการนี้ อาจรวมถึงการจัดประกวดรางวัลข่าวสืบสวนยอดเยี่ยมประจำปี การจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับคดีทุจริตที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงได้ และการจัดตั้งทีมนักข่าวข้ามสำนักเพื่อทำข่าวสืบสวนขนาดใหญ่ร่วมกัน โครงการนี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการรายงานข่าวการทุจริตและเพิ่มแรงกดดันต่อผู้กระทำผิด

9.1.10 พัฒนาหลักสูตร “จริยธรรมและธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล” สำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาลที่เน้นบริบทของยุคดิจิทัลจะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมและโปร่งใสในสภาพแวดล้อมที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย

หลักสูตรนี้ควรครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ เช่น การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การจัดการความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในยุคดิจิทัล การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม และการรับมือกับความท้าทายด้านจริยธรรมที่เกิดจากเทคโนโลยีใหม่ๆ

การเรียนการสอนควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การใช้กรณีศึกษาจริง และการจำลองสถานการณ์ นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลและติดตามการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

ตัวอย่างการนำไปใช้ อาจรวมถึงการกำหนดให้ข้าราชการทุกคนต้องผ่านการอบรมหลักสูตรนี้เป็นประจำทุกปี โดยมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ การจัดทำแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่ข้าราชการสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา และการจัดการแข่งขันแก้ปัญหาจริยธรรมในยุคดิจิทัลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

หลักสูตรนี้จะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมและธรรมาภิบาล อีกทั้งยังช่วยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสในยุคดิจิทัล

9.1.11 การสื่อสารเพื่อสร้างและยกระดับความตระหนักรู้เพื่อ “ปลูกจิตสำนึกด้านโกง”

สำนักงาน ป.ป.ช. ควรสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสังคมที่โปร่งใสและปราศจากการทุจริต ด้วยเหตุนี้ จึงขอเสนอให้ริเริ่มแคมเปญ “ปลูกจิตสำนึกด้านโกง” ในระดับชาติ เป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนทุกภาคส่วนตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง

โดย “ปลูกจิตสำนึกด้านโกง” จะใช้สื่อที่หลากหลายและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล เพื่อเข้าถึงประชาชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กและเยาวชนไปจนถึงผู้สูงอายุ เนื้อหาจะมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตต่อสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงบทบาทของประชาชนในการ เฝ้าระวัง ป้องกัน และรายงานการทุจริต นอกจากนี้ เห็นควรมีการนำเสนอเรื่องราวของบุคคลต้นแบบที่ต่อสู้ กับการทุจริต เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับสังคม

กิจกรรมภายใต้แคมเปญอาจรวมถึงการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ การจัดประกวดสื่อรณรงค์ต่อต้าน การทุจริต การจัดเสวนาและการอบรมเชิงปฏิบัติการในชุมชน และการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครต้านโกง ในระดับท้องถิ่น โดยจะมีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กร ภาคประชาสังคม เพื่อให้มีความครอบคลุมและยั่งยืน

การวัดผลสำเร็จจะพิจารณาจากการเพิ่มขึ้นของการรายงานการทุจริต ระดับการรับรู้และความเข้าใจ ของประชาชนเกี่ยวกับการทุจริต และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมต่อการทุจริต โดยคาดหวังว่า ในระยะยาว จะช่วยสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในสังคมไทย นำไปสู่การลดลงของ การทุจริตและการสร้างสังคมที่เป็นธรรมมากขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะกลาง (4-5 ปี)

9.2.1 พัฒนาและนำระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการตรวจจับและป้องกันการทุจริตเชิงรุก

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรลงทุนในการพัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และปัญญาประดิษฐ์ ที่สามารถตรวจจับรูปแบบและแนวโน้มการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบนี้ ควรสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ระบบการเงินการคลัง และฐานข้อมูลทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อค้นหาความผิดปกติหรือความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การทุจริต ตัวอย่างเช่น ระบบอาจวิเคราะห์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างย้อนหลัง 5 ปี เพื่อค้นหารูปแบบการทุจริต เช่น การแบ่งซื้อแบ่งจ้างเพื่อหลีกเลี่ยงการประมูล หรือการที่บริษัทกลุ่มเดียวกันผลัดกันชนะการประมูล ในหน่วยงานเดียวกัน เมื่อพบความผิดปกติ ระบบจะแจ้งเตือนให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเพิ่มเติม นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ให้กับบุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ท. โดยอาจร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะทาง เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้งานและพัฒนาระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.2.2 สร้างระบบการคุ้มครองและให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรผลักดันการพัฒนากฎหมายและระบบการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริต (Whistleblower Protection) ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยให้ความคุ้มครองทั้งทางกฎหมายและ ความปลอดภัยส่วนบุคคลแก่ผู้ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ระบบนี้ควรครอบคลุม ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไปที่พบเห็นการกระทำทุจริต เช่น การจัดตั้ง “ศูนย์คุ้มครองพยานคดีทุจริต”

ที่มีอำนาจในการจัดการมาตรการคุ้มครองพยานแบบครบวงจร ตั้งแต่การปกปิดตัวตน การให้ความคุ้มครองทางกายภาพ ไปจนถึงการช่วยเหลือทางกฎหมายและการเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการให้ข้อมูล

นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนากระบวนการให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสที่นำไปสู่การเปิดโปงการทุจริตขนาดใหญ่ หรือสร้างความเสียหายรุนแรง โดยอาจกำหนดให้ผู้แจ้งเบาะแสดำเนินการได้รับส่วนแบ่งจากมูลค่าความเสียหายที่รัฐสามารถป้องกันหรือทรัพย์สินที่ยึดคืนได้ เช่น หากการแจ้งเบาะแสนำไปสู่การยึดทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตมูลค่า 100 ล้านบาท ผู้แจ้งเบาะแสดำเนินการจะได้รับรางวัลร้อยละ 10 หรือ 10 ล้านบาท เป็นต้น

9.2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรพัฒนากลไกและช่องทางที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจจัดตั้ง “สภาประชาชนต่อต้านการทุจริต” ในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการต่อต้านการทุจริต โดยสภาประชาชนควรมีอำนาจหน้าที่ในการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ และรับเรื่องราวร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตจากประชาชน โดยสามารถส่งต่อข้อมูลและหลักฐานให้กับสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อดำเนินการตรวจสอบและสอบสวนต่อไป เช่น สภาประชาชนต่อต้านการทุจริตจังหวัดหนึ่ง อาจมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามโครงการก่อสร้างถนนมูลค่า 500 ล้านบาทในจังหวัด โดยตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ติดตามความคืบหน้าของโครงการ และเปรียบเทียบคุณภาพของงานกับข้อกำหนดในสัญญา หากพบความผิดปกติ สภาประชาชนสามารถรวบรวมหลักฐานและส่งเรื่องให้สำนักงาน ป.ป.ท. ตรวจสอบเพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ท. ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการทำงานของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต เช่น การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบการทุจริต การสนับสนุนทุนวิจัยด้านการต่อต้านการทุจริต และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างภาคประชาสังคมและหน่วยงานภาครัฐ

9.2.4 พัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตแบบองค์รวมสำหรับหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสำหรับหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกระทรวงไปจนถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระบบนี้ควรใช้เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต เช่น โครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน การควบคุมภายใน และประวัติการทุจริตในอดีต เช่น ระบบอาจวิเคราะห์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายงบประมาณ และการร้องเรียนจากประชาชนของเทศบาลแห่งหนึ่ง แล้วพบว่ามีความเสี่ยงสูงในด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากมีการทำสัญญากับบริษัทกลุ่มเดียวกันบ่อยครั้ง และมีการร้องเรียนเกี่ยวกับคุณภาพของงานหลายครั้ง ระบบจะแจ้งเตือนให้มีการตรวจสอบเชิงลึกและเสนอมาตรการป้องกันที่เหมาะสม นอกจากนี้ ระบบควรสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงของระดับความเสี่ยงในแต่ละหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลให้ผู้บริหารทราบเป็นระยะ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนมาตรการป้องกันการทุจริตได้อย่างทันท่วงที เช่น หากพบว่าหน่วยงานใดมีระดับ

ความเสี่ยงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อาจมีการส่งทีมตรวจสอบพิเศษเข้าไปสอบทานการทำงานและให้คำแนะนำในการปรับปรุงระบบควบคุมภายใน ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ท. ควรจัดทำคู่มือและจัดฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในการใช้งานระบบประเมินความเสี่ยงนี้ เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุงมาตรการป้องกันการทุจริตภายในหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.2.5 จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองด้านการทุจริตระหว่างภาครัฐและเอกชน

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรริเริ่มการจัดตั้ง “ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองด้านการทุจริต (Corruption Intelligence Sharing Center)” ที่เป็นพื้นที่กลางสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่อต้านการทุจริต ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการทุจริตใหม่ๆ แนวทางการป้องกัน และวิธีการตรวจสอบการทุจริต โดยศูนย์ควรมีระบบฐานข้อมูลที่ปลอดภัยและเป็นความลับ ซึ่งสมาชิกสามารถเข้าถึงและแบ่งปันข้อมูลได้ตามระดับการเข้าถึงที่กำหนด เช่น ธนาคารอาจแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการฟอกเงินใหม่ ๆ ที่ตรวจพบ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐอาจแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่พบล่าสุด เช่น หากมีการตรวจพบรูปแบบการทุจริตใหม่ในการเบิกจ่ายสวัสดิการของรัฐ โดยใช้เทคโนโลยี AI ในการสร้างตัวตนปลอมของผู้มีสิทธิรับสวัสดิการ ข้อมูลนี้จะถูกแบ่งปันในศูนย์ฯ ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ สามารถเพิ่มมาตรการตรวจสอบและป้องกันได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ควรจัดให้มีการประชุมและสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ด้านการต่อต้านการทุจริตโดยตรง รวมถึงการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีในการต่อต้านการทุจริต ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือที่สมาชิกสามารถใช้รายงานเบาะแสหรือแจ้งเตือนเกี่ยวกับการทุจริตได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย

9.2.6 พัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ครอบคลุมมิติด้านความซื่อสัตย์และความโปร่งใส

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรร่วมมือกับสำนักงาน ก.พ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ให้ความสำคัญกับมิติด้านความซื่อสัตย์และความโปร่งใส นอกเหนือจากการประเมินผลงานตามหน้าที่ปกติ ระบบนี้ควรครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการไปจนถึงผู้บริหารระดับสูง ตัวชี้วัดในการประเมินอาจรวมถึง การปฏิบัติตามหลักจริยธรรม การเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สิน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมธรรมาภิบาล และการได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยอาจใช้ระบบการให้คะแนนแบบ 360 องศา ที่รวมการประเมินจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และประชาชนผู้รับบริการ เช่น เจ้าหน้าที่ในแผนกจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานแห่งหนึ่ง อาจได้รับการประเมินจากผู้บังคับบัญชาในด้านการปฏิบัติตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเคร่งครัด จากเพื่อนร่วมงานในด้านการไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับให้กับบุคคลภายนอก และจากผู้ประกอบการในด้านความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการพิจารณาข้อเสนอผลการประเมินด้านความซื่อสัตย์และความโปร่งใสนี้ควรมีน้ำหนักสำคัญในการพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ควรมีการเปิดเผยผลการประเมินในภาพรวม

ของแต่ละหน่วยงานต่อสาธารณะ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ตระหนักถึงความสำคัญ
ของความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ท. ควรจัดทำคู่มือและจัดฝึกอบรม
ให้กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้สามารถนำระบบประเมินผลนี้
ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

9.2.7 โครงการ “ประเทศไทยไร้ทุจริต” เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์และการต่อต้าน
การทุจริตในทุกภาคส่วนของสังคม

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรเป็นแกนนำในการริเริ่มโครงการ “ประเทศไทยไร้ทุจริต” ซึ่งเป็นโครงการ
ระยะยาวที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์และการต่อต้านการทุจริตในทุกภาคส่วนของสังคมไทย
โครงการนี้ควรมีการดำเนินงานที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและ
พฤติกรรมของคนในสังคมเกี่ยวกับการทุจริต ตัวอย่างกิจกรรมในโครงการอาจรวมถึง การจัดทำหลักสูตร
การศึกษาด้านความซื่อสัตย์และการต่อต้านการทุจริตสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น การรณรงค์ผ่าน
สื่อสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริต และการจัดกิจกรรม “สัปดาห์แห่ง
ความซื่อสัตย์” ในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ

ในภาคการศึกษา อาจมีการพัฒนาหลักสูตร “จริยธรรมและความซื่อสัตย์” ที่เป็นวิชาบังคับสำหรับ
นักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา โดยใช้กรณีศึกษาและกิจกรรมเชิงปฏิบัติเพื่อปลูกฝังค่านิยม
ความซื่อสัตย์และการต่อต้านการทุจริต เช่น การจัดให้นักเรียนมัธยมปลายทำโครงการสำรวจและนำเสนอ
แนวทางแก้ไขปัญหาการทุจริตในชุมชนของตนเอง

ในภาคธุรกิจ โครงการอาจส่งเสริมให้บริษัทเอกชนเข้าร่วมในโครงการ “องค์กรโปร่งใส” โดยมีการรับรอง
และให้รางวัลแก่บริษัทที่มีการดำเนินงานด้วยความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวอย่างเช่น
บริษัทที่เข้าร่วมโครงการอาจต้องเปิดเผยนโยบายต่อต้านการทุจริต จัดอบรมพนักงานเรื่องจริยธรรมทางธุรกิจ
และเข้าร่วมในกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการทุจริตในชุมชน

นอกจากนี้ โครงการควรมีการสร้างเครือข่าย “ทูตความซื่อสัตย์” (Integrity Ambassadors)
ที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น นักกีฬา ศิลปิน นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ
เพื่อเป็นแบบอย่างและช่วยเผยแพร่แนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์และการต่อต้านการทุจริตให้เข้าถึงประชาชน
ในวงกว้าง

9.2.8 พัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านการทุจริต (Corruption Impact Assessment)
สำหรับนโยบายและโครงการของรัฐ

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรริเริ่มการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านการทุจริต (Corruption
Impact Assessment: CIA) สำหรับนโยบายและโครงการสำคัญของรัฐ ระบบนี้จะช่วยวิเคราะห์และประเมิน
ความเสี่ยงด้านการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหรือโครงการต่างๆ ก่อนที่จะมีการอนุมัติหรือ
เริ่มดำเนินการ การประเมิน CIA ควรเป็นขั้นตอนบังคับสำหรับนโยบายและโครงการที่มีมูลค่าสูงหรือ
มีผลกระทบในวงกว้าง โดยทีมผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงาน ป.ป.ท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำการวิเคราะห์

ปัจจัยต่าง ๆ เช่น โครงสร้างการบริหารโครงการ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมภายใน และผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจเกิดขึ้น

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูงมูลค่าหลายแสนล้านบาท การประเมิน CIA อาจวิเคราะห์ความเสี่ยงในการกำหนดขอบเขตงานที่เอื้อประโยชน์ต่อบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ความเสี่ยงในการประเมินราคากลางที่สูงเกินจริง หรือความเสี่ยงในการทุจริตระหว่างการดำเนินโครงการ เช่น การใช้วัสดุที่ไม่ได้มาตรฐาน ผลการประเมิน CIA จะต้องระบุมাত্রการป้องกันและลดความเสี่ยงด้านการทุจริตที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานเจ้าของโครงการจะต้องนำไปปฏิบัติและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง เช่น การกำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามโครงการที่มีตัวแทนจากภาคประชาสังคม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินโครงการแบบ Real-Time ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในโครงการ

นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลกลางสำหรับรวบรวมผลการประเมิน CIA และบทเรียนที่ได้รับจากโครงการต่างๆ เพื่อใช้เป็นแหล่งความรู้และแนวทางในการพัฒนานโยบายและโครงการในอนาคต ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการทุจริตมากขึ้น

9.2.9 สร้างระบบการตรวจสอบและติดตามทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐแบบอัจฉริยะ

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรพัฒนาระบบการตรวจสอบและติดตามทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐแบบอัจฉริยะ โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) เพื่อตรวจจับความผิดปกติและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินที่อาจบ่งชี้ถึงการทุจริต ระบบนี้ควรเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ ข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงิน ข้อมูลการถือครองอสังหาริมทรัพย์ และข้อมูลการจดทะเบียนบริษัท เพื่อสร้างภาพรวมของสถานะทางการเงินและทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละคน เช่น ระบบอาจตรวจพบว่าเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงแห่งหนึ่งมีการซื้ออสังหาริมทรัพย์มูลค่าสูงหลายรายการในช่วงเวลาใกล้เคียงกับการอนุมัติโครงการขนาดใหญ่ของกระทรวง หรือตรวจพบการโอนเงินจำนวนมากไปยังบัญชีของญาติสนิทโดยไม่มีที่มาที่ชัดเจน ระบบจะแจ้งเตือนให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบทำการสืบสวนเพิ่มเติม นอกจากนี้ ระบบควรสามารถวิเคราะห์แนวโน้มและรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินในระยะยาว เพื่อตรวจจับการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น การทยอยซื้อทรัพย์สินมูลค่าสูงผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายคน หรือการลงทุนในธุรกิจที่มีผลตอบแทนสูงผิดปกติ

ทั้งนี้ การพัฒนาระบบดังกล่าวต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลและสิทธิส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด โดยอาจมีการกำหนดระดับการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกันสำหรับเจ้าหน้าที่แต่ละระดับ และมีระบบบันทึกการเข้าถึงข้อมูลทุกครั้งเพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ท. ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. กรมสรรพากร และธนาคารแห่งประเทศไทย ในการพัฒนาและบูรณาการระบบนี้ รวมถึงการกำหนดกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

9.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระยะยาว (6-10 ปี)

9.3.1 พัฒนา “ระบบนิเวศแห่งความโปร่งใสและการต่อต้านการทุจริต” ที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนของสังคมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการทุจริต

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรมุ่งสร้างระบบองค์รวมที่บูรณาการความพยายามจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อต่อต้านการทุจริต ระบบนิเวศนี้จะประกอบด้วยโครงการที่เชื่อมโยงกัน เช่น โครงการศึกษาด้านคุณธรรมระดับชาติ แพลตฟอร์มความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี และพอร์ทัลการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการรายงานและติดตามกรณีการทุจริต เช่น ระบบนิเวศนี้อาจรวมถึง “ดัชนีความโปร่งใส” สำหรับหน่วยงานภาครัฐทั้งหมดและบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอและเข้าถึงได้โดยสาธารณะ ดัชนีนี้จะวัดแง่มุมต่าง ๆ ของความโปร่งใสและความพยายามในการต่อต้านการทุจริต เป็นการสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปรับปรุงแนวปฏิบัติของตน และช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานและบริษัทเหล่านั้น

9.3.2 จัดตั้ง “ศูนย์นวัตกรรมต่อต้านการทุจริต” เพื่อพัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีและแนวทางใหม่ ๆ ในการต่อสู้กับการทุจริต

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมต่อต้านการทุจริต โดยศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาและทดสอบเครื่องมือและวิธีการล่าสุดในการต่อต้านการทุจริต โดยรวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา เช่น นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล นักพัฒนาซอฟต์แวร์ นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการทุจริต เพื่อสร้างสรรค์โซลูชันที่เป็นนวัตกรรม เช่น ศูนย์อาจพัฒนาระบบตรวจจับการทุจริตที่ขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งสามารถวิเคราะห์รูปแบบการใช้จ่ายของรัฐบาลและธุรกรรมทางการเงินเพื่อระบุความผิดปกติที่อาจเกิดจากการทุจริต หรืออาจสร้างแพลตฟอร์มบล็อกเชนสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยบันทึกและตรวจสอบทุกขั้นตอนของกระบวนการประมูล

9.3.3 ริเริ่มการปฏิรูปเชิงโครงสร้างในภาครัฐเพื่อลดอำนาจดุลพินิจและเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการของรัฐบาล

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรดำเนินการปฏิรูปที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างลึกซึ้ง เพื่อลดโอกาสในการใช้อำนาจตามอำเภอใจและเพิ่มความโปร่งใสในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน การปฏิรูปนี้ควรครอบคลุมทุกระดับของการบริหารราชการ ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการให้บริการประชาชนโดยตรง เช่น อาจมีการพัฒนาระบบการออกใบอนุญาตและเอกสารราชการต่าง ๆ อัตโนมัติ โดยใช้อัลกอริทึม (Algorithm) ที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่และโอกาสในการเรียกรับผลประโยชน์ นอกจากนี้ อาจมีการปรับปรุงระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยให้น้ำหนักกับความโปร่งใสและความซื่อสัตย์สุจริตมากขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจในการต่อต้านการทุจริต

9.3.4 จัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานต่อต้านการทุจริตอาเซียน” โดยมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย เพื่อต่อสู้กับการทุจริตข้ามชาติในภูมิภาค

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานต่อต้านการทุจริตอาเซียน โดยศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในประเทศสมาชิกอาเซียน มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่มีลักษณะข้ามพรมแดน เช่น การฟอกเงิน การให้สินบนข้ามชาติ และการทุจริตในห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ เช่น ศูนย์อาจพัฒนาฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตข้ามชาติในภูมิภาค เพื่อให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ นอกจากนี้ ศูนย์ฯ อาจจัดตั้งทีมสืบสวนร่วมระหว่างประเทศ เพื่อดำเนินการกับคดีทุจริตที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายประเทศในภูมิภาค

9.3.5 พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการเงินระหว่างประเทศขั้นสูงเพื่อติดตามและป้องกันการฟอกเงินและการโอนเงินที่ได้จากการทุจริตข้ามพรมแดน

สำนักงาน ปปง. ควรพัฒนาระบบนี้ซึ่งจะเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการวิเคราะห์และติดตามการเคลื่อนไหวของเงินที่อาจเกี่ยวข้องกับการทุจริต เช่น ระบบอาจใช้เทคโนโลยี AI และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ในการวิเคราะห์รูปแบบการทำธุรกรรมที่ผิดปกติและระบุความเสี่ยงของการฟอกเงินในเวลาจริง นอกจากนี้ อาจมีการพัฒนาระบบการยืนยันตัวตนแบบกระจายศูนย์ (Decentralized Identity) บนเทคโนโลยีบล็อกเชน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลลูกค้าและป้องกันการใช้ตัวตนปลอมในการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ

9.3.6 ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระดับชาติระยะยาวในการปลูกฝังค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สุจริต และการต่อต้านการทุจริตในระบบการศึกษา สื่อมวลชน และการรณรงค์สาธารณะ

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์สุจริตและการต่อต้านการทุจริตในสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับเยาวชนไปจนถึงผู้ใหญ่ ผ่านการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา การใช้สื่อมวลชนในการสร้างความตระหนักรู้ และการจัดกิจกรรมรณรงค์ในระดับชุมชนและสังคม เช่น อาจมีการพัฒนาหลักสูตร “การศึกษาเพื่อความซื่อสัตย์สุจริต” ที่บรรจุเข้าไปในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ อาจมีการจัดทำรายการโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ที่น่าเสนอเรื่องราวของบุคคลตัวอย่างที่ต่อสู้กับการทุจริต หรือการใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตต่อสังคมในวงกว้าง

9.3.7 จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระดับสูงในด้านการศึกษายุทธศาสตร์เกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต โดยร่วมมือกับสถาบันชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สำนักงาน ป.ป.ท. ควรจัดทำโครงการนี้ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริต โดยรวบรวมนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปฏิบัติงานจากหลากหลายสาขา

ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อทำการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับรากเหง้าของปัญหาการทุจริต แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพ เช่น อาจมีการจัดตั้ง “สถาบันวิจัยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ” ที่ทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการทำวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการทุจริตในระยะยาว การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายต่อต้านการทุจริตในประเทศต่างๆ หรือการพัฒนาโมเดลการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตโดยใช้ AI และ Big Data นอกจากนี้ อาจมีการจัดประชุมวิชาการระดับนานาชาติประจำปี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ด้านการต่อต้านการทุจริตระหว่างนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานจากทั่วโลก

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะทั้ง 3 ระยะที่ได้อธิบายไว้มุ่งเน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและยั่งยืนในระยะยาว โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

10. เอกสารอ้างอิง

- Asian Development Bank. (2023). **Strengthening regional cooperation in anti-corruption efforts**. ADB Regional Cooperation Report.
- Bertelsmann Stiftung. (2024). **Thailand Country Report 2024**. BTI Transformation Index.
<https://bti-project.org/en/reports/country-report/THA>.
- Economist Intelligence Unit. (2023). **Country Risk Service: Thailand**. Economist Intelligence Unit.
- Economist Intelligence Unit. (2024). **Democracy Index 2023: Thailand**. Economist Intelligence Unit.
- Global Insight. (2023). **Country Risk Ratings: Thailand**. IHS Markit.
- Global Insight. (2024). **Business Environment Risk Intelligence: Thailand**. IHS Markit.
- IMD World Competitiveness Center. (2023). **IMD World Competitiveness Yearbook 2023**. IMD.
- International Chamber of Commerce. (2023). **Open Markets Index: Thailand**. ICC Open Markets Index.
- International Monetary Fund. (2019). **Thailand: Financial system stability assessment**. IMF Country Report.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). **OECD Integrity Review of Thailand 2021: Achieving Effective Integrity Policies and Sustained Reform**. OECD Public Governance Reviews.
- Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). **OECD integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies**. OECD Public Governance Reviews.
- Political and Economic Risk Consultancy. (2024). **Asian Intelligence: Perceptions of corruption in Asia**. PERC.
- PRS Group. (2023a). **International Country Risk Guide: Thailand**. PRS Group.
- PRS Group. (2023b). **Political Risk Services: Thailand Country Report**. PRS Group.
- S&P Global Market Intelligence. (2023, August 22). **Political change in South and Southeast Asia [Audio podcast episode]**. In **Economics and Country Risk**.
<https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/mi/podcasts/ecr/Ep-190-political-change-in-south-and-southeast-asia.html>

- S&P Global Ratings. (2023, October 10). **Banking Industry Country Risk Assessment: Thailand.** <https://www.spglobal.com/ratings/en/research/articles/231010-banking-industry-country-risk-assessment-thailand-12873662>
- Transparency International. (2023). **Corruption Perceptions Index 2022.** Transparency International.
- Transparency International. (2024). **Corruption Perceptions Index 2023.** Transparency International.
- United Nations Development Programme (UNDP) & Office of the National Anti-Corruption Commission (Thailand). (2020). **Improving Thailand's Prevention Measures on Corruption: An Assessment Report.** UNDP Thailand.
<https://www.undp.org/thailand/publications/improving-thailands-prevention-measures-corruption>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2022). **Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific 2022-2026.**
https://www.unodc.org/roseap/uploads/documents/Publications/2022/RP_Brochure_2022-2026.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2024, June 28). **Anti-corruption advocacy strengthened at global conference in Vilnius.** UNODC Regional Programme for Southeast Asia and the Pacific.
<https://www.unodc.org/roseap/en/what-we-do/anti-corruption/activities.html>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). **Country Review Report of Thailand.** Implementation of the United Nations Convention against Corruption.
https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2019_09_02_Thailand_Final_Country_Report.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). **Country review report of Thailand.** Implementation of the United Nations Convention against Corruption.
- Varieties of Democracy Institute. (2023). **V-Dem Country-Year Dataset v13.** University of Gothenburg.
- World Bank. (2019). **Thailand economic monitor: Inequality, opportunity and human capital.** World Bank Group.
- World Bank. (2021). **Doing Business 2023: Thailand economy profile.** World Bank Group.

World Bank. (2023). **Thailand Urban Infrastructure Finance Assessment – Challenges and Opportunities**. World Bank Group.

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099083023114594259/pdf/P17860509429a803a0b21508410367>.

World Economic Forum. (2020). **The Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries Are Performing on the Road to Recovery**. World Economic Forum.

https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf

World Economic Forum. (2023a). **Frontier technologies will drive the fight against corruption**. <https://www.weforum.org/agenda/2023/03/frontier-technologies-against-corruption/>

World Economic Forum. (2023b). **The Global Risks Report 2023**. Geneva: World Economic Forum.

<https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2023/in-full/appendix-b-executive-opinion-survey-national-risk-perceptions-542861a9c8/>

World Justice Project. (2023). **WJP Rule of Law Index 2023**. World Justice Project.

<https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/>

99 หมู่ 4 อาคารซอฟต์แวร์ พาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ
ตำบลคลองเกลือ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทร 02 502 6670-80 ต่อ 1512 หรือ 1514
e-mail : innovation@pacc.go.th